

ПОСЛОДАВЦИ О
ПОСЛОВНОМ ОКРУЖЕЊУ

НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА

Привреду *поједоше*
држава и
њени прописи

— страна 4.

СВЕ ВИШЕ МАЛИШАНА
СА ПРОБЛЕМОМ ГОВОРА

Екран и монитор
заменили дечје игре

— страна 8.

МОБИНГ У ТРАФИКАМА
„ФУТУРЕ ПЛУС“

Купци нервозни,
продавци уплашени

— страна 13.

Dvosobni stanovi i stanovi na 5. i 6. spratu za samo 833 evra/m² + PDV.

SAMO 833 €/m² + PDV

GRATIS garancije mesno

SMALLVILLE
Kragujevac

Prodaja i informacije: +381 34 635 2641
info@smallville.rs, www.smallville.rs

ФИЛИГРАН
ЗЛАТО - СРЕБРО

БАНАТСКО ДВОРИШТЕ - ПЕШАЧКА ЗОНА - КРАГУЈЕВАЦ

TRAVEL AGENCY
HOLIDAY

034 335 220 - 021 47 37 136
www.holiday.rs

Reciklaža kertridža i tonera

dobar kertridž
mir u kući

RefillM

Karadorđeva 51, www.refillm.com
Tel. (034) 33 77 98 (034) 34 01 03 (064) 287 64 6

PERMONT

- ROLETNE
- VENECIJANERI
- TRAKASTE ZAVESE

063 853 9 006

Удар и морал

Градоначелник Верољуб Стевановић рекао је на прошлонедельној седници Председништва УРС-а, која је одржана у Крагујевцу, да се „према његовим личним сазнањима у граду припрема удар на владајућу коалицију и да је реч о крађи изборне воље грађана”. Ништа више од тога није појашњавао, у смислу како се „припрема удар” и каква се крађа планира, али је именовано „осумњичене”:

„Постоје амбиције с друге стране - и Демократске странке и Српске напредне странке. Оне су у опозицији на локалном нивоу и очигледно у коалицији. То сви знамо. Ми смо потпуно спремни и мислим да, ипак, морал у политици треба да превлада. Градска власт има апсолутну већину и ударом не може бити промењена”, закључио је Стевановић.

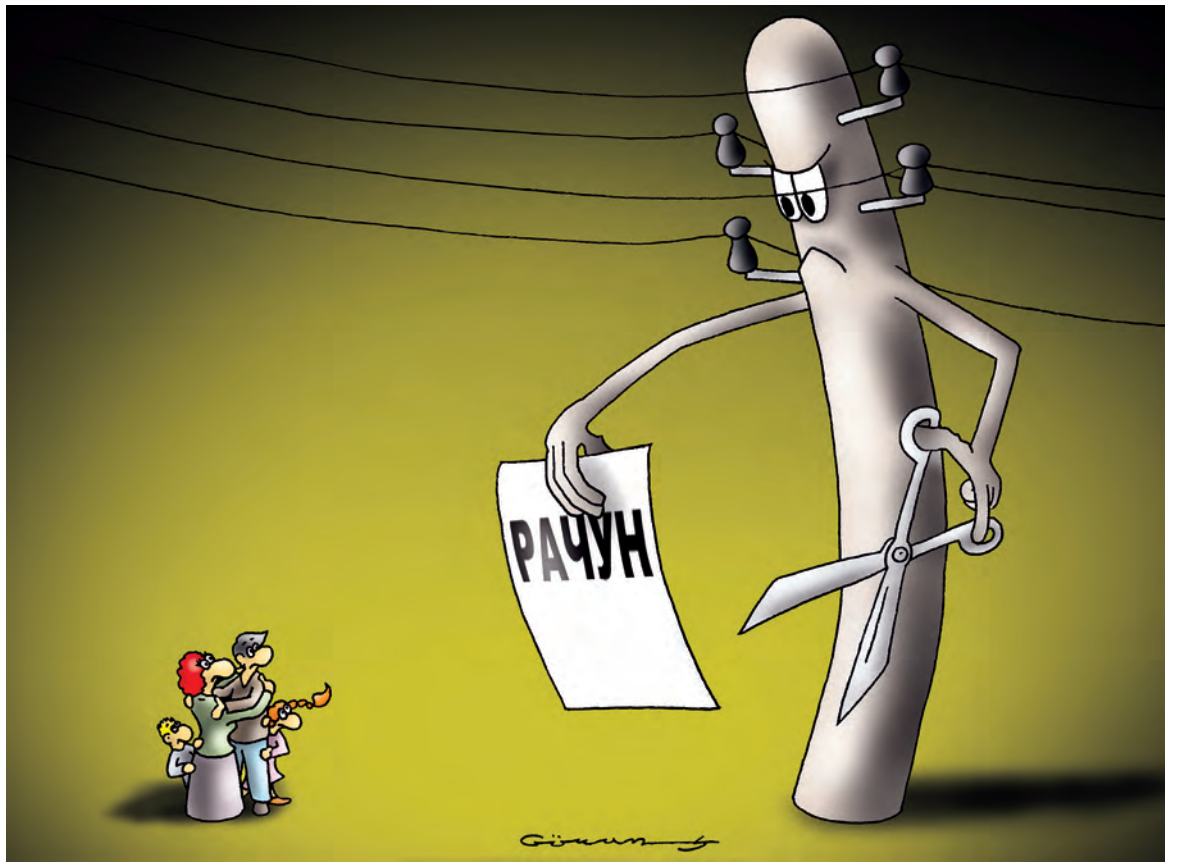
Дан-два касније с сличном темом огласио се и Небојша Здравковић, Стевановићев заменик и члан Председништва УРС-а. Његова је оцена да се, после изласка УРС-а из Владе Србије, појачава притисак на локалне самоуправе где Уједињени региони имају владајућу већину.

„Тај притисак најјачи је у Крагујевцу као водећем упоришту УРС-а, а реч је пре свега о притисцима на одборнике. Ми покушајемо својих неистомисљеника не можемо да забранимо, али можемо да им поручимо да у Крагујевцу неће доћи до промене власти. Наша већина од 59 одборника неће бити угрожена”, устврдио је Здравковић.

Поводом ових изјава крагујевачки напредњаци се нису оглашавали, а председник локалних демократа Душан Обрадовић демантовао је да ова странка врбује било кога од одборника из владајуће већине. Он је одговорио контраударом, оптуживши управу партију Верољуба Стевановића за такве работе.

Каква лична сазнања о „удару” на власт имају градоначелник и његови сарадници за сада се не открива, нити је проверљиво колико се она подударају са кулоарским трачевима и најновијим кафанским „вестима”. А оне, из добро обавештених кругова, кажу да има „урсоваца” који озбиљно размишљају о прелетању у напредњаке. Наводно, с једне стране, понуде су ковертиране, док, с друге, потенцијални прелетачи цене да је за њих лично перспективније да приђу најјачој странци, него да ризикују са остатком у УРС-у.

Могуће је да се баш због тога Стевановић позива на морал у политици, јер одборнике ништа друго не обавезује на верност странци која им је омогућила да то постану. Мандати су њихови, а чији су они сада и, нарочито, у времену које долази делом ће свакако одредити и политичко тржиште.

Карикатура: Горан Миленковић

случај, организатор ће положити банкарску гаранцију која ће се одмах активирати буде ли нешто упропашћено, а да стаза и терен прођу што сигурније ставиће се специјални покривач од девет хиљада квадратних метара.

Да ли ће страдати столице на трибинама, јер се оне не могу заштити, зависи колико ће Цеца својим гласом и стасом запалити рају, али очигледно је да су овде у игри велике паре, па нека се и ломе - каса је за све довољно дубока.

Иначе, неки груб рачун каже да ће се само од продаје улазница за концерт закупити онолико лове колико буџет града приходује за месец дана - пет-шест стотина милиона динара. Значи, исплативије је имати једну Цецу него сва јавна предузећа и порезнике у граду, наравно, с позиције финансијске стабилности буџета, како би то рекао један члан Градског већа.

Пословна тајна је како ће се делити паре између организатора, певачице и власника стадиона, али зато се знају цене улазница за концерт. Место на јужној трибини је 800 динара, „исток” и „запад” су

по 1.200, партер хиљаду, док је уживање у VIP ложи 20.000, а она подразумева сто за четворо, приде флаша пића.

Зна се и да ће 14. септембра највише посла имати угоститељи и полицајци, свако у свом домену, а приправни су и џепароши и дилери, од оних „с картом више” до продаваца „стимулативних” средстава.

Цеца је, иначе, недавно изјавила да јој је „драго што је први пут у Крагујевцу”. То је тачно када је реч о солистичком концерту, али

била је она и пре у Крагујевцу, и то баш на „Чика Дачи”. Та се посета памти, јер је као висока функционерка ФК „Обилић”, у пратњи већег броја „тигрова”, стигла у колони ципова који су терали докле су год могли, а онда је отцупкала до ложе на „истоку”. Обезбеђење је било до зуба наоружано, али су их наши „органи реда” само снисходљиво погледали и пустили да пиштољаге унесу на трибине.

Но, то је прошло време, а сада - сви на Цецу.

Све за Цецу

Још у августу добили смо главну септембарску градску тему за широке народне масе. По резону кад нема 'леба, нека буде бар игара, хит ће бити Цеца „национале”.

Естрадни „аналитичари” процењују да ће „цветак зановетак” (који се у прошлим годинама баш расцветао и раширио) довући четрдесет хиљада љубитеља ове музике. Ако тако буде, „Чика Дача” ће бити најкрцатији за својих шездесет година, јер ће, осим на трибинама, публика бити „попакована” и на терен и атлетску стазу.

Због тога су представници фудбалског и атлетског клуба „Раднички” покушали да издејствују промену места за Цецин концерт,

пошто су убеђени да ће тол'ки народ упропастити и терен и стазу. Уз то, фудбалери ће 14. септембра, када им Цеца узме игралиште, морати да траже стадион у неком другом граду за редовну првенствену утакмицу, а атлетичари наводе да им одмах по концерту долази инспекција Европске атлетске федерације да види стање атлетских борилишта јер се „Раднички” кандидовао за домаћина Лиге шампиона Европе у овом спорту.

Елем, и једни и други обратили су се градоначелнику, пошто стадионом газдује град, али у његово име огласиле су се ниже истанце и организатори концерта тврђњом да штете неће бити. За сваки

Тестирање

Наредног викенда кандидати за директоре крагујевачких комуналних предузећа иду на „тестирање” које им организује Комисија за избор. Имаће писмени и усмени део, а провераваће се колико познају организацију града, структуру јавних служби и каква им је - општа култура.

Ове новине покушаће да сазнају како је провера прошла и какво је знање показано. Пошто је још

пре започињања изборне процедуре са најзваничнијих места обећано да ће све бити „пред очима јавности”, нема разлога да се и ове оцене не ставе на јавни увид.

Ако ништа, бар да добијемо тест о провери опште културе и да сами, свако за себе, видимо какве би нам шансе биле на неком будућем конкурс за директоре.

energetski efikasni prozori i vrata
SUNCE

акција:
sigurnosni
PVC prozori
po ceni običnih
PVC prozora

*акција траје до 01.septembra
034/330 870 suncemarinkovic.com

Житопродукт
Крагујевац, Војводе Путника 70
Телефони: 034 370 303
370 215, 370 072, 370 135, 370 192
zitoprodukt@nadlanu.com

Брашно по произвођачким ценама

Произвођачке цене, гарантовани квалитет белог, лиснатог, печеног, замрзнутог пецива

Све врсте хлеба и пецива у нашим објектима: ТЦ Аеродром, Мала пијаца, код улаза у Житопродукт, у кругу Заставе, у Улици Драгослава Срејовића 5

ЗАШТО СЕ СТРУЈА НЕ ПЛАЋА НА НАПЛАТНИМ МЕСТИМА ГРАДСКИХ ПРЕДУЗЕЋА

Два шалтера за цео град

Новоосновано предузеће ЕПС „Снабдевање” није закључило уговоре са градским фирмама, па струју више није могуће плаћати на наплатним местима Стамбеног предузећа у улици Николе Пашића, у Станову, на Аеродрому, на наплатном месту „Енергетике” у Старој радничкој колонији, „Чистоће” у Карађорђевој улици, већ једино у „Електрошумадији” или њеном диспечерском центру иза Градске топлане

Од јулског рачуна за струју, тачније недавним оснивањем новог предузећа у оквиру Електропривреде Србије, ЕПС „Снабдевање”, неко је „заборавио” да потпише уговоре са градским комуналним предузећима, чиме би се сва комунална задужења која стижу на адресе домаћинстава плаћала на „заједничким” шалтерима. Више не важе уговори које је са Стамбеним предузећем, „Водоводом”, „Енергетиком” или „Чистоћом” имала „Електрошумадија”, а на чијим наплатним местима су грађани, уз комуналне, могли да плаћају и рачуне за струју. Оснивањем „Снабдевања”, „Електрошумадија” је и званично постала само дистрибуција која се не бави продајом и наплатом електричне енергије.

Из тог разлога су нови рачуни за потрошену електричну енергију направили потпуну збрку и изазвали нервозу потрошача. С обзиром да се у банци или пошти плаћа провизија, ревносни грађани су за јулски рачун чекали сатима на једином наплатном месту електродистрибуције у центру града, иза Старе топлане, у улици Николе Пашића. Они упорнији су отишли до другог наплатног места, зграде „Електрошумадије”. Али, ни на тим шалтерима ред није био „кратак”.

Да ли случајно или са намером, тек новоосновано предузеће ЕПС „Снабдевање” није закључило уговоре, па струју више није могуће плаћати на наплатним местима Стамбеног предузећа, у њиховој згради такође, у улици Николе Пашића, у Станову, на Аеродрому, самим тим ни на наплатном месту „Енергетике” у Старој радничкој колонији поред топлане, „Чистоће” у Карађорђевој улици.

Изгледа да, планери реорганизације великог система ЕПС-а нису много размишљали о грађанима. Нагађања су, додуше, да је „укидање” наплатних места плод предвиђених смањења трошкова уопште у ЕПС-у, јер пошто се провизија не наплаћује грађанима међусобно је плаћају предузећа, али не треба скрајнути ни претпоставку о којој се све гласније говори - да је и на овом пољу у питању „рат” републичке и локалне власти.

Републичка и градска власт нису „уподобљене”, па, размишљају гласно они који су се претходних дана начекали испред „два шалтера за цео град”, Српска напредна странка, као стуб републичке власти и тиме ЕПС-

а, не жели да плаћа провизију градским предузећима, која су подређена сада опозиционим Уједињеним регионима Србије (УРС) и коалицији странака окупљеним око њега. Како било, на губитку су грађани.

■ Преко леђа грађана

И док у „Водоводу” сматрају да нису „позвани” да о насталом проблему говоре, јер кажу да нису они прекинули праксу наплате рачуна за струју на шалтерима овог предузећа, чија је локација многима одговорала јер је у центру града, директор Стамбеног предузећа Славољуб Јелић је другачијег става.

Он подсећа да је Систем обједињене наплате комуналних услуга (СОН), који Стамбено врши у свој и за рачун, града наплаћујући од домаћинстава уређење грађевинског земљишта и комуналну таксу, рачуне за грејање у име „Енергетике” и

ГРАЂАНИ СУ ЉУТИ ШТО НЕ МОГУ ДА ПЛАТЕ И СТРУЈУ: ШАЛТЕР СТАМБЕНОГ ПРЕДУЗЕЋА

могу платити све комуналне услуге. Могућност плаћања струје на шалтерима Стамбеног постоји од 2003. године, а ја сам доласком у предузеће, крајем 2008. године, потписао уговор са „Електрошумадијом” о међусобним правима и обавезама. Прецизирали смо да они на својим шалтерима наплаћују уплатнице СОН-а, као и да ми на својим шалтерским местима наплаћујемо утрошену електричну енергију, уз провизију која је иста и за једну и за другу страну. Реч је о 0,6 одсто од наплаћених средстава на месечном нивоу.

Шта смо тиме добили? Добили смо, обострано, неколико шалтера без додатног улагања у опремање и додатно запошљавање људи, али пре свега, добили су грађани, наглашава Јелић.

■ Како надокнадити наплату

Стамбено предузеће је тада отворило и ново наплатно место у Станову, поред просторија месне заједнице, ангажовало троје запослених, збирни месечни трошак (радници, обезбеђење, превоз, струја, вода и остало) је од 400.000 до 500.000 динара. Директор Јелић отворено каже да у том насељу, које је и просторно и по броју становника, односно, домаћинстава огромно, рачуни СОН-а нису велики, у просеку је то око 300 динара по уплатници, јер у Станову нема градског грејања. Наплаћује се уређење грађевинског земљишта, еколошка такса, услуга одвожења смећа, све су то релативно мали износи, тако да је најизраженија била наплата електричне енергије. Колико је грађанима Станова значило што не морају плаћати превоз до центра града или „Електрошумадије” сувишно је објашњавати.

Не говоримо само о Станову, већ и о житељима Ердеча, Великог Поља, Грошнице, Малих Пчелица, Корићана свима, је одговарало то наплатно место. Сада могу отићи у пошту или банку, али отприлике уз провизију од 30 до 300 динара, зависно од износа који уплаћују. Отуда и гужве претходних дана, било је оправданог беса грађана, говорим о нашим шалтерима, јер су били затечени. На рачунима ЕПС „Снабдевања” писало је да се уплате могу вршити на истим местима као и до сада.

Иначе, знајући платежну моћ грађана и навике да углавном плаћају у два до три дана пред истек ва-

луте, гужве ће постати уобичајена појава. Не желим да причам о томе колико „Електрошумадија” има потрошача, али је очигледно да је неопходно обезбедити више наплатних места, не само два, и уколико се ништа не промени на добитку ће једино бити банке. На губитку и грађани и предузећа која наплаћују комуналне услуге, категоричан је Јелић.

Иначе, као што није тајна да је Стамбено на шалтерима у Станову прилично наплаћивало рачуне за струју, директор Јелић не крије ни податак да је ово предузеће на име провизије од 0,6 одсто месечно инкасирао минимум 200.000 динара са ПДВ-ом, јер је за рачун „Електрошумадије” наплаћивало у просеку око 40 милиона динара.

Да у ЕПС-у, којим случајем, нису одлучили да уштеде на провизији? - Моје питање је на који начин ће надокнадити 40 милиона динара које је Стамбено наплаћивало за

„Електрошумадију”? Наравно за нас нису безначајна средства од провизије, а осим тога, намеће нам се још већи проблем. Наше наплатно место у Станову без наплаћивања струје постаје потпуно нееконично, али зар да га угасимо?! Такав проблем нећемо имати у центру града или на Аеродрому, где за разлику од Станова, на уплатницама имамо и задужења „Енергетике” за градско грејање, каже Јелић.

Да ли је било званичног контакта са „Електрошумадијом” и ЕПС „Снабдевање”?

- Сутра бих потписао нови уговор да имам са киме, ЕПС „Снабдевање”, колико знам, још увек није у потпуности успостављено, а „Електрошумадија” није надлежна. Али, имам обећање да ће „Електрошумадија” предложити ЕПС „Снабдевању” да потпише уговоре са градским комуналним предузећима, открива Јелић.

Александар ЈОКИЋЕВИЋ

НА НАПЛАТНОМ МЕСТУ „ЧИСТОЋЕ” У КАРАЂОРЂЕВОЈ ДАЛИ И ОБАВЕШТЕЊЕ

СВАКОДНЕВНО ЧИТАЊЕ ПРОГЛАСА НА ПРОСТОРУ ИСПРЕД „ЗЛАТНЕ РУЖЕ“

СИНДИКАТ „НЕЗАВИСНОСТ“ ПОКРЕНУО КАМПАЊУ „ДОСТА“

Србија без социјалног дијалога

У Београду, Новом Саду, Нишу и Крагујевцу ове седмице, од понедељка до петка, сваки дан се читају прогласи гранских синдиката „Независност“. Доста је, тврде они, беде, дипломе без посла и посла без дипломе, рада без плате, образовања које не образује, здравства које не лечи

Уједињени грански синдикати „Независност“ ове седмице свакодневно одржавају протестне скупове испред „Златне руже“ од 12 до 13 сати. Циљ је, кажу, да се јавност упозна са лошим решењима које доносе предлози Закона о раду и Закона о штрајку.

У четири велика центра Србије читају се прогласи гранских синдиката, попут Гранског синдиката индустрије, енергије и рударства, Гранског синдиката саобраћаја и телекомуникација, синдиката грађевинарства, Гранског синдиката јавних саобраћајних и комуналних делатности... Заправо, траже од Владе Србије да Социјално-економски савет функционише како би закони пре расправе у парламенту били разматрани на седницама тог трипартитног тела, које чине представници власти, послодавца и репрезентативних синдиката. Отуда и неслагање са највљеним Законом о раду и Законом о штрајку, али пошто, као што је већ речено, Социјално-економски савет не функционише, синдикати своје незадовољство могу показати једино на улици.

Регионални повереник УГС „Независност“ у Крагујевцу Дејан Ђокановић подсећа, када је реч о новом Закону о раду, да су најављени флексибилни облици запошљавања, између осталог да послодавац запосленог може три године ангажовати на одре-

ђено, међутим, и са тренутним решењем - до годину дана, прилично је проблема и радних спорова. Затим, спорна су појединачна решења предлога Закона о штрајку, пре свега забрана окупљања радника у штрајку ван просторија предузећа и такозвани лоцк оут, односно могућност да послодавац уместо штрајкача ангажује друга лица која ће обављати њихове послове.

Управо због немогућности да учешћем у раду Социјално-економског савета утичу на законско решење, за која су као репрезентативни синдикат заинтересовани, у УГС „Независност“ су одлучили да у четири велика града Србије крену са кампањом „Доста“ организовањем протестних окупљања. Доста је, судећи према синдикалним прогласима - неодговорног политичког руковођења комуналним предузећима, политичког запошљавања и моћника изнад грађана и државе, непоштовања и непримене закона и свесног урушавања јавних предузећа, неконтролисаног узимања кредита зарад финансирања политичких промашаја и задовољавања личних интереса партијских функционера и локалних тајкуна, непостојања одговорности за лоше руковођење, уништавање имовине и опреме предузећа и лошег квалитета пружања комуналних услуга, неисплаћивања зарада, неовверених здравствених књижица, измишљених радних места и коефицијената за политички подобне кадрове, лоших услова рада и неадекватне заштите радника. Доста је беде, дипломе без посла и посла без дипломе, рада без плате, образовања које не образује, здравства које не лечи.

То, у ствари, може бити предкампања великог социјалног покрета. За сада су сами, наступају под обележјем УГС „Независност“, али на јесен - ко зна? Тврде, нису без подршке осталих синдикалних организација.

А. Ј.

ПРОТИВ НОВИХ ЗАКОНА О РАДУ И ШТРАЈКУ: ДЕЈАН ЂОКАНОВИЋ

СТАВОВИ ПОСЛОДАВАЦА О ПОСЛОВНОМ ОКРУЖЕЊУ

Привреду њоједоше др

Ако постоји консензус међу послодавцима о неком аспекту пословног окружења у Србији, онда је то разлика у висини бруто и нето плата, што представља главну препреку у новом запошљавању и повећавању зарада, показали су резултати истраживања које је спровела Унија послодавца Србије

Пише Гордана Божић

Висока оптерећења зарада и застарели Закон о раду главни су узрок све већег броја незапослених и рада на црно, због чега Србија, у овом тренутку, има највећу стопу незапослености у Европи, сматрају послодавци у Србији. Осим тога, подстиче се непоштовање закона и прелазак у сиву економију и фаворизују запослени на рачун незапослених.

Нарочито оптерећење за привреднике представљају високи трошкови пословања и непотребна бирократија, што узима средства неопходна за отварање нових радних места и запошљавање нових радника.

Са друге стране, највеће препреке у ширењу посла представљају отпремнине које послодавци морају радницима да исплате по години стажа, као и запошљавање на одређено време, које не може бити дужи од годину дана на истом радном месту.

Сва ова запажања, као и „Ставови послодавца о пословном окружењу, што је назив истражи-

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ ПОСЛОДАВАЦА НА СКУПУ У ШУМАРИЦАМА

вања које су током ове године спровели Унија послодавца и консултантска кућа ЦЕФЕ Србија, представљени су прошлог петка у Хотелу „Шумарице“ на скупу крагујевачких и шумедијских привредника. Истраживањем је било обухваћено око 400 предузећа, а сврха ове студије била је да се идентификују области у радном законодавству, пореској политици у области зарада и трговинским прописима, који представљају највеће

препреке у пословању предузећа. Резултати ових истраживања биће искоришћени за израду предлога нових прописа чији је крајњи циљ креирање што бољег привредног окружења.

Социјална политика - ван фабрика

Према бројним показатељима домаће званичне статистике, али и подацима Светске банке и других међународних финансијских институција, Србија се налази у групи од пет најмање развијених европских земаља, а по корупцији и бирократији сврстана је међу слабо развијене афричке државе. Послодавци истичу да су висока оптерећења зарада и застарели Закон о раду, који још увек третира радне односе као у некадашњој социјалистичкој Југославији, главни узрок рапидног пада запослености и рада на црно великог броја радно способних људи. Зато је било потребно питати послодавце у Србији како се актуелни Закон о раду и пореска политика у области зарада одражавају на њихово пословање и да ли у садашњим условима опште могу да размишљају о отварању нових радних места.

На питање како би требало обрачунавати отпремнине техноло-

„ Драгољуб Рајић: Ако ми тражимо од инвеститора да дођу да отворе фирме код нас, то не значи да они треба да воде социјалну политику. Они су дужни да исплате отпремнине за оне године за које је радник допринео развоју њихове компаније, али не треба да плаћају за све године радног стажа, нити да мењају функцију државе која води социјалну политику

ШТА ПОСЛОДАВЦИ ТРАЖЕ ОД ДРЖАВЕ

Или реформе или проп

Унија послодавца Србије упутила је на адресу Владе Републике Србије предлог неопходних структурних реформи и мера за развој привреде које је неопходно спровести у другој половини 2013, 2014. и наступајућим годинама. Предлози су уобличени на основу разговора, анкета и сугестија добијених од 520 директора и власника малих, средњих и великих предузећа у Србији, увидом у текуће стање у свакој привредној грани и сагледавањем упоредних искустава у земљама у окружењу и земљама Европске уније.

Структурне реформе које треба да дугорочно смање захтеве буџета Републике и омогуће растерећење привреде у циљу брже акумулације прихода у привреди

1. Реформа јавног сектора креирањем програма за пребацавање

технолошких вишкова из јавног сектора, јавних предузећа и локалних самоуправа у реални сектор уз кредитну подршку државе приватним компанијама које запосле ове вишкове.

2. Реформа Фонда ПИО са акцентом на јачање приходне стране Фонда (коришћењем ресурса) у циљу постепеног смањења дефицита у Фонду (успостављање Фонда као финансијске корпорације на чијем челу треба да буду професионални менаџери који ће радити на повећању прихода Фонда)

3. Комплетна реформа пореског система у области зарада (увођење прогресивних пореских стопа или система нелинеарног опорезивања према профитабилности одређених привредних грана)

4. Реформа Закона о раду у циљу смањења бирократских процедура у

радно-правним односима и трошкова послодавца који из тога произилазе како би се створили услови за повећање запослености и увођење флексибилних облика рада

5. Изједначавање цене енергетике и комуналних услуга за привреду и грађане у циљу повећања конкурентности извозно-оријентисаних компанија

6. Спровођење гилотине прописа у грани трговине, у циљу смањења трошкова пословања и наго-

Жава и њени прописи

шким вишковима, чак 72 одсто испитаних послодаваца мисли да их треба исплатити за године које је провео у једној фирми, 14 одсто за све године за које није исплаћена отпремнина и 14 одсто за све године радног стажа.

Поређења ради, треба навести да отпуштање радника са 25 година радног стажа у Македонији кошта шест плата, док је у Србији тај износ близу седам плата. Са друге стране, у Албанији је то 12,5 плата, али и у Албанији и Македонији овај износ се исплаћује према годинама проведеним код послодавца, а не према укупним годинама стажа. Оно што је специфично у Србији је да је у пракси могуће да неко ко је већ примио отпремнину за одређени број година радног стажа може више пута у истом износу примити отпремнину, уколико се деси да остане без посла код другог послодавца.

- Веома је битно да се опремнице исплаћују за године радног стажа проведене код послодавца, јер не може се очекивати да ако неко ради пар година код једног послодавца, да он треба да исплати целокупне године радног стажа. Не постоји земља у свету у којој постоји тако нешто. Ово правило је било у социјализму, где је једини послодавац била држава.

Ако ми тражимо од инвеститора да дођу да отворе фирме код нас, то не значи да они треба да воде социјалну политику. Они су дужни да исплате опремнице за оне године за које је радник допринео развоју њихове компаније, али не треба да плаћају за све године радног стажа, нити да мењају функцију државе која води социјалну политику. Потребно је да имамо што више фирми које добро послују, па да се од пореских прихода пуни буџет, а да држава ради свој посао и води социјалну политику, каже директор Уније послодаваца Србије Драгољуб Рајић.

Он додаје да треба омогућити флексибилно запошљавање јер је то у ЕУ спасло 20 милиона радних места у последњих пет година. Треба омогућити фирмама да где год има посла запосли некога, чак и на краће време или краћи број радних сати. Такође, треба омогућити рад од куће или неки нови облик запошљавања који у Србији не постоји. Ми смо у таквој ситуацији да свако ко дође до било каквог посла треба да искористи ту прилику, а не да и раднику и послодавцу стоји на путу читав низ бирократских процедура, сматра наш саговорник.

Исто тако, послодавци се слажу да за организовање рада велики проблем представља што радник ангажован на одређено време може провести на једном радном месту највише годину дана и мисле да је оптималан рок три године. Додуше, дужина овог рока значајно се разликује у државама региона, па у Црној Гори, рецимо, не постоји горњи рок, у Албанији, Македонији и Молдавији је пет година, док је Србија по овом питању врло рестриктивна и не толерише дуже од једне године и, за разлику од осталих, не предвиђа могућност обнављања таквог уговора.

Сматра се да Србија у области исплате отпремнина и рада на одређено време има законска решења која су најригіднија у региону и која са тржишта рада уклањају најосетљивије групе, терајући их у дугорочну незапосленост или рад у сивом сектору.

■ Треба убрзати промене

За многе послодавце велики проблем је и немогућност давања отказа раднику, чак и кад је направиле тешке грешке и нанео штету предузећу, а такође сматрају да је постојећа заштита бивших синдикалних функционера превисока и да би их требало учинити равно-

правнијим са осталим запосленима.

Ако постоји консензус међу послодавцима о неком аспекту пословног окружења у Србији, онда је то разлика у висини бруто и нето плата, што представља главну препреку у новом запошљавању и повећавању зарада. Чак 95 одсто послодавца мисли да је та разлика препрека у повећању плата запослених, а 59 одсто није у могућности да због тога запошљава нове раднике. Шта више, трећина анкетираних принуђена је да због високих намета смањује број запослених. Резултати анкете указују да је већина послодаваца спремна да евентуалне уштеде од смањених пореза већим делом прелије у раст нето плата.

Због тога послодавци предлажу смањење пореза и доприноса на зараде са садашњих 70 на 40 одсто нето зараде, затим подизање неопрезивог износа зараде на износ бруто минималне зараде и хитно спровођење неопходних реформи пензијског и здравственог сектора који би са таквим реформама могли прихватити смањење прихода услед смањења фискалног оптерећења.

- Од преко 100 хиљада предузећа за мање од тридесет хиљада

” Од преко 100 хиљада предузећа за мање од тридесет хиљада се може рећи да су квалитетна. Међутим, 18 хиљада међу њима нема значајнију имовину, нити средства гаранције и зато је и привреди и грађанима потребна далеко јефтинија и далеко ефикаснија држава. Уз Црну Гору Србија има највећи јавни сектор у Европи, при чему сваки трећи грађанин ради за државу

КОНСТАНТАН ЈЕ ПАД ПРОМЕТА И ПАД ЗАПОСЛЕНОСТИ У ТРГОВИНИ

НЕФОРМАЛНО ОПОРЕЗИВАЊЕ

Скривени трошкови јегу радна места

У Унији су побројали трошкове које трговине имају, а представљају вид неформалног опорезивања. Међу најинтересантнијим издвајају се обавеза узорковања производа ради провере исправности код које нема повраћаја новца за исправне узорке. Према рачуници УПС-а, на тај начин држава годишње од трговаца узме 3,6 милиона евра. Ту је и обавеза да је два одсто запослених у трговини обучено да пружи прву помоћ, што је годишњи трошак од 550 хиљада евра, док трошкови израде планова противпожарне заштите за објекте који имају само један излаз (врата), трговцима избије годишње 720 хиљада евра.

- Запослени код трговаца на месечном нивоу потроше на сувишне административне процедуре и неажурност администрације просечно 17 радних сати, што значи више од три милиона радних сати месечно, када се узме у обзир да је у трговини запослено 184 хиљаде људи. Помножено са 208,21 динар (што је цена просечног бруто радног сата у трговини прошле године) обављање бројних административних процедура у трговини месечно кошта послодавце 651 милион динара, односно 5,8 милиона евра. Годишње та цифра износи чак 69,8 милиона евра, наводи Рајић.

Када се ти трошкови саберу, долази се до цифре од 107,8 милиона евра који „поједу“ минимално 19 хиљада потенцијалних радних места, показало је истраживање Уније.

Анкета је део националне кампање и истраживања о ставу послодавца

же рећи да су квалитетна. Међутим, 18 хиљада међу њима нема значајнију имовину, нити средства гаранције и зато је и привреди и грађанима потребна далеко јефтинија и далеко ефикаснија држава. Уз Црну Гору Србија има највећи јавни сектор у Европи, при чему сваки трећи грађанин ради за државу. Овакав систем је толико неефикасан да успорава и оне привреднике који добро послују. Према томе, приоритет новог министра финансија мора да буде реформа јавног сектора, на првом месту, и реформа пензионог фонда, као највећег оптерећења буџета, каже Рајић.

Посебан сегмент оптерећења, који знатно увећава трошкове пословања и непотребне бирократије и узима средства неопходна за нова радна места су прописи у трговини, као највећој привредној грани у земљи. У последње четири године, промет у трговинама је пао готово за трећину у односу на 2008, а у међувремену држава не само да није изменила старе прописе, већ је увела на десетине нових у процесу приступања ЕУ. Резултат оваквог третмана трговине је да је ова привредна грана са највећим бројем запослених завршила 2012. годину са пет одсто мање запослених у односу на 2008. Према процени стручњака из Уније послодаваца Србије, промет у трговини у 2012. у Србији био је за чак 30,4 одсто мањи него у 2008. години. Разни прописи и административне процедуре коштају трговинске фирме више од 107 милиона евра годишње, што је утицало на повећање малопродајних и велопродајних цена и на значајан пад куповне моћи у Србији од 2008. до данас. Промет у трговини у 2012. у Србији био је за чак 30,4 одсто мањи него у 2008. што је највише у односу на земље у окружењу код

којих је овај пад био далеко мањи. У Хрватској је он износио 10,8 одсто, БиХ 12,4 а у Македонији 13,2 процената.

За само четири године затворено је 27 одсто трговинских радњи. - Константан пад промета у трговини и истовремено повећање броја нових прописа који су увели додатна оптерећења пословања и бирократске процедуре одразио се и на пад запослености у трговини. Притиснути падом промета, а приморани да примене нове прописе, послодавци су прибегли смањењу броја запослених као крајњој мери, каже Драгољуб Рајић.

Резултати ове студије презентовани су Влади РС и посланицима у Скупштини. У Унији кажу да им је намера да у току ове јесени убрзају промене које су неопходне да би се у наредну годину ушло са растерећењима у привреди која треба да омогуће ново запошљавање и развој. Пре десетак дана Влади Србије упућен је предлог мера које се односе на то шта је потребно урадити од структурних реформи, а предложене су и конкретне мере за развој привреде. Указано је на све оно што у Србији представља потенцијал, а не користи се. Те предлоге саставило је 520 директора и власника фирми који су упркос кризи успешне, послују позитивно и треба да буду окосница развоја ове земље.

Сада очекујемо да видимо да ли ће политичари у Србији почети коначно да се баве нечим практичним или бар да поставе људе који могу да постигну добре резултате. Од политичке воље зависи да ли хоћемо да се мењам и хоћемо ли да живимо боље или ћемо и даље тапкати у месту и можда живети још горе, закључено је на скупу у Крагујевцу и најављено формирање Уније послодаваца Крагујевца.

Мере за развој привреде засноване на недовољно искористеним ресурсима и потенцијалима

1. Пројекат „Врхунски српски производ“ као модел организованог извоза аутентичних српских производа у свет, формирањем франшизног ланца малопродајних ВСП објеката у великим градовима Европе и света у којима би се продавали аутентични производи из Србије, кроз сарадњу домаћих произвођача, трговинских компанија, државе, пословних кругова у Дијаспори, инвестиционих фондова, итд, с дугорочним циљем промоције српских производа у свету и ребрендирања Србије као земље.

2. Третирање рецептивног туризма исто као и извозно-оријентисаних привредних грана и увођење система стимулација туристичких агенција које доводе стране туристе и обезбеђују директан девизни прилив по узору на земље у окружењу и ЕУ у циљу повећања прихода од рецептивног туризма.

3. Оживљавање потенцијала Дунава (Коридор 7) који су тек минимално искористишени, израда про-

јектних планова за отварање логистичких и транспортних центара и лука на току Дунава кроз Србију, организовање инвеститорских конференција за улагање у транспортну, трговинску, туристичко-угоститељску и другу пратећу инфраструктуру на делу Коридора 7 кроз Србију, у циљу повећања прихода од транзита роба и услуга, броја страних туриста и оживљавања бројних привредних делатности у градовима и општинама на левој и десној обали Дунава.

4. Развој рециклажних система сакупљања и индустрије у којој се тренутно скупља свега 5,5 одсто од укупног електронског отпада, пластичне амбалаже, отпадних уља, итд, у циљу повећања прихода од индустрије секундарних сировина, што ће произвести и уштеду на увозу сировина за индустријску производњу у Србији. Промоција «зелених послова» код незапослених лица и младих као један од државних приоритета и велики потенцијал за развој предузетништва у земљи.

5. Креирање повољног инвестиционог амбијента за улагање у ветропаркове и соларне панеле, као

и у мале хидроелектране одређивањем зона за ове инвестиције издавањем гаранција државе и поједностављивањем процедура за реализацију инвестиција.

6. Креирање зона за производњу органске хране и програма за окупљање произвођача у производне групе и кластере у циљу стандардизације производње и постизања већих количина за извоз, као и брендирања органских производа са територије Србије.

7. Редукција оптерећења произвођача и сакупљача лековитог и зачинског биља и креирање програма за виши ниво производње и прераде, у циљу пласмана ових производа фармацеутској индустрији и индустрији хране и пића, као и трговинским системима у другим земљама.

8. Реформа области занатства (доношење Закона о занатству) и стимулативне мере за развој занатства намењеног индустрији у циљу повећања производње занатских производа и њиховог пласмана за потребе и даљу индустријску производњу других индустријски развијених земаља

9. Посебан програм мера за подршку и растерећење текстилне индустрије у циљу добијања што већег обима лон послова и превладавања заостатка у конкурентности српске текстилне индустрије у односу на земље у окружењу и ЕУ.

Привредници сматрају да без спровођења ових реформи и мера неће бити могуће Србији извести из дубоке економске и социјалне кризе у којој се налази. Реализација ових мера подразумева темељан и предан рад, али и поштовање принципа који се до сада није поштовао од стране ниједне претходне извршне власти, а то је да свеопшти интерес не сме бити подређен интересима одређених појединаца или интересних група, већ да се морају спровести реформе које морају да омогуће једнаке услове за све учеснике на тржишту, без обзира на њихову припадност одређеним групама или политичким партијама. Слични принципи морају важити и у управљању државном управом, јавним сектором и јавним предузећима.

аст

миланих бирократских процедура

7. Доношење Закона или активних мера за сузбијање сиве економије, кроз примену стимулативних мера за легално пословање и истовремено увођење строжијих санкција и контроле токова робе у сивој зони

8. Обједињавање инспекцијских органа и увођење Генералног инспектората за контролу легалног пословања, али и контролу токова сиве зоне, што је јефтиније и ефикасније и за државу и за привреду

9. Реформа регулативе у области извоза и увоза роба и услуга у циљу растерећења пословања, смањења непотребних административних процедура и олакшавање промета роба и услуга између Србије и иностранства

МЛАЃАН ДИНКИЋ У ПОСЕТИ ФАС-У

Фијат вуче развој Србије

Оно што није успело ниједној компанији у Србији, успело је крагујевачком „Фијату“, убедљиво највећем извознику. Из података за првих седам месеци ове године види се да је ФАС сам извезао аутомобиле у вредности од 1,5 милијарди евра. Данас у тој фабрици ради 3.700 људи, што је много више од 2.400 радника, колико је почетку предвиђено да се запосли, а тражња за крагујевачким аутомобилима на америчком тржишту дупло је већа него што је „Фијат“ предвидео уговором.

Ове податке новинарима је са поносом саопштио одлазећи министар финансија и привреде Млађан Динкић, после посете крагујевачкој фабрици аутомобила, у коју га је лично позвао директор ФАС-а Антонио Фезаре Ферара.

Казао је и да је поносан што је данас аутомобил први извозни артикал Србије и што се две трећине компоненти за њега производе у нашој земљи, као и да је веома задовољан аутомобилом „фијат 500 Л“ који је први купио када је крагујевачка фабрика почела са продајом.

Прошлог четвртка одлазећи министар финансија и привреде Млађан Динкић је, на позив директора ФАС Антонио Фезаре Фераре, последњи пут на тој функцији посетио крагујевачку фабрику аутомобила. После разгледања нових модела, рекао је да данас аутомобилска индустрија вуче развој земље и да је, захваљујући њој, ове године остварена највећа вредност извоза у историји модерне Србије

„500 Л ЛИВИНГ“ УГЛАВНОМ НАМЕЊЕН СТРАНОМ ТРЖИШТУ

АНТОНИО ФЕРАРА И МЛАЃАН ДИНКИЋ У ФАБРИЦИ

– Тај аутомобил вози моја жена, а користио сам га и ја као министар. То возило је за сваку препоруку. Оно што мени чини посебно поносним је што је то наш главни извозни адут. Поносим се због тога што имамо један добар, квалитетан производ високе технологије. Није више у Србији само кукуруз и пшеница највећи извозни артикал, већ и индустријски производ конкурентан у целом свету. Када би у нашој земљи било још десет „Фијата“ Србија би стала на ноге, додао је Динкић.

Крагујевачка фабрика ће ове године, у зависности од потребе тржишта, произвести између 120 и 140.000 из породице „фијат 500 Л“, међу који-

ма ће више од две трећине бити модел „500 Л живинг“. Иако га италијанска компанија описује као „аутомобил који се обраћа разним циљним групама“, најјефтинији модел „ливинг“ ће, због цене од 13.650 евра, као и основни модел из породице „500 Л“, који је са попустом доскора коштао 10.000 евра, још дуго бити недоступан за већину грађана Србије. У нашој земљи је за годину дана продато само 450 „фијата 500 Л“, а крагујевачка фабрика још увек није почела да прима уплате за „ливинг“. Скоро целокупна производња завршиће на тржишту Европске уније и Сједињених Америчких Држава.

М. ЈЕВТОВИЋ

ПРОДАТ НЕДОВРШЕНИ ОБЈЕКАТ КОД ХАЛЕ „ЈЕЗЕРО“

Несуђени аутосалон променио власника

Бетонска конструкција од пет и по хиљада квадрата, чија је градња почела пре пет година, продата је на јавном надметању за 66 милиона динара инвестиционом фонду са седиштем у Београду, који се бави куповином и продајом некретнина

„КОСТУР“ ЗГРАДЕ НАПРАВЉЕН ПРЕ ПЕТ ГОДИНА БИО ЈЕ ВЛАСНИШТВО „034 МЕТАЛ ИНДУСТРИЈА“ ЈОВАНА АЛЕКСИЋА

Објекат предвиђен за аутосалон, у непосредној близини Хале „Језеро“, чија је градња почела још 2008. године, а урађена је само бетонска конструкција, површине од око пет и по хиљада квадрата, продат је недавно на јавној аукцији инвестиционом фонду за промет некретнина, са седиштем у Београду чији су власници са Кипра, за суму од 66 милиона динара. Објекат се налази на земљишту површине 22 ара, које је бившем власнику дато у закуп на 99 година. Процењена вредност ове имовине била је 58 милиона динара, а почетна цена на аукцији 29 милиона динара. Осим инвестиционог фонда, на аукцији је учествовао и „Кнез петрол“ из Батајнице.

Ово је прва од четири имовинске целине фирме „034 метал индустрија“, власника Јована Алексића, предузећа које је већ више од годину дана у стечају, покренутом пошто је рачун предузећа био у непрекидној блокади више од годину дана. Пре тога на продаји се нашао објекат ливнице и рециклажног цен-

тра, чија је процењена вредност 145,6 милиона динара, али није било заинтересованих на јавном надметању, иако је почетна цена била 50 одсто од процењене, односно 72,8 милиона динара.

Стечајни управник Гвозден Јовановић тврди да није било заинтересованих јер по Закону о стечају учесници на аукцији морају да уплате депозит, који износи 20 одсто од процене вредности објекта, што је у овом случају око 29 милиона динара.

– Ово је велики ризик за купца – пошто је стечајни дужник у блокади, средства која уплати на његов рачун тешко могу да се врате уколико куповина не прође успешно. Због тога је овај начин продаје прилично компликован, објашњава Јовановић.

Он напомиње да су долазили заинтересовани купци, али сматрају да је вредност ливнице прецењена, а машине застареле, па су одустали. Једина предност је што се ова имовина продаје без обавеза и без радне снаге, што би, упркос свему, могао бити мотив за евентуалну куповину.

По свему судећи, у наредној фази приступиће се продаји по систему непосредне погодбе, о чему треба да се изјасни одбор поверљиваца, дакле они којима се највише дугује.

Осим ливнице, предмет продаје је и парцела од око 50 ари у Илиној води, на којој је за добијени кредит стављена хипотека на непостојећи објекат. Да би се ова парцела нашла на аукцији покренут је поступак за брисање хипотеке, као и непостојећег, а укњиженог објекта. Вредност парцеле процењена је на 24,7 милиона динара, али тек пошто парцела буде припремљена, накнадно ће бити оглашена њена продаја.

Четврти сегмент продаје је магацин за откуп сеоских производа у Горњој Сабанци, чија је вредност 3,6 милиона динара, што је преко 25 хиљада евра, али је објективно његова вредност бар четири пута нижа.

Подсећања ради, треба навести да је после хапшења бизнисмена Јована Алексића, априла 2011. године, због сумње да је утајио порез од више милиона евра, његова компанија кренула у суноврат. У стечај су отишле фирме из система „034“ и то „034 Метал индустрија“, „034 Профили“, „034 Окови“ и „034 Ауто“. Такође, Алексић је својевремено купио и Фабрику за прераду крупне коже „Партизан“, а осим ње у стечај је отишла и сестринска фирма „Партизан промет“. У октобру прошле године донето је решење о банкротству, што је био повод за почетак продаје имовине предузећа.

Иначе, стечајни поступак званично је отворен у марту прошле годи-

не, а за стечајног судију у овом поступку изабран је Бранислав Јововић, док је компјутер за стечајног управника „извукао“ Гвоздена Јовановића, једног од бивших власника

„Светлости“, који се налази на листи међу 19 активних лиценцираних стечајних управника из Крагујевца.

Г. БОЖИЋ

ПРОМОЦИЈА У СКУПШТИНИ ГРАДА

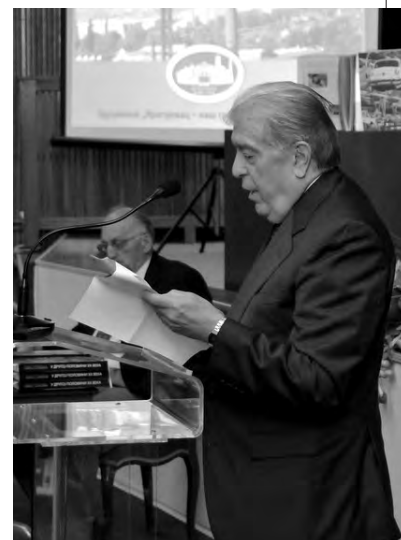
Монографија о Застави

Удружење „Крагујевац-наш град“ прошлог понедељка, у сали Скупштине града, представило је монографију „Застава у другој половини XX века“, која прати рад и развој највећег индустријског предузећа у ондашњој Југославији. Своје драгоцене прилоге овој књизи дало је тридесетак аутора који су волонтерски радили свој посао, прикупљајући архивску грађу, аутентична сведочења, документе и фотографије. Неки од њих најлепше године свог живота и рада провели су у овом колективу.

– Ова документарна сведочења поклањамо садашњим и будућим генерацијама. О „Застави“ су писали историчари, новинари, па и ретки директни актери. Фирма која опстаје преко 150 година заслужује још много сведочења, проучавања, истраживања и стручних расправа. Књигу смо започели текстом „Застава – феникс српске индустрије“. На садашњим и новим генерацијама остаје да овај ефекат и даље функционише. Верујемо да је прва искра те ватре „Застава оружје“, „Фиат аутомобил Србија“, „Застава машине-РАП“, пожелимо и још много нових као што су „Камиони“, којима желимо нешто програмски сасвим ново за време које долази јер то заслужује часна историја овог колектива од 160 година постојања – рекао је др Радољуб Мицић, председник уређивачког одбора и дугогодишњи директор „Заставе“.

Своја сећања на године рада проведене у овом колективу евоцирао је и градоначелник Крагујевца, Верољуб Стевановић, који је рекао да је заиста захвалан што је „прошао кроз ту школу, највећу на овим просторима, и животну и пословну“. На промоцији монографије говорио је и Љубо Тошевски, један од најстаријих инжењера који је радио у тадашњој „Застави“.

Подршку удружењу „Крагујевац-наш град“ за објављивање ове монографије пружили су град Крагујевац и многобројни спонзори. Монографија је промовисана 26. августа, јер су на тај дан, пре 60 година, радници „Заставе“, на референдуму одлучили да се одрекну једне плате за куповину лиценце од „Фијата“ за производњу аутомобила.

РАДОЉУБ МИЦИЋ, ДУГОГОДИШЊИ ДИРЕКТОР „ЗАСТАВЕ“, ПРЕДСЕДНИК УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА МОНОГРАФИЈЕ

НА ПРОДАЈУ ИДЕ И ЛИВНИЦА, ЗА КОЈУ НА ПРВОЈ АУКЦИЈИ НИЈЕ БИЛО ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ

ГЛАВОБОЉА ЋАЧКИХ РОДИТЕЉА

Цела плата у ђачкој торби

Само за уџбенике потребно је издвојити од десетак до 15.000 динара, ранац кошта још најмање 2.000, а неколико хиљадарки неопходно је и за остале потрепштине, па није чудо што је септембар најскупљи месец за породице са школарцима

За мај се каже да је најлепши, за јул да је најтоплији, а септембар слободно може понети титулу најскупљег месеца у години, барем када се за мишљење питају родитељи основаца и средњошколаца. И ове године већини ће у ђачку торбу стати готово читав месечна плата, јер управо толико је потребно да се деца припреме за први септембар.

Ако је судити по ситуацији у књижарама и поред уличних штандова на којима се продају половни уџбеници, већина родитеља ових дана лети од једних до других, трудећи се да где год је то могуће уштеди који динар.

Чињеница да су ове године школске књиге скупље за тек пет до десет одсто, што се чини мизерним у односу на лањско поскупљење за трећину, није велика утеха, јер када се све сабере трошак од око 10.000 динара за опремање ђака не гине.

■ Највише коштају седмаци и гимназијалци

Најмањи удар на џеп свакако ће претрпети родитељи чија деца иду у ниже разреде основних школа. Програм бесплатних уџбеника, који је пре неколико година покренуло Министарство просвете, ове године обухватиће и четвртаке. Комплекти уџбеника већ су дистрибуирани по школама, тако да ће малишане на клупама 2. септембра сачекати све што је неопходно за савладавање градива. Родитељи чија деца су прерасла овај узраст, међутим, мораће руку да завуку дубоко у џеп.

Најјефтинији комплет књига за основну школу кошта од десет до 11 хиљада динара. Срећу да се извуку са овако „ниском“ ценом, међутим, имаће само родитељи ђака петака. Највећи ударац по џепу, уколико се одлуче за нове уџбенике, претрпеће родитељи седмака.

Комплекти уџбеника за седми разред убедљиво су најскупљи, када су потребштине за основну школу у питању. У најбољем случају, уколико су се наставници тако определили, кошта 12.000 динара, али може достићи цену и од 14.000 динара.

Сличан распон цена имају и књиге за средњошколце, а најскупљи је и даље комплет уџбеника за први разред гимназије, који кошта око 15.000 динара. Ипак, све чешће су муштерије које купују парцијално, односно набаве тек по неко ново издање које не успевају да пронађу код старијих ђака, каже Бојан Савић, продавац у књижари „Мост“.

Да се оваквом куповином и те како може уштеди потврђује Весна Димитријевић, мама близанаца, седмака Невне и Немање, коју је наша екипа срела пред уличним штандом за продају уџбеника.

Свака нова школска година мене двоструко више кошта него остале родитеље пошто имам близанце, зато се где год могу трудим да уштедим. Нове књиге коштале би ме 13.211 динара па пута два,

ДЕЦА ВОЛЕ НОВЕ И СКУПЕ РАНЧЕВЕ

сам да заменим две географије Завода за уџбенике, које смо набавили за исти уџбеник другог издавача. На срећу, на уличном штанду су прихватили замену без доплате, каже ова мама.

Одлука Министарства просвете да на тржиште пусти стотине ра-

Ове године уџбеници се могу паразити не само у књижарама и на уличним тезгама већ и у трафикама. На киосцима „Футуре“ и „Мог киоска“ могу се наручити издања Завода за уџбенике неопходна ученицима од петог до осмог разреда. Ако реклама не лаже, наручене

књиге на киоску стижу у року од два дана, што је заиста елегантан начин куповина без јурцања по граду. Недостатак је, на жалост, што се на овај начин не могу паразити сви неопходни уџбеници.

Добар део родитеља одлучио се и да комплете књига пазари преко школе. У овдашњим основним школама кажу да су уџбеници за ђака од петог до осмог разреда стигли још крајем претходне школске године.

Нису, међутим, родитељима проблем само књиге. Трошак који се у септембру никако не може избећи је и школски прибор. Већини дечака и девојчица гушт је да у нову школску годину крену и са новим ранцем на леђима, и новом перницом у њему, а све то може да кошта „боли глава“.

За јачи ранац, који ће да издржи читав терет који ђак треба да пренесе, треба издвојити минимум 1.000 динара. За те се, међутим, деца ретко хватају јер нису у моди, пошто су обично једноставни, једнобојни или имају слицицу неког давно изгустираниог цртањог јунака. Они са „Хелло Кити“, „Мини Маус“ и „Винк вилама“ које бирају девојчице, или пак дечацима милијим „Спајдерменом“, „Нарутом“ или „Карс серијом“, коштају око 5.500 динара, при том су ове школске торбе далеко од најскупљих, чија се цена може кретати и око 8.000 динара.

Најјефтинија перница може се паразити за стотинак динара, али то није нека утеха, пошто њу треба напунити оловкама, бојицама, гумицама и сличним ситницама, за које треба припремити још минимум 600-700 динара. Цене оних атрактивних, пуних прибора за оловке могу ићи и до 3.000 динара. На све то треба додати и свеске, блокове за цртање, па ранац за патике....

Када се све сумира, укупан трошак који родитељима следује за опремање ђака, у случају да се одлуче за комплет нових уџбеника, ранац нешто ниже цене и једноставнију перницу, сведе се на минимум 22.000 динара. То је свакако велики удар на родитељски џеп, па смо зато увели и могућност плаћања на више рата, чак и синдикалну продају. Зависно од износа, одложено плаћање иде од месец дана до три месеца, каже Бојан Савић, из књижаре „Мост“.

На жалост, списку трошкова ове ни издалека није крај. Већина родитеља у основне потрепштине за нову школску године убројаје барем нови дукс, панталоне, сукњицу или патике, а добар део и све то футуре. А већ 2. септембра дочекаће их нови удари у виду целодневног боравка, ужине, екскурзије и још триста и шеснаест ситница због којих се такође треба латити новчаника.

Марија ОБРЕНОВИЋ

ОВИХ ДАНА ВРЛО ПОСЕЂЕНА КЊИЖАРА „МОСТ“

што је заиста много. Зато смо одлучили да набавимо половине од старијих другова, а оно што не успемо да нађемо да докупимо. На жалост, пракса да наставници сваке године бирају међу десетинама издавача не помаже у томе. Дошла

зличитих уџбеника изгледа не за даје главобоље само родитељима већ и уличним продавцима.

Оно што је прошле године било актуелно сада више није. Дешава се да нам муштерије траже књиге које уопште немамо, пошто су у питању потпуно нова издања. Ових дана углавном купују родитељи основаца, док налет средњошколца очекујемо тек након 1. септембра, каже Гордана Јовановић, која већ годинама продаје уџбенике на штанду код Суда.

■ Скупа и опрема

Цене половних уџбеника упула су мање у односу на нове и крећу се од 200 до 300 динара, док се најбоље очувани, они „као нови“, могу паразити за 400. То је прилична уштеда, ако се зна да су нове књиге у просеку око 700 динара по комаду, а поједине, попут комплекта за енглески језик, коштају 1.500 динара.

УЛИЧНИ ШТАНД КОД СУДА НУДИ ПОЛОВНЕ КЊИГЕ

КОЛИКО КОШТА 1. СЕПТЕМБАР	
АРТИКЛИ	ЦЕНА
Уџбеници - комплет (нови)	од 10.000 до 15.000 динара
Уџбеници - комплет (половни)	од 5.000 до 8.000 динара
Ранац	од 599 до 7.990 динара
Перница	од 99 до 2.890 динара
Торба за патике	од 140 до 299 динара
Свеске	од 13 до 245 динара
Блок	од 34 до 89 динара
Бојице	од 55 до 379 динара
Фломастери	од 75 до 420 динара
Оловке (сет)	од 59 до 110 динара
Хемјјске	од 29 до 210 динара
Темпере	од 119 до 449 динара
Водене боје	од 65 до 220 динара

ПОЧИЊЕ ШКОЛА

Неизвесна судбина малих одељења

Основцима и средњошколцима остао тек још који дан за летње плановање. Већина од око 22.000 ученика вратиће се старим обавезама, када се школско звоно поново огласи. За неке ће, међутим, почетак школске године представљати велику промену.

Највећа, свакако, очекује оне најмлађе. Ове године 1.740 малих Крагујевчана први пут сећење у јачку клупу. Статистика Школске управе каже да је ова генерација

Број првака и ове године је мањи, а проблем са малим бројем ђака у средњим школама додатно је закомпликован чињеницом да су резултати мале матуре поништени, па су нека одељења остала празна. Њихову судбину скројиће Министарство просвете

првачића за готово два одељења мања него лани.

Мање има и новопечених средњошколаца, али захваљујући ђаку

има из околине крагујевачке средње стручне школе и гимназије у првом разреду имаће 1.877 ученика, што је за 340 ђака више у односу на број оних који су у граду на Лепеници завршили осми разред.

Са писменим задацима и новим лекцијама и ове године бориће се око 22.000 дечака и девојчица – око 13.800 основаца и 8.200 средњошколаца. Гледањем ових бројки лако би се могло закључити да број ђака у крагујевачким школама не прати тренд на нивоу Србије, који показује да је од 2002. до 2010. године у основним школама ђака мање за око 100.000 или 15,5 одсто, док је у средњим школама број ученика смањен за 7,86 процената, али није баш тако.

На жалост, из године у годину суочавамо се са ситуацијом да је деце све мање. Када се погледа статистика уписа у последњих седам осам година, може се стећи утисак да пад није толико драстичан, пошто је у питању од 30 до 50 ђака мање. Међутим, пре две деценије

БРОЈ ПРВАКА

ШКОЛСКА ГОДИНА	КРАГУЈЕВАЦ	ШУМАДИЈА
2007/08	1.678	2.759
2008/09	1.848	2.941
2009/10	1.767	2.812
2010/11	1.931	3.139
2011/12	1.779	2.900
2012/13	1.851	2.927
2013/14	1.740 (процена)	2.760 (процена)

само у Крагујевцу је било више првака него што сада има на нивоу читавог региона Шумадије, каже Срђана Светозаревић, саветник у Школској управи.

Тек крајем ове седмице Школска управа ће имати прецизне податке да ли ће мањак ђака у првим разредима основне школе значити и „замрзавање“ у појединим малим сеоским школама, пошто упис званично траје до 1. септембра.

Међу директорима основних школа без страха су и ову школску годину чекали једино директори Бојан Конатар из Основне школе „Вук Караџић“ и Ненад Миловаковић из школе „Мирко Јовановић“. Школе која покривају два велика насеља са великим бројем деце одавно су претесне да приме све заинтересоване ђаке.

Занимљиво је, међутим, да се „крвна слика“ поправила и Основној школи „Радоје Домановић“.

Из осмог разреда изашло нам је шездесетак ученика, а првачића ће бити пет одељења, што нам је велико задовољство. У ситуацији када се и градске школе суочавају са мањим бројем ђака, то ипак говори да се квалитетно ради, а свакако нас радује и то што ни један наш учитељ и наставник неће бити технолошки вишак, каже Милан Вукашиновић, директор Основне школе „Радоје Домановић“.

Проблем малог броја ђака није заобишао ни средње школе. Неке од њих погођене су ове године не само због пада natalитета, већ и додатно. Наиме, због поништавања резултата мале матуре и дозвољавања могућности ученицима да

ТРАЖЕ ОД МИНИСТАРСТВА ДА НЕ „УГАСЕ“ ОДЕЉЕЊА: СИНИША КОЈИЋ, ДИРЕКТОР ПОЛИТЕХНИЧКЕ ШКОЛЕ

СВЕ ВИШЕ МАЛИШАНА СА ПРОБЛЕМОМ ГОВОРА

Екран и монитор заменили дечје игре

Уместо у игри и разговору деца време проводе испред екрана, па све касније проговарају, а више од половине деце не изговара гласове на прави начин. Проблеми у говору трајно смањују способност за учење, а полазак у школу крајњи моменат да се родитељи обратe стручњаку

Полазак у први разред велика је промена за дете, за родитеље такође. На жалост, баш у том тренутку се и најчешће дешава да се родитељи суоче не само са уобичајеним стресом који ту промену прати, већ и са проблемом. Статистика каже да 63 одсто деце има неки облик поремећаја говора, а полазак у први разред често је моменат када изостављање гласова или погрешан изговор постају чињеница над којом се родитељи забрину.

По речима др Силване Пунишић, аудиолингвисте – логопеда из Института за експерименталну фонетику и патологију говора „Ђорђе Костић“, већ са шест година дете треба да има потпуно израђен језички систем. Појава одступања у изговору макар и једног гласа сврстава се у групу патолошког говора, који, уколико се на адекватан начин не исправи, може касније да изазове вишеструке проблеме – најпре у савладавању вештине читања, писања и рачунања, а затим и савладавања градива.

■ Улога родитеља кључна

У оквиру здравствене заштите деце ретко се дају смернице о развоју слуха, говора и језика, а још ређе се на време уочава закашњење у говорно-језичком развоју малишана. Неразвијен говор, наиме, трајно умањује способност за учење, зато је полазак у школу крај-

јњи моменат када је потребно обратити се логопеду.

Од момента настанка застоја у развоју говора и језика до дијагностиковања, а посебно до започињања третмана, често прође и више година. За то време многи родитељи, покушавајући да добију одговоре за своје недоумице, обила-

Др Силвана Пунишић: Дете проговара око деветог месеца, али се говор развија до седме године, а да би се правилно развио мора стално да буде подстицан

зе бројне институције, несвесни чињенице да је време које пролази тешко надокнадиво. Родитељи нису упућени у то да за развој говора и језика постоји такозвани „критични период“. Сваки ниво развоја говора и језика везан је за одређени узраст и ако се тај период пропусти тешко се надокнађује.

Статистички, највише је деце са поремећајем у изговору гласова. Ипак, стручњаке највише забрињава чињеница да је око 30 одсто деце која на узрасту од три или више година још увек немају развијену комуникацију, тачније служе се са тек неколико речи, при том је број оваквих малишана у порасту.

Бројке кажу да је 1953. године тек око 8,3 одсто деце имало поремећај говора, а пола века касније та цифра се попела на 63 одсто!

Такозвани ризико фактори везани за трудноћу и рани развој детета имају своју улогу у овом проблему, међутим, начин на који данашња деца одрастају довели су до усложњавања тешкоћа.

Да би дете овладало говором неопходан је spoj биолошких и срединских фактора. Наслеђе, нормална интелигенција, очуван слух, развијена моторика говорних органа, нису довољни без подстицајног деловања окружујуће средине. Док ходање настаје по принципу „све или ништа“, дете просечно проходава са 12 и у периоду од само неколико месеци стабилизује свој ход, са говором то није случај. Дете проговара око деветог месеца, али се говор развија до седме године, а да би се правилно развио мора стално да буде подстицан.

На жалост, нека истраживања показују да родитељи у разговору са децом седмично проведу тек један сат. Разговором се не сматра

ПОМОЋ СТРУЧЊАКА ТРЕБА ПОТРАЖИТИ НА ВРЕМЕ

успутна конверзација, већ размена реченица лицем у лице. Гледањем цртаних филмова не подстиче се говор. Често имамо случајеве да деца памте читаве реченице цртаних јунака, али не разумеју шта оне значе, нити умеју да поједине речи које су запамтили употребе у адекватној ситуацији, објашњава наша саговорница.

Развојне скале кажу да се прва реч јавља у узрасту од 12 месеци, већ са две године дете треба да користи око 300 речи чије значење разуме.

После пете године долази до коначне стабилизације научених елемената говора и језика. У периоду од пете до седме године дете богато речник, разуме и користи речи апстрактног значења, сдржани препричавања су богатији, резонује, доноси закључке и уочава узрочно-последичне везе. Спонтано улази у конверзацију и учествује у њој. Зна којим словом почиње нека реч, правилно држи оловку и опредељено је којом руком пише,

уме да напише нека слова, каже наша саговорница, напомињући да је само у том случају дете у потпуности спремно за школу.

■ Помоћ стручњака неопходна

Уместо разговора са родитељима и вршњацима, друштвених игара које изискују познавање правила, деци се данас нуде екран рачунара или телевизора, игре у играоници и шетња по тржном центру, који нису нимало подстицајни. Управо овакав начин живота довео је до појаве све већег броја деце са проблемима у говору, сниженом графомоторном спретношћу и поремећајем памћења.

Између манипулације „мишем“ и држања оловке не постоји никаква веза, тако да дете које савршено користи рачунар ни на који начин не подстиче развој способности које су му потребне за вештину писања. Већ са три године дете би требало да уме да нацрта круг, са четири квадрат, са пет троугао, а са шест изврнути троугао. Међу-

се упишу у средњу школу само на основу постигнутог успеха у основној, учioniце Медицинске и Економске школе биће препуне, док је још увек под знаком питања да ли ће поједина одељења у Политехничкој, Првој и Другој техничкој и Туристичко-угоститељској школи опстати.

- На смер оператер машинске обраде уписало се седам ученика, док је међу техничарима за репаратуру један ђак више. Упутство о формирању одељења каже да разред може опстати искључиво уколико га упише половина од планираног броја. Пошто су у питању огледна одељења која имају двадесетак ученика, јасно је да нам недостаје свега неколико ђака. Послали смо допис Министарству тражећи да се ова одељења не угасе, не само зато што су неки ђаци исказали жељу да се школују за ове струке. Наиме, њихово укидање значило би да се ниједан ученик из ове генерације неће школовати за производна занимања.

У питању су кадрови који су на овом тржишту дефицитарни. Они се након доласка „Фијата“ лако запошљавају. За ученике завршних година фирме обезбеђују и стипендије, а већ након друге године један број њих добија шансу да ради током летњег распуста, појашњава Срниша Којић, директор Политехничке школе.

Школску годину, због мањег броја ђака, са стрепњом очекују и учитељи и наставници. Кома ће фонд часова бити смањен, а ко ће остати без норме знаће се за петанаст дана. Попис Уније синдиката просветних радника каже да на листи прекобројних има 465 шумадијских просветара.

М. О.

тим, уместо да цртају, боје, деца се данас играју на рачунару, што доводи до тога да у предшколском узрасту не умеју на правилан начин ни да држе оловку.

Са друге стране, изложени су цртаним филмовима са мноштвом боја и ефеката који их непрестано визуелно стимулишу, тако да им оно што родитељ и васпитачи говоре постаје незанимљиво и заправо чују као далеки ехо. Игре које подстичу моторни развој такође се занемарују, објашњава др Силвана Пунишић.

Правилан говор, сконцентрисана пажња и графомоторна спретност основни су преуслови да дете на адекватан начин развије вештине писања, читања и рачунања које су неопходне за савладавање школског градива.

Када постоји проблем помоћ стручњака је неопходна. У Дечјем диспанзеру на располагању је неколико одличних логопеда, а крагујевачки родитељи од недавно помоћ могу потражити и у огранку Института за експерименталну фонетику и патологију говора „Борђе Костић“, чији др Силвана Пунишић сарадник. Центар за развој говора, понашања и учења налази се у вртићу „Полетарац“.

- Институт за експерименталну фонетику и патологију говора има традицију од 64 године и представља научно-образовну институцију, мултидисциплинарно оријентисану са холистичким приступом у изучавању звука, слуха, говора, језика, понашања и учења у нормалним и патолошким стањима. У питању је државна институција. Раније смо имали центре широм Србије, али су они реорганизацијом здравствене заштите полако укидани. Међутим, све присутнији проблем навео нас је да поново активирамо огранке, каже наша саговорница.

Ово је, међутим, каже др Силвана Пунишић, тек мали корак напред. Иако се више од половине деце суочава са проблемом говора, у Србији ради тек 350 логопеда који би требало да задовоље потребе преко милион дечака и девојчица.

Марија ОБРЕНОВИЋ

ЛИЧНИ СТАВ: ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ НА РУБУ ПРОПАСТИ

Кад једна брука изазове вишеструке штете

Пише: Милан Ђокић

У ПОНЕДЕЉАК и у уторак полагала се мала матура. Хиљаду и двеста ученика који нису изашли на испит (бруке и скандала) у јуну натерани су да присуствују апсурду: испиту који не значи ништа, осим што без тог потписа на тестовима не могу да заврше осми разред (?!).

Не чуди што деца долазе, већ родитељи који их шаљу - зар не умеју да то бојкотирају? И, посебно, чуди што просветни радници пристају да раде апсурдни посао који је више него очигледно малтретирање ђака, родитеља и њих самих. Зар немају снаге да кажу: доста! Професионална етика им не дозвољава да раде нешто што је испод части просветног радника, нешто што је бесмислено, што убија достојанство професије, што просветне раднике претвара у слуге бахате просветне бирократије.

Где су директори школа? Они покорно и понизно организују и спроводе апсурдне испите, улагују се моћницима и тако школу претварају у интелектуално мучилиште и ђака и наставника.

О часним директорима не говорим, али их кривим што ћуте, што се у име хуманих идеала не побуне, не поведу и ђаке и родитеље и наставнике у обрачун са „убицама“ младих и њихове будућности, са онима који претварају школу и омладину у поданике ирационалне политике Министарства просвете, јер их она доводи у стање вазала, поданика моћника, који од наше деце „праве“ своју нову радну снагу.

Зашто се не побуне, не изразе непослушност Министарству, бесмисленим прописима који школу претворе у хаотичну установу где се не развија свест о потреби радне дисциплине и не формира радна етика? Хоћемо ли једанпут ставити прст на чело и рећи: доста! Хоћемо ли друштво и школу по мери човека, а не по мери профитера, тајкуна, политичких и економских моћника који многе отераше на народне казане, а неке, богами, и на контејнере? Хоћемо ли удружени покидати бирократске стеге,

осионост, ленствовање просветне бирократије и отшкринуте врата школе са моралом, озбиљном и одговорном за будућност своје деце, која ће их спремити за све изазове надолазећег времена?

Хоће ли једна велика брука произвести још и горе последице у виду мањих уписних политика, „гомилања ученика у „атрактивним школама“, а оставити празне и полупразне учioniце где би требало образовати будуће грађевинаре, водоинсталатере, пекаре и техничаре разних струка? Јесмо ли толико богати да у одељењу школујемо десет до петнаест ученика? Камо среће да је то последица великих издвајања државе због схваћене потребе да је нужно подићи образовни ниво будућних стручњака и да се то брже постиже са мање ученика у одељењу.

Овако је то последица диктата бруке, јавашлука и скандала са малом матуrom. И је ли за то одговоран само министар? Јесте, јер је на челу скандалозног Министарства и оних нерадних министарских чиновника који дају изјаве које звече као празно буре, врњаучу

као горње воденичко коло кад воденица нема шта да меље.

То празно зујање воденичког точка може да кошта и радног места. И зато храбро и сви заједно, и са синдикатом, зауставите празну воденицу и у њу заспите једно и здраво жито, па је покрените с надом да добијете храњиво брашно, иначе остаћемо гладни, а у ушима ће нам бити само врњаучке празне воденице.

Не постоји ни један основ да просветни синдикати тако распршено делују и буду лак плен власти која маришу просветним радницима, већ да уједињени групу и промене статус образовања, да делују чврсто као седам прутева у снопу, јер раснопљени лако се полеме.

ПОГРЕШНА просветна политика отвара страшан проблем технолошких вишкова, од којих људе хвата егзистенцијални страх. Али, пре тога, има ли ко у овој земљи да израчуна колико и којих кадрова треба држави у свим областима живота и рада, па да уписну политику томе прилагоди, а не према кадровским потенцијалима појединих школа, да не школују за непотребна занимања које послодавци не могу да препознају.

Колико просветној бирократији, под претпоставком електронског комуницирања, треба да срачуна колико има, прво, запослених у образовању (подаци се драстично не слажу), колики је стварни технолошки вишак, ко накнадно, и пред свега, за време распуста, расписује конкурсе за рођаке, пријатеље и оне који ће то да плате? И још важније: ко ће тај јавашлук и самовољу директора да заустави? Ко ће да спере љагу са лица поросвете ако се гласно прича о корупцији, о куповању радних места? А ко то ради? Па, ваљда, они који су по вољи политичких странака и њихових моћника и постављени на та места и тиме „показали“ велику „бригу“ за успешно функционисање школе јер су их тобоже предали у руке поверљивих људи.

Ко ће просветним органима поставити питање откуда им право да снижавају образовни ниво и образовне захтеве? Зар за осам година поједини ученици, заправо они који су догле стигли, не могу више осим да знају четири рачунске операције, да умеју да читају и пишу латиницом и ћирилицом?! Зар није апсурд да школске управе шаљу фискултурнике на час математике,

Јесмо ли толико богати да у одељењу школујемо десет до петнаест ученика? Камо среће да је то последица великих издвајања државе због схваћене потребе да је нужно подићи образовни ниво будућних стручњака и да се то брже постиже са мање ученика у одељењу

физике... да оцене квалитет часа? Која то памет може да схвати и да још оправда, а то је тобоже успешна и савремена контрола рада сваког наставника и сваке школе.

Немамо храбрости, рекао бих ни интереса, да се са овим „лепим злом“ суочимо, критички размислимо, окренемо се око себе, ставимо прст на чело и, ако треба, Богу се помолимо и просветна кола окренемо у пожељном смеру. Ако то не учинимо нема нам спаса.

ГДЕ је социјалистичка, демократска, напредњачка омладина да се супротстави погубној просветној политици? Има ли за њу пречег посла? Зар ће мирно гледати на одвратну лакоћу паразитског живљења и трошења њихових вршњака? Да ли је и младе захватила емоционална утрнулост и безосећајност за муке и сиромаштво такође њихових вршњака? Зашто бар не замоле вандале да не ломе сацине, буде ноћу уморне људе, изврћу контејнере на сред улице? Да то није, случајно, знак наше поодмакле демократизације и достигнуће слободне кретања и понашања?

Имајући у виду такву небригу за образовање и васпитавање омладине и подизање културног стандарда народа, не чуди благонаклона, опраштајућа сугестија да је написан текст исправан, иако Ђегошево и Десанкино име пишемо малом словом. Те стародомности треба се отарасити. Зар не!

Имају ли школске управе слуха да чују да је народ незадовољан и да губи поврење у школу и наставнике, у објективност оценивања, квалитет знања ученика, васпитна постигнућа, да гунђа, а и све гласније псује?

Господа из школске управе требало би да зна да је посвка „верба-

Имају ли школске управе слуха да чују да је народ незадовољан и да губи поврење у школу и наставнике, у објективност оцењивања, квалитет знања, васпитна постигнућа, да гунђа, а и све гласније псује?

лизација србце, гнева, незадовољства“ и да то може да се испољи драстично у виду професионалне непослушности. Боље би било када би просветни радници смогли снаге да се, ако се не може другачије, професионалном непослушношћу боре против апсурда у делатности којом се баве и којој припадају.

Једна брука, већ сам рекао замењена је другим апсурдом: променом плана уписа у неким школама. Повећава се број ученика у гимназијама и медицинским школама. Сада би „брижно“ Министарство требало будућим медицинским сестрама да саветује да интензивно уче немачки, па кад заврше школу купе карту за Немачку, али у једном смеру. А пекаре, водоинсталатере... хемо однекуд увозити. То су резултати политике Министарства просвете.

Честит просветни радник је сапет између свести о дужности постопања по закону, упутству о бесмисленом послу, његовој апсурдности, што доводи до осећања угрожености његовог професионалног интегритета и личности. Неко му разара и љубав према позиву.

Разумем њихов положај у који су невољно доспели, али без њихове удружене борбе и отпора нико им тај положај неће променити. Време је за трежњење, излазак из заблуде о успешној демократизацији и слободног деловања школе, јер се иза те идеје крије хаос, анархија, терор бахатих и моћних и људи заслепљених личним интересом - макар свет пропао, а треба чинити све да свет не пропадне. Часно је, а и обавеза је, да се безумном каже - НЕ! То није непослушност, него храброст да се разарајућем стане на пут. То је начин усправљања просветног радника и знак да су постали свесни да сопствено достојанство бране свим средствима ако хоће да буду људи које ће поштовати и ученици и родитељи, а и овај народ.

Написах ово, а знам да ништа нећу променити, али бар спасих душу своју. А ви видите шта ћете.

(Аутор је професор у пензији и вишегодишњи директор Прве крагујевачке гимназије)

ПРОФЕСОР ДР НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА У КРАГУЈЕВЦУ

Примаћемо људе који раде сво

Клинички центар мора да запошљава најбоље. Они који су много добри, а нису најбољи, имају друге установе. А шта је циљ? Апсолутно - учење нових технологија, за шта су нам потребни људи који знају више од овога што се сада ради. То је просто и ту нема приче. Хоћу ли да уводим нове технологије у 55 година - нећу!

Разговарала Јаворка Станојевић

Клинички центар Крагујевац, протеклих година познат као неславни рекордер по дуговањима, листама чекања, вишку запослених, неисплаћеним зарадама, полако стаје на здраве ноге. Поред државе, која је показала разумевање и помогла у решавању финансијских проблема, побољшању ситуације допринели су напори и идеје директора Небојше Арсенијевића и његовог тима. Овај истакнути научни радник, познат по доследности и „чврстој руци“, планира да знање и технологију у институцији на чијем је челу доведе на ниво који диктирају потребе времена у коме наука свакодневно напредује. Иако на том путу наишао на бројне препреке, не губи ни жељу ни енергију, јер сматра да ће резултати служити будућим генерацијама.

Када сте дошли на функцију најавили сте селидбу директорске канцеларије. После десет месеци још сте у не баш репрезентативном кабинету. Докле је стигла градња, односно завршетак нових објеката?

Завршетак техничког блока код топлане, који је почео да се зида 96, 97. године, може се очекивати на пролеће 2014. До краја године би требало да буде расписан тендер. Пошто ту нема шта да се гради, него да се заврши оно што је већ саграђено, сигуран сам да ће бити испоштован рок изградње до шест месеци.

Крагујевачки Клинички центар је једна од институција које би требало да добију нове зграде чија изградња се финансира наменским кредитом европских кредитора. Ти пројекти, међутим, већ дуго стоје нерелизовани.

Сада је кренула изградња у Нишу. По плану требало би идуће године да крене и овде, мада ту има озбиљних проблема. Реч је о томе да је пројекат завршен, али ми нисмо сагласни са њим и сада инсистирамо да се исправи. Јер, када се ради тако озбиљан објекат, врло су битни подаци социјално-медицинске патологије о томе у ком правцу ће ићи здравље народа и у ком правцу ће установе да се развијају. Инвеститор прво треба да уради пројектни задатак, што је и учинио 2007. године, али колико је мени у знању, а разговарао сам са свим претходним директорима, и у документацији сам видео да одавде нико то није потписао. Постоји, дакле, само радна верзија неких пројектних задатака, који овде ни-

су могли никако да се усaglасе, а онда је то преузео на себе Јединица за имплементацију пројектима и неко на то ставио потпис. То сада и није важно, јер је воз прошао кроз ту станицу. Оно што је сада јасно и што може да се види када је то прошло, је да су социјално-медицински подаци који су давани као улазни подаци пројектанту били невалидни. И то није давала ни ова установа, ни Институт за заштиту здравља, који би по закону то морао да чини, него неко удружење грађана, нека неваљана организација.

То је прва грешка, а шта још не ваља? Друга је што таквим пројектима мора да претходи пројекат технологија. То ништа није урађено, него су пројектанту дате одрешене руке да ради шта хоће. По-

” Мислим да се мора уважити чињеница

да у Нишу има 57 кардиолога, а у Крагујевцу 19, да Ниш има 42 ендокринолога, а наш КЦ пет, да они имају 60 психијатара, а ми 12

следнице недостатка тог пројекта су катастрофалне. Када то немате, онда се деси да се у коначном пројекту, какав је нама приказан као генерални нацрт завршног пројекта, јединица за уградњу пејсмејкера налази директно изнад магнетне резонанце, што значи да је свако ко је ту ушао са пејсмејкером да га неко прегледа - на месту мртв. Онда се деси да ургентни центар, који са овако малим капацитетима и привременим смештајем де факто и немамо, функционише на два спрата, што нигде на свету нема. Па се онда догоди да у средини зграде постоји атријум, који поскупљује изградњу и пројектовање за два до три милиона евра, а који ничему не служи, осим да се у њега убацију отпади и пластичне кесе и да компликује путеве комуникације. Деси се, такође, да не постоји подземна етажа за техничке инсталације. Уз све то, очекивало се да ће неко овде то да потпише. Ја то нећу да потпишем ни мртв.

Реч је о великој инвестицији која ће државу много да кошта. Ко је радио пројекат који, по вама, има толико недостатака?

Пројектант је пројектна кућа из Италије СТЕМ. Архитекта, у чију стручност озбиљно сумњам, такође је Италијан. Долазио је овде педесет пута и стално се, када му изнесемо примедбе, чупа за косу и каже да се ја не разумем у архитектуру и да хоћу да упропасти његово животно дело. Мене баш брига за његово животно дело. Ми смо ставили озбиљне примедбе у фази где још можемо да их ставимо и сада нас притискају да ће исправка тог пројекта да кошта. Али, ја нисам крив што је погођено да ти неко направи кућу какву он хоће, па ти после не дозвољава ништа да мењаш.

Ко притиска?

Разни, не могу све да персонализујем. Ипак мислим да смо на добром путу, пошто смо сами урадили пројекат технологија, укључујући и пројекат и за ово што већ имамо, јер се италијански архитекта током пројектовања понашао као да гради изоловану зграду на неком брду која нема никакву комуникаци-

ју са осталим деловима. Тако је, на пример, планирао посебну гасну станицу и посебну стерилизацију за ту зграду. Уопште га није занимало колико ће то да поскупи експлоатацију. Наш предлог да се уђе у ре-пројектовање је усвојен и сада је остало да се преговара са Светском банком, јер то треба да кошта неколико стотина хиљада евра више.

Постоји ли рачуница која оправдава додатну инвестицију?

Ја својим животом гарантујем да ће то, у коначној изградњи, да уштеди најмање три милиона и да ће у даљој експлоатацији да штеди милион евра годишње. На страну што лично мислим да то и не треба да се зида зато што је лако направити зграду, али зграда треба да се напуни новом технологијом и знањем, а ми тренутно знањем пуно немачке болнице.

За нова знања су потребни квалитетни млади људи. Како их довести када је здравствена каса празна и када им друге земље нуде неупоредиво веће шансе да се докажу?

У ситуацији где се на кашичицу омогућава да се неко запосли и да нешто научи, тешко је правити озбиљне кадровске захвате. Ми не можемо пуно да урадимо, али оно што смо у стању радимо врло озбиљно. Овде постоји комисија којом председава декан Медицинског факултета за избор волонтера и специјализаната. Она перманентно ради и ако буде радила добро, прави ефекти ће се показати за неколико година. Њен посао је да регрутује оно најбоље што може. За те људе са најбољим просеком и оне који су се показали као

вредни и паметни, покушавамо да изнађемо начин да, ако ништа друго, волонтирају и да им се пружи могућност да уче даље. Ту не смеће да направите ни компромис, ни пропуст, пошто када примите медиокритета, медиокритети се размножавају и ви сте ту где сте га довели направити деценијску штету. Нама су потребни људи који се не мире са половичним разјашњењима ствари, са половичним пословима, већ људи који ће свој посао да раде свом снагом и свом памећу.

То је потребно и ја не кажем да толико може да се добије, јер треба да се направи атмосфера за такве нежне биљке и могу да расту само око им се обезбеде услови. У противном, заливаћемо коров. Једноставно речено, прилике су такве као када узмете фудбалски клуб, па не можете да купите играче, него морате да се ослоните на пионирску екипу.

ТЕХНИЧКИ БЛОК БИЋЕ ЗАВРШЕН НА ПРОЛЕЋЕ 2014. ГОДИНЕ

ЗАПОШЉАВАЊЕ У НЕМАЧКОЈ

Из Крагујевца само четворо испунило услове

На основу Споразума о посредовању и привременом запошљавању држављана Републике Србије у СР Немачкој, почетком фебруара расписан је конкурс за запошљавање 250 медицинских техничара у овој земљи. У Крагујевцу се на конкурс пријавило 30 кандидата. После обављених провера и тестирања само четворо је испунило услове које су тражили немачки послодавци, док је на нивоу Србије 94 кандидата задовољило тражене критеријуме

У крагујевачкој Филијали НСЗ-а кажу да је интересовање за запошљавање медицинских радника у Немачкој доста велико, али да главни проблем представља недовољно знање језика.

” Пословање КЦ сада је регуларно, више нам не недостају лекови зато што не можемо да их платимо, него зато што их нема на тржишту и то су углавном јефтине лекови. Нема више блокада рачуна, нити нас добављачи више уцењују - плати, па да ти дам

М снагом и памећу

Лепача, али шта је практично урађено?

У току протеклог периода, по избору комисије, примили смо 24 лекара на специјализацију. Примили смо најбоље што смо имали, али ту постоји велики проблем. По закону можете да примите некога ако има две године радног искуства, а Министарство расписује конкурс за специјализацију у коме се траже две године радног стажа. Радно искуство и радни стаж нису исто, па се волонтирање не признаје. Сматрам да то није у реду, јер ако неко волонтира и ако му установа документује да је провео две године на тим задацима,

„ Све можете да радите, али људе не смете да лажете. Не смете да му кажете - добићеш плату, а да му је не дате. Такође, не смете да лажете пацијенте. То је ствар етике, а етика је врло битна у оваквој установи и нашој професији

ра медицине чека посао. Има ли неко од њих шансе да се у догледно време запосли у Клиничком центру?

Има, али у моменту када установа дугује годину и нешто дана за плате, не можете да примате младе људе. Сада су се отприлике створили услови да се током јесени, разми-

сли о пријему лекара. Биће примани они који су се показали као најбољи и не мора да значи да ће то бити они који већ волонтирају. Критеријуми су средња оцена и дужина студирања. За две године, када на Медицинском факултету дипломира прва генерација која је током студија имала ментора, препорука ментора биће одлучујућа.

Колико би лекара ове јесени могло да буде примљено?

Не знам то још. Цифра не зависи од мене. Мораћемо да тражимо од Министарства да нам повећа квоту, јер су сада сва уговорена места попуњена. То подразумева да се врши притисак на оне који то одобравају. Значи на Министарство и на РФЗО. То је, де факто, мој посао. Мислим да се мора уважити чињеница да у Нишу има 57 кардиолога, а у Крагујевцу 19, да Ниш има 42 ендокринолога, а наш КЦ пет, да они имају 60 психијатара, а ми 12.

Јавна је тајна да се до посла долази на разне начине. Да ли већ сада има покушаја да се радно место у КЦ-у обезбеди неким видом корупције?

Можда, али тога код мене нема. То што говорим о препорукама ментора - оне иду уз диплому у запечаћеним ковертама. Клинички центар мора и треба да запошљава најбоље. Они који су много добри, а нису најбољи, имају друге установе.

Рецимо?

Рецимо Дом здравља, Институт за заштиту здравља, Завод за медицину рада. Ми смо у прилици да бирамо.

Ви би хтели најбоље, али они одоше у Немачку. Мислите ли да ћете притисцима на оне који одобравају запошљавања успети да их задржите?

Ја бих волео да тако буде, јер су вести о масовном одласку наших лекара и других стручњака нешто најтужније што може да се прочита у новинама. Жалосно за државу, жалосно за град, жалосно за те људе и њихове породице.

Сматрате да ће остати ако им понудите посао, али одлазе и они који га имају. Изгледа да млади желе да оду по сваку цену.

Ја мислим да млади људи у огромном проценту желе да остану овде. Што се мене лично тиче, савест ми је потпуно мирна. Ничим нисам томе допринео. Само би се могло рећи да сам урадио нешто супротно. Број студената који су уписивали прву годину на Медицинском факултету када сам постао декан 2006. године био је 260, а ове године је уписано 88. То није само одлука да се смањи број, него ту разлику треба помножити са 1.200 евра, колико су школарине, или са 2,5 хиљаде евра, колико за буџетског студента плаћа држава, па ћете да видите

У ВЕЛИКОЈ МЕРИ СТАБИЛИЗОВАНО ЈЕ И ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ КЛИНИЧКОГ ЦЕНТРА

ПРИЈЕМ 90 МЕДИЦИНСКИХ ТЕХНИЧАРА

Коначни резултати ове недеље

На конкурс који је Клинички центар расписао за пријем 90 медицинских техничара стигло је преко 400 пријава. Директор Небојша Арсенијевић каже да су сви кандидати рангирани на основу критеријума које чине просечна оцена, радно искуство, психолошки тест који је радила Национална служба запошљавања, тест знања које проверава КЦ и интервјуа. Тренутно су познате прелиминарне ранг листе које је предложила деветочлана комисија. Коначни резултати требало би да буду објављени током ове недеље, а примљени кандидати ће одмах почети да раде.

Директор КЦ-а каже да ће њихов пријем, осим кадровске, попуњити и финансијску „рупу“ јер ће бити озакоњено 40 већ ангажованих радника. Они, према директоровим тврдњама, неће бити у предности, већ ће и за њих важити исти критеријуми.

Небојша Арсенијевић каже да су многи, на разне начине, покушали да утичу на избор, али да он није желео да зна и запамти ни једно име, јер нити може, нити жели да се меша у рад комисије.

колико је штетовао Медицински факултет пара да би се постигао квалитет. Да је то урадио неки декан београдског факултета, тражило би се да се неки булевар по њему назове.

Каква је дугорочна перспектива за запошљавање лекара у Клиничком центру?

Лекара по нашим стандардима фали, али не много. Мора, међутим, да се узме у обзир неповољна старосна структура, јер је више од половине у другој половини радног века. Такође има доста болесних који су „ван погона“. И то није уједначено, негде имамо вишак, негде имамо мањак, а онда на нивоу установе можеш то да испеглаш као задовољавајући просек.

Шта је сврха пријема, ако није главни проблем дефицит?

Апсолутно, учење нових технологија. Неопходни су нам људи који знају нешто више него што се овде ради. То је просто и ту нема приче. Хоћу ли ја да уводим нове технологије у 55 година - нећу.

Стално истичете да Клиничком центру недостају медицинске сестре и техничари. Где је крагујевачки КЦ у односу на светске стандарде?

Ми смо далеко од наших стандарда, а не од светских. Са озакоњеном 90 сестара чији пријем је у току, и даље ћемо бити у заостатку од око 400 техничара и то по српском стандарду. Поредим се са КЦ Ниш, за који знам да за сестре за мало не испуњава стандарде, али зато за лекаре пребације просек. Друга ствар је да по стандардима имамо велики вишак немедицинског особља, око 160. То је лоше урађено, јер се у немедицински кадар рачунају и помоћни радници и серверке, где имамо мањак.

Како сте решили питање вишка запослених које сте затекли?

Ту је ситуација од свега што је био задатак да се среди онајбо-

ље сређена. Овде је пре годину дана било преко 200 људи који су радили по уговору о привремено-повереним пословима. Они нису били уговорени са Фондом здравственог осигурања, што значи да су њихове плате ишле на терет установе. Установа није имала пара, тако да су они долазили цабе на посао. Ми смо један део успели да уговоримо са Фондом, да их озакоњимо, а свима смо успели да исплатимо заостале плате закључно са јуном и ових дана исплаћујемо јул. Прескочили смо фебруар и март и то ћемо да им исплатимо током септембра. Сада имамо четрдесетак, углавном медицинских сестара, које морамо сами да плаћамо, јер њихово ангажовање није уговорено са Фондом. И ја сам неугворен, јер нисам стално запослен.

Затекли сте и више милиона евра дуга. Шта сте успели да урадите за непуних једанаест месеци од када сте на функцији директора Клиничког центра?

Дуговања смо смањили за четирине петине. Дobar део нам је скинула држава кроз јавни дуг, а остатак сервисирамо сами. Сада је ситуација да се може почети да се мисли здраво. Пословање КЦ сада је регуларно, више нам не недостају лекови зато што не можемо да их платимо, него зато што их нема на тржишту и то су углавном јефтине лекови. Нема више блокада рачуна, нити нас добављачи више уцењују - плати, па да ти дам, као што је била у ситуацији коју сам затекао.

Нисте човек који воли да прави компромисе, али сте неке сигурно морали да учините. Шта је оно што као директор ни по коју цену не бисте урадили?

Све можете да радите, али људе не смете да лажете. Не смете да му кажете - добићеш плату, а да му је не дате. Такође, не смете да лажете пацијенте. То је ствар етике, а етика је врло битна у оваквој установи и нашој професији.

У чему је онда смисао комисије?

Ја не мислим тако једноставно. Ја мислим на дугу стазу. Покренуо сам акцију да се врши притисак на Министарство, не само из ове установе, да се омогуће волонтерске специјализације и да се волонтирање призна као радно искуство. У противном, чак и да вам распису конкурс за место, ви немате кога да пошаљете.

Док се ви довијате да нађете кандидате, на бироу 124 докто-

ПОМОЋ ЗА НАЈБОЉЕ СТУДЕНТЕ

Лакше до иностраних школа

Јована Радовановић, студенткиња треће године оvdашњег Филолошко-уметничког факултета на графичком дизајну, захваљујући пре свега одличним оценама, примљена је на Универзитет у Висконсину. Одлазак на стручно усавршавање у Америци био би, међутим, неизвесан да Скупштина града није „ускочи-ла“ са 50.000 динара, које ће јој користити за набавку књига и здравствено осигурање.

Сличне молбе студената на адресу Скупштине града пристизале су и раније. Некима је недостајао новац за школарину, другима за пут до престижних светских школа и факултета. Случај Љубице Вујовић, талентоване Крагујевчанке која је примљена на престижни Тринити колеџ у Кембриџу, свима је још свеж у сећању. Љубица није успела да прикупи потребан новац, па ће у октобру постати бруцош Електротехничког факултета у Београду.

- За Љубичин одлазак на Кембриџ били смо спремни да издвојимо из буџета 5.000 евра, али то, на жалост, није ни из далека било довољно. Међутим, управо ова, али и многе сличне молбе, дале су нам идеју да део средстава убудуће одредимо за крагујевачке ученике и студенте који су примљени у иностране школе, било да се ради о студијским боравцима или класичном школовању, каже Драгослав Милошевић, члан Градског већа задужен за образовање.

До сада је, по речима нашег саговорника, град помагао искључиво студенте и ђаке који се школују у Србији.

- Руче су нам биле везане, пошто одлука којом би и помоћ младим Крагујевчанима на школовању у иностранству била могућа није постојала. Пре петанестак дана, међутим, сви чланови Градског већа сагласили

су се да талентованим ђацима који су уписали престижне школе треба помоћи. Износ финансијске помоћи нисмо ограничили, већ ћемо помагати у складу са потребама, али и могућностима градске касе, објашњава Милошевић.

Јована Радовановић прва је студенткиња којој је, захваљујући новом моделу стипендирања, уручена финансијска помоћ. Од 87.000 динара, колико јој је било потребно да би отишла у Америку, од града је добила више од половине. Ова млада девојка по повратку из Висконсина планира да настави студије на матичном факултету, али у Скупштини града кажу да помоћ неће условљавати ни на који начин, па ни повратком у Србију. Жеља им је, једноставно, да најталентованијим и најуспешнијим младим Крагујевчанима као град помогну колико год могу.

М. О.

ЈОВАНА РАДОВАНОВИЋ ЗА ОДЛАЗАК У АМЕРИКУ ДОБИЛА ИЗ ГРАДСКЕ КАСЕ 50.000 ДИНАРА

НАЦИОНАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПОТРОШАЧА

Бојкот сокова без правог садржаја воћа

На „црној листи“ нашли су се „Вино Жупа“ из Александровца, крушевачки „Дуга фруит“ и „Таково“ из Горњег Милановца

Испитивања Националне организације потрошача Србије (НОПС), која је извршила контролу квалитета и одређивање воћног садржаја 32 узорка, показала су да на тржишту Србије најмање 30 процена воћних сокова не садржи воће у количини која је наведена на амбалажи, док је садржај воћног сока чак два или три пута мањи од законског минимума.

НОПС тражи да се због преваре бојкотоују робне марке „Л Вита“, „Ла Вива“ које производи „Вино Жупа“ из Александровца, „Баш баш“ и „365“ које пакује „Дуга фруит“ из Крушевца. Ова организација која брине о правима потрошача такође препоручује да се не купују сокови које производи „Таково“ из Горњег Милановца, јер су њихови производи убедљиви „победници“ у мањем воћном садржају.

Испитивање квалитета воћних сокова извршено је у акредитованој лабораторији уз примену методологија коју су дефинисале Правилником о квалитету воћних сокова. Потпредседник у НОПС-а Зоран Николић стога тврди да су добијени резултати апсолутно тачни и сто посто поуздани. Николић каже да забрињава податак

САВЕТ КУПЦИМА ДА ОБРАТЕ ПАЖЊУ ШТА ПАЗАРЕ

да од свих неисправних узорака чак 60 одсто представља сок од јабуке.

У времену када је род јабука у нашој земљи изузетан, а воћари не знају шта ће са толиком количином воћа, произвођачи сокова не желе да нам продају оно што напишу. То је превара која се може упоредити са ситуацијом у којој купите килограм меса, а продавац вам запакује 800 грама, или када мислите да купујете „мерцедес“, а трговац вам прода „hundai“, каже Николић.

Према његовим речима, овакви резултати требало би да изазову реакцију и државе и потрошача.

Држава одмах мора да наложи повлачење свих сокова који нису у складу за законом и казни произвођаче. Одговорност морају показати и потрошачи који ће јасним бојкотом произвођача, односно робне марке, ставити до знања да не желе да их нико обмањује. На тај начин постајемо одговорно друштво које уме да награди, али и казни, оне који то заслужују. У развијеним земљама потрошачи увек на прави начин реагују и пошаљу јасну

поруку. Очекујемо да таква пракса заживи и код нас. Ми смо урадили оно што смо планирали, јавно објавили резултате, а на сваком потрошачу лежи одговорност за даље поступке, каже потпредседник НОПС-а.

Ова организација истовремено најављује да ће од Министарства пољопривреде захтевати обезбеђивање реалних извора финансирања како би се започела контрола квалитета наставила у наредном периоду на већем броју узорака.

J. C.

НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА

Годин

Држава је донела велики број закона и прописа којима се регулише насиље у породици, али проблем је њихова примена у пракси, као и сарадња надлежних институција. Зато се сада реализује пројекат којим би требало да се побољша међусекторска сарадња и промени третман жена које трпе насиље

Насиље у породици код нас је и даље табу тема, о којој се говори само када се деси трагедија и то, по правилу, на сензационалистички начин. Сматра се да је оно невидљиво и тешко доказиво, али заправо се јасно показује на сваком кораку, на улици, када пијете кафу са пријатељима. Питање је само да ли сте едуковани да га препознате и да ли вас то инересује или га сматрате нормалним обликом комуникације.

Пријатељи и родбина жртве су увек спремни да о томе незванично говоре, али када треба да сведоче на суду, слика је потпуно другачија. Зато су жртве препуштене саме себи и у 99 посто случајева пријављују насиље када су већ толико уплашене и повређене да немају шта да изгубе. Када страхују за свој и живот своје деце и немају више ниједну опцију.

МОБИНГ У ТРАФИКАМА

Купци н

Радницима у киосцима сваког месеца смањује се од десет до тридесет посто од плате ако не продају довољан број нормираних производа. Реч је о одлуци послодавца која је ступила на снагу 1. фебруара, а запослени објашњавају да су дати немогући услови, због чега су они стално изложени стресу, а купци малтретирању

Све већи број грађана је приметио да им на трафикама „Футуре плус“ продавачице свакодневно нуде различите артикле. То су углавном орбит жваке, чоколадице, упаљачи, а од скоро воде и сокови. Не знајући о чему се ради, грађани понекад почињу да вичу, псују, чак и да се физички обрачунавају са радницама. Овако негативна искуства почела су 1. фебруара ове године, када су послодавци донели правилник о нормираној продаји одређених производа.

Наиме, сви продавци морали су да потпишу папир у коме стоји да су са сваким издатим фискалним рачуном дужни муштерији да понуде и робу која је тог месеца на

САВЕТ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ

Помоћ угроженима у МЗ 21. октобар

Двадесет најугроженијих житеља Месне заједнице „21. октобар“ прошле недеље добило је једнократну новчану помоћ. Њу им је уручила Славица Савелић, председник Савета за унапређење социјалне политике града. Према њеним речима, уручење помоћи била је и прилика да се успостави сарадња са новим Саветом грађана у овој месној заједници.

Очекујем да, као што смо и у претходном периоду на територији читавог града сарађивали са саветима грађана, имамо подршку и нових људи који су сада у тим саветима, рекла је Славица Савелић, подсетивши да је Савет за унапређење социјалне политике града укупно обишао десет месних заједница у којима је

једнократну новчану помоћ добило укупно 283 породице.

Иначе, од почетка ове године било је више од 600 захтева грађана који се налазе у стању социјалне или тешке здравствене потребе и многи од њих је дата помоћ. Ипак, показало се да је најефикаснији начин да се таквим људима помогне управо сарадња са саветима грађана месних заједница, који су на својој територији најбоље препознају соци-

СЛАВИЦА САВЕЛИЋ УРУЧУЈЕ ПОМОЋ ЈЕДНОЈ ЖИТЕЉКИ МЗ „21. ОКТОБАР“

јално угрожене, а тиме се и скраћује поступак, јер тада није потребно давати обимну документацију.

ПОЛИЦИЈА

Продавали кокаин

Због постојања сумње да је неовлашћено ставио у промет опојну дро-

гу и тиме извршио кривично дело, полиција је ухапсила, а после задржавања од 48 сати и привела издражном судији Вишег суда у Крагујевцу Дарка И. (20) из Баточине, као и Александра П. (34) из Свилајнца за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога.

Постоје основни сумње да је Дарко И. 22. августа продао Александру П. за новчану надокнаду од 500 евра једну кесицу у којој се налазило више мањих разграмираних кесица прашкасте материје беле боје за коју се основано сумња да је кокаин бруто масе 8,37 грама. Код Дарка И. је такође, пронађена и једна кесица од на-

јлона у којој се налазило 1,01 грам кокаина.

Полиција је код Александра П. пронашла једну кесицу са 1,02 грама кокаина, док је у његовом аутомобилу француских регистарских ознака пронађено 7,35 грама ове дроге.

Марихуана у Горњим Комарицама

Истражном судији Вишег суда спроведен је Бранимир С. (59) из Крагујевца, за кога постоје основни сумње да је, у периоду од маја до августа ове године, на породичном имању у селу Горње Комарице засадио и узгајао 38 биљака за које се основано сумња да је индијска конопља, укупне тежине 6.740 грама. Претресом куће Бранимира С. полиција је пронашла и 277,04 грама марихуане.

Крагујевачка полиција наставља рад на проналажењу и других засада биљке индијске конопље на подручју шумадијских општина.

ама трпе и ћуте

- Један од главних разлога који наводи жртву да трпи насиље је жеља да сачува дом, да деца имају и оца и мајку. Међутим, то је велика заблуда, јер деца која живе у таквој породици носе трауме из детињства које се касније рефлектују. Истраживања су показала да већина дечака, која су живела у породицама у којима је било насиља, постају насилници, а девојчице за партнере бирају насилнике. То је научени модел понашања који се генерацијама преноси и на тај начин оправдава. Други разлог је материјални, јер је систем подршке који се пружа жртвама насиља недовољан, објашњава Вера Симић из организације „Оаза сигурности“.

■ Страх који паралише

Наша саговорница, као и стручњаци који се баве овом темом, корен проблема виде у традиционалном начину васпитања, у коме се на један начин васпитавају мушка, а на други начин женска деца. Као нација смо врло толерантни према насиљу и сматрамо га методом одржавања дисциплине непослушних чланова породице и чак је врло прихватљив модел васпитања деце. Код жена се јавља и страх да ће је средина осудити и окарактерисати као лошу мајку и сугругу.

Понекад се и сама тако види, а то је резултат психичког насиља. Оно је врло тешко доказиво на суду, а може да буде много теже од физичког, јер доводи до систематског уништења психичког здравља жене, депресије и самоубиства или до покушаја убиства насилника. Често се јавља кроз дуготрајно омаовавање, вређање и називање погрдним именима, које жена тешко доживљава и почиње да ствара лошу слику о себи.

Истраживања показују да не постоји неки социјални статус или

” **Вера Симић:** Један од главних разлога који наводи жртву да трпи насиље је жеља да сачува дом, да деца имају и оца и мајку. Међутим, то је велика заблуда, јер деца која живе у таквој породици носе трауме из детињства које се касније рефлектују

животна доб жене која највише трпи насиље. Међутим, младе жене, које су и више образоване и

мају материјална средства, краће трпе насиље и не желе да се врате насилнику, док је код старијих то другачије.

- Наше искуство говори да постоје три најугроженије категорије жена, а то су жене на селу, Ромкиње и жене са психичким проблемима. Највећи проблем жена на селу је што она не препознаје насиље. Такав начин живота види као нормалан, јер се тако живи вековима. Такође, институције јој нису тако доступне као женама у граду, а и немају подршку породице, јер се ради о традиционалним срединама. То су често домаћице, које нису економски самосталне, па не желе да оду из куће које су градиле, објашњава Вера Симић.

■ Побољшати рад институција

Оваквом стању доприносе и институције, јер људи који у њима раде не препознају насиље и често себи дозвољавају да коментаришу и жртву осуђују. То их додатно деморалише и обесхрабрује да злочин пријаве.

- Процес после пријаве је додатна виктимизација, јер жртва о том догађају мора да говори најмање пет пута, у полицији, код истражног, па код кривичног судије, у Центру за социјални рад, на суду. Полиција је неке жене-жртве питала шта је то она учинила и како је

ОАЗА СИГУРНОСТИ се годинама бави заштитом жртава насиља у породици.

Како бисмо побољшали процес заштите, позивамо особе које су трпеле насиље и обраћале се институцијама за помоћ, да нам се јаве и изнесу своја запажања о начину реаговања институција на њихову пријаву.

Зауставимо заједно насиље у породици!
Телефони: 034 332 048, 063 10 29 833

НАЈЧЕШЋИ НАСИЛНИЦИ НАД ЖЕНАМА СУ БРАЧНИ ПАРТНЕРИ

партнера изазвала да је удари, а то је недопустиво. Држава је донела све могуће законе и стратегије, али се проблем јавља у пракси. Лекари су, на пример, дужни да када препознају насиље обавесте полицију, али се плаше шта би насилник могао њима да уради. Што се тиче суда, ови процеси се сада много брже решавају и изричу се строже казне, али понекад ни то није довољно, истиче наша саговорница.

Свако одлагање је могућност да насилник изманипулише жртву, па је било случајева да на крају поступка она моли судију, да јој не казни мужа, јер хоће од њега да „направи човека“! Проблем у кривичном поступку је што се насилник осуђује за једно дело извршено у одређеном периоду и на одређени начин, а насиље никада није изолован инцидент, већ се врши континуирано. Ни новинари нису невини у целој причи, јер реагују, скоро увек, на сензационалистички начин и док насилника обележавају иницијалима, жртва се јавно етикетира.

Због тога се, у циљу побољшања рада институција, реализује пројекат „Унапређење заштите жртава насиља у породици кроз успостављање система за мониторинг и евалуацију међусекторске сарадње“. У оквиру њега спроводи се ан-

кетирање жртава насиља, да би се сазнало шта су очекивале када су се пријавиле институцији, да ли је она адекватно реаговала и какву је услугу добила.

Такође, анкета се врши и међу запосленима у институцијама да би се откриле тешкоће са којима се суочавају у свом раду, да ли су то препреке у прописима или организациони проблеми у самој институцији. У пројекту учествују Центар за социјални рад, Полицијска управа, Дом здравља, Клинички центар, Хитна помоћ, локална самоуправа, организације „Оаза сигурности“ и „Алтернативни круг“, Школска управа, Адвокатска комора и Национална служба за запошљавање. Анкетирање се врши још месец дана, па се позивају сви они који су трпели насиље и обраћали се институцијама да се јаве на бројеве телефона 332048 и 0631029833.

Виолета ГЛИШИЋ

Ову рубрику у склопу пројекта (Не) видљиво насиље над женама суфинансира

МИНИСТАРСТВО
КУЛТУРЕ И
ИНФОРМИСАЊА

„ФУТУРЕ ПЛУС“

ервозни, продавци уплашени

листи. Количина и врста производа се мења сваког месеца, а ко не успе да прода сто посто задатих „таргета“, тако они зову ову „норму“, против њега се спроводи дисциплинска мера. Најчешће се смањује плата у висини од 10 до 30 посто, у зависности од тога да ли је или није испуњен неки од „таргета“, а после неколико месеци неиспуњавања задатка следи и отказ.

Раднице објашњавају да су услови у којима раде нехумани и да су свакодневно изложене стресу и психичкој тортури.

- Постављене таргете је немогуће испунити, јер се сваки месец по-

већава број производа. Од 250 дошли смо до 550 кутија жвака које морамо да продамо. Можемо две

норме да испуњимо, а трећу 99 посто, ипак нам одбијају од плате. Дешава се да се шеф сакрије иза фрижидера и прислушкује да ли нудимо купце. Ако само једног не понудимо, он изађе и пише изјаву и одмах нам скидају 10 посто од плате. Мени је рекао да сам му много олакшала одлуку коју треба да донесе, јер нисам понудила свих пет артикла који су били на листи тог месеца, објашњава радница у киоску.

Трафике су увек биле места брзе продаје, па купци немају разумевања за дуга чекања. Радница у другом објекту објашњава да је имала низ непријатних ситуација са муштеријама због новог система продаје.

- Купци реагују на различите начине. Неко једноставно каже да не жели, други нам одмах кажу да не трошимо речи, да не желе ништа више да купе, али има и оних који вичу или нас игноришу. Мени се десило да је купац тражио једну вр-

сту цигарета, а ја сам му понудила друге које су биле на листи. Он се бесно окренуо и гађао ме том паклом. Један је, исто тако бесно, рекао „немој више да ме замараш“, а када сам му објаснила да ми је то у опису радног места, бацио ми је кусур кроз салтер и рекао „ево ти на“ и упутио ми је неколико псовки.

Једној од радница је већ два месеца уназад смањено по око 6.000 динара од минималца, па се она обратила синдикату и инспекцији рада.

- Прво што су ме питали је да ли сам свесна последица онога што радим. Ја сам желела да проверим да ли они имају законски право да нам одбијају од плате, јер учинак рада не може да се мери само на основу три производа. Инспектори су ми на то рекли: „Госпођо, ако желите да промените посао, ја видим по граду огласе у многим радњама, зашто не покушате тамо?“ Али ја не желим да проме-

ним посао, него да радим у нормалним условима. Продаја није производња, па да ми не испуњавамо задату норму. Како ја да продам 550 жвака кад људи неће да их купе, пита се наша саговорница.

Продавачице објашњавају да у Крагујевцу постоје раднице које испуњавају задате норме, али да оне „дилују“. По њиховим речима, оне саме купују онолико производа колико је потребно да се оствари „таргет“, па су им тако куће пуне чоколадица и жвака. Међутим, и оне су на губитку, јер често за то потроше и до 2.000 динара, колико им се и скида од плате ако не испуне један таргет.

Услови у којима су и до сада ове жене радиле били су веома тешки, али, кажу, некако су издржавале. У трафикама нема климе, па је лети температура унутра и до 40 степени, а зими не помаже ни грејалица, која им загреје само ноге. Такође, не постоји тоалет, па у те сврхе користе околне радње и кафиће, али и то ретко, јер немају кога да оставе у трафици. Да их затворе, треба им много времена, али ако би их инспекција затекла, одмах би могле да се пакују. Због пљачки морају да буду закључане и за све то примају минималац.

Иако се прековремени рад плаћа, његова цена је 155 динара по сату, а за топли оброк имају 28 динара месечно. Уз нови притисак шефова и незадовољство купаца, не чуди што је све више њих почело да даје отказ. Кажу, да тај новац не вреди претрпљеног страха и стреса, а уз овакву политику пословања ускоро би га ионако добили.

Виолета ГЛИШИЋ

СИНДИКАТ НЕМОЋАН

Једино решење Уставни суд

Зоран Затежић, председник једног од синдиката у „Футури плус“, објашњава да је реч о интерној одлуци послодавца, којом желе ближе да уреде норму продаје.

- Упознати смо са тешким положајем у коме се раднице налазе, јер је одлука веома ригорозна, поставља нереалне услове и готово је немогуће испунити их. После неуспешних разговора са послодавцем, обратили смо се инспекцији рада, а њихов једини одговор био је

да се покрене судски спор. Међутим, судски трошкови су веома скупи, па се не исплати због пет или шест хиљада динара, колико се обично скида од плата, покретати поступак. Ми смо случај предали адвокату, који ће да поднесе жалбу Уставном суду за оцену законитости ове одлуке и то је једини начин на који ово може да се реши, објашњава Затежић.

Једно од решења био би и штрајк радника, али трафике су расуте по целој Србији, што са чињеницом да нису сви подједнако заинтересовани за решење овог проблема, онемогућава добру организацију.

ГРАДСКИ ФУНКЦИОНЕРИ НА ГРАДИЛИШТУ ЗГРАДЕ ХИТНЕ ПОМОЋИ**Радови теку по плану**

Градоначелник Крагујевца и чланови Градског већа посетили су раднике који граде нову зграду Хитне медицинске помоћи и уверили се да радови напредују

На локацији преко пута Универзитета, у непосредној близини Грудног одељења, већ се назире како ће изгледати нова зграда крагујевачке Хитне помоћи. Радови, који су започети 12. јуна, теку по плану, извођачи поштују рокове, тако да се може очекивати да ће објекат бити завршен 31. марта идуће године, како је и планирано. Ова зграда, према речима в.д. директора Хитне помоћи др Александра Кличковића, први пут у Србији наменски се гради за потребе Хитне медицинске помоћи, јер су те службе смештане у објекте који су уступани на коришћење.

Сем директора Кличковића, у посети радницима који вредно зи-

ФУНКЦИОНЕРИ ГРАДА У ПОСЕТИ ГРАДИЛИШТУ

дају нови објекат, прошлог уторка били су и градоначелник Крагујевца Верољуб Стевановић и два члана Градског већа, Небојша Васиљевић и проф. др Александар Живановић.

Нови простор, површине близу 2.000 квадратних метара, у односу на постојећих 429 квадрата у садашњој згради, омогућиће запосленима у Хитној помоћи да пацијентима пруже квалитетнију услугу. Амбулантни део биће одвојен од теренског дела, па неће бити мешања пацијената и екипа, а моћи ће да се обезбеди и двочасовни мониторинг за теже пацијенте који ће до успостављања дијагнозе бити смештени у Хитној помоћи, чиме ће се значајно растеретити Дом здравља, али и Ургентни центар. Уз то, раздвојиће се и педијатријска хитна помоћ од службе за одрасле,

свој простор добиће и једна дежурна екипа стоматолога.

Вредност радова је 170 милиона динара без ПДВ - а. Средства је из буџета обезбедио град Крагујевац, као и плац од 65 ари. Овај савременији објекат, са комплетним партерним уређењем, имаће гаражу, али и простор за хелиодром.

Подсећамо да Служба хитне помоћи, која постоји више од три деценије, са 160 запослених, никада није имала своју зграду. Најпре је била подстанар у згради Уреда, а потом у Заводу за стоматологију. Иако су деценијама радили у врло тешким условима, никада се није догодило да је интервенција у хитним случајевима изостала. У просеку дневно имају 70 излазака на терен и 120 амбулантних прегледа.

НОВА САОБРАЋАЈНИЦА КАО ОБИЛАЗНИЦА Булевар по северном ободу града

Северни булевар неће бити пројектован као класичан пут или ауто пут, већ са четири траке, тротоарима, разделним острвима и расветом, полазиће од Београдског друма у Петровцу и завршиће се у Драгобраћи

Чланови Градског већа прошле недеље усвојили су неколико одлука о изради и измени планова детаљне регулације, Блок „Војна болница“, Радне зоне „Собовица“, дела насеља Стара варош - потез Стари срез, „Северни булевар“, „Стара циглана“ и „Центар Стара варош“, упутивши их одборницима Скупштине града на усвајање.

Најкапиталнији је, по речима члана Градског већа за инвестиције и развој градских ресурса Небојше Васиљевића, „Северни булевар“. То је саобраћајница која треба да премости нагомилани камионски саобраћај у граду.

- Његова траса, по Генералном урбанистичком плану „Крагујевац 2015“, почиње од старог Београдског друма у Петровцу и завршава у Драгобраћи са крацима који су везани за део Корићана, како би се

формирао кружни ток везан за потребе „Фијата“ и коопераната, рекао је Васиљевић.

Занимљиво је да Северни булевар неће бити пројектован као класичан пут или ауто пут, већ како му назив и каже - као булевар, са четири траке, тротоарима, разделним острвима и расветом.

- Ова саобраћајница је капитална за град јер треба да разреши нагомилан, не само транзитни, већ и саобраћај нагомилан порастом индустрије у Крагујевцу. Њоме се и разрешава дилема Јужна или Северна обилазница, потврдио је Васиљевић.

То практично значи да се, бар у догледно време, одустаје од изградње тунела кроз Метино брдо који је требало да буде део Јужне обилазнице. Како је ова инвестиција део државне обавезе из уговора са „Фијатом“, може се претпоставити да ће Северни булевар бити нека врста замене. Да ли ће његову изградњу финансирати држава, град и држава заједнички, или ће се тражити неко треће решење, кад би изградња булевара могла да почне и када би требало да буде завршена - нека су од питања на које су ове новине тражиле одговор од Небојше Васиљевића, али он до закључења овог броја није примио новинара.

A. J.

ЛОКАЛИ ПО НАЈБОЉЈИМ СЕНАМА!

Lokali već od
667 evra/m² + PDV

VEĆ OD
667 €/m²
+PDV

•GRATIS•
parking
mesto

SLATKI PAKET ZA USELJENJE
10Kg ČOKOLADE NA POKLON

• SMALLVILLE •
KRAGUJEVAC

Prodaja i informacije: +381 34 635 2641
info@smallville.rs, www.smallville.rs

ПРИПРЕМЕ ЗА УВОЂЕЊЕ ЈАВНОГ ГРАДСКОГ ПРЕВОЗА У КРАГУЈЕВЦУ 1940. ГОДИНЕ

Аутобуси за дугачке иушеве и мање дангубе

Јавни градски превоз у Крагујевцу постоји од 1946. године, пошто је основано „Градско ауто-предузеће“, које је у „возном парку“ имало један стари аутобус, три камиона и запошљавало 27 радника. Аутобус је коришћен за одржавање сталне линије Крагујевац - Београд, једном дневно, одавде је полазио у шест изјутра, у Београду био око поднева, а за Крагујевац се враћао у шест сати увече. Три камиона са клупама служили су за градски превоз.

Градом возили само фијакери

Крагујевац је, међутим, требало да добије много квалитетнији јавни превоз још 1941. године, али почетак Другог светског рата на овом простору зауставио је већ довршен посао да крене три до пет аутобуса за превоз путника у граду. О томе постоји веома занимљива кореспонденција која је сачувана у Историјском архиву у Крагујевцу, а који је „ископао“ истраживач крагујевачке новије историје Вељко Лековић.

Преписка је вођена између управе града и управе Дунавске бановине са седиштем у Новом Саду, јер је Крагујевац у то време административно припадао тој бановини, као њен најјужнији град, што и није имало неке логике, али тако је било.

Председник општине Крагујевац 31. августа 1940. године пише Краљевској банској управи у Новом Саду у коме „тражи одобрење концесије града Крагујевца за превоз путника моторним возилима“. Ево садржаја тог писма:

„Град Крагујевац сада броји преко 40.000 становника, а територија његовог насељеног реона обухвата површину преко 600 хектара. Поједине везе између периферије и центра града достижу дужину од два километра и више.

За пословни свет и школску децу овако дугачки путеви представљају тешкоћу и значајну дангубу.

До сада град Крагујевац није имао никаквих других превозних средстава, осим обичних фијакера. Аутобуски саобраћај решио би питање саобраћаја за град Крагујевац и у исто време допринео би могућности искоришћавања градских паркова и шумских паркова у околини Крагујевца за одмор и за спортске циљеве.

За сада би општина отворила две пруге за аутобуски саобраћај: једну од Железничке станице до Војне болнице дужине од 2,5 километара, другу од Палилула до насеља Сушица, дужине од 3,5 километара.

У том циљу потребно би било набавити три-четири аутобуса, а у току рада правац линија и количина аутобуса били би прилагођени стварној потреби.“

Одговор на ово писмо уследио је одмах, 4. септембра 1940. године, на адресу начелства Среза крагујевачког и са потписом начелника Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију, а по наредби бана.

„На предлог да ли би тражену дозволу требало издати, с обзиром на месне прилике као и на постојеће фијакерске и аутогакс радње у Крагујевцу, нека се по овом питању консултује и месна полицијска власт, па затим све вратити овој Управи ради даљег поступка. Предмет је хитне природе“, пише у писму из Новог Сада.

Из сачуване званичне преписке сазнајемо да је током 1941. године град требало да купи три аутобуса за такође три линије јавног превоза. У једном од писама каже се да „поједине везе између периферије и центра града достижу дужину од два километра и више, па за пословни свет и школску децу овако дугачки путеви представљају тешкоћу и значајну дангубу“. Рат је, нажалост, осујетио добре намере

Срески начелник затим се, опет писмено, обраћа Предстојништву градске полиције у Крагујевцу и отуда добија одговор у коме се, између осталог, каже:

„Градском поглаварству у Крагујевцу треба одобрити увођење аутобуског саобраћаја са разлога што у Крагујевцу нема тако довољан број превозних средстава, што је Крагујевац територијално доста велики и претежно баш по периферији насељен радничким светом, којем би се увођењем аутобуса о-

могућило јефтино превозно средство до њихових кућа.“

Полиција ово писмо прослеђује среском начелнику, цела преписка завршена је већ током септембра 1940. године, и начелник се обраћа управи Дунавске бановине у Новом Саду са следећим ставом:

„Мишљења смо да би Поглаварству града Крагујевца тражену концесију требало издати, с обзиром на то што је Крагујевац претежно

АУТОБУСИ КОЈИ СУ БИЛИ „ЧУДО ТЕХНИКЕ“ ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

радничко место, те би од увођења овог саобраћаја баш најсиромашнији народни слојеви имали највише користи, а увођење овога саобраћаја не би много утицало на садашњи фијакерски и ауто-такси саобраћај у Крагујевцу.“

Већ 3. октобра председнику општине из управе Дунавске бановине

не упућује се нови допис „по питању дозволе за аутобуски саобраћај у граду Крагујевцу“ у коме се налаже:

„Потребно је да се означе правци у којима би се вршио такав саобраћај, даље да општина града означи пословођу предузећа који мора да испуњава све услове по Закону о радњама за обављање радње, саобраћавајући уједно рад таквог привредног предузећа прописима Закона о градским општинама. Предмету приложити пар линија у градском аутобуском саобраћају са ознаком стајалишних места, са колико би се моторних кола обављао саобраћај, које јачине мотора и напрт превозних услова“.

Милош Стевовић, председник општине, експресно узвраћа управи у Новом Саду:

„Предузеће аутобуског саобраћаја биће додељено Техничком одељењу Поглаварства града са шефом овог Одељења као пословођом. За почетак аутобуског саобраћаја биће набављено три-четири аутобуса са дизел моторима од 60-80 коњских снага. Напрт превозних услова доставља се уз овај акт у два примерка“.

Кредит за куповину аутобуса

Уз ову преписку, у историјском архиву сачуван је и документ који

ЦЕНТАР КРАГУЈЕВЦА (ТРГ КОД КРСТА) ПРЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

ТРИ ПЛАНИРАНЕ ЛИНИЈЕ ЗА ГРАДСКЕ АУТОБУСЕ

Најдуже од Палилула до Сушице

Према мапи града на којој су исцртане планиране линије јавног превоза, с краја 1940. године, може се тачно утврдити којим улицама је требало да се крећу аутобуси.

Линија 1: Железничка станица - Војна болница
Ради боље оријентације, треба рећи да је у то време Војна болница била смештена у згради на простору где је после рата оформљена касарна „Милан Благојевић“, односно преко пута Великог парка.

Траса ове линије полазила је од Железничке станице, затим ишла данашњом Улицом Драгослава Срејовића, онда преко доњег каменог моста, па главном улицом, поред Поште и Нове цркве до Великог парка. Укупна дужина 2,5 километра.

Линија 2: Палилула - Сушица
Почетак је био код Стефановићеве фабрике (стара „Звезда“), па кроз данашњом Улицом кнеза Михаила до Зелене пијаце, одатле Улицом 27. марта до „саобраћајца“, онда лево - главном, па кроз данашњу Улицу Лоле Рибара, потом Карађорђевог, поред „Палигорића“, Улицом војводе Путника, поред Бојајића млина („Житопродукта“), преко моста на Сушичком потоку и завршава се на почетку данашње Авалске улице. Линија је била дуга 3,5 километра.

Линија 1а: Лепеница - Ердоглија
Полазила је од доњег каменог моста и ишла главном улицом до Нове цркве, затим садашњом Улицом Бранка Радичевића, па поред Гимназије и Позоришта и даље Даничићевом све до некадашњег имања Зекавица, односно данашњег солитера „ипсилон“.

ТРАСЕ КОЈИМА ЈЕ ТРЕБАЛО ДА СЕ КРЕЋУ АУТОБУСИ, ДОКУМЕНТ ОД 7. НОВЕМБРА 1940.

ЈЕДНА ЛИНИЈА ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ПРОЛАЗИ ПОРЕД ГИМНАЗИЈЕ

125 ГОДИНА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У ДЕСИМИРОВЦУ

Напредни сељаци

Почетком септембра 1888. одлуком Министарства вера и просветних послова Кнежевине Србије основана је Државна основна школа у Десимировцу, дакле ових дана навршава се 125 година њеног постојања. Почела је да ради у једној приватној кући у Горњој мали, док није направљена и опремљена нова зграда на Песковитој пољани. Настава у њој нормално је кренула од септембра 1892. године

Пише: Александар Милојевић

Село Десимирово спада у насеља која су постојала још у средњем веку, у време Немањића, у саставу жупе Лепеница. Из тога доба на северном крају Горње мале према Бапској мали на узвишењу званом Брдо, остали су само трагови истоимене цркве која је ту постојала. Од некадашње цркве, на ниже према подножју и Бапском извору у Потоку, налазило се гробље, сада Старо гробље. Овај простор се назива и Црквине. Наши стари причали су нам како су запамтили остатке темеља и камени степеник са западне улазне стране цркве, које су мештани временом откопали и разнели.

Међутим, и некадашњи Десимировоцац је временом нестао, по једном предању после боја на Косову (1389), када су сви борци из села, као и из многих других, изгинули, а по другом, када је услед великих сеоба после пропасти Србије (1459) и ово село опустело и сасвим зарасло у коров. Не би се смела при томе искључити ни могућност да је тада Десимировоцац погинула нека од епидемија опасних заразних болести, као куга, колера и сличне, које су харале у то време, тако да је стотине година село било сасвим пусто.

После пропасти Србије (1459) настало је „глуво доба“ на овим просторима. Тада је било ратова између великих ривала Аустрије и Турске, а стицајем околности Срби су ратовали као учесници делом на једној, а делом на другој страни. Тек за време Аустро-угарске окупације (1718 – 1739) извршен је и попис, по коме су Десимировци били регистровани три особе, па се тако и ово село убрајало у насељена места. Међутим, сматрало се да је тада било и лица која су живела по земуницима и другим скровитим местима, али да до њих пописивачи нису ни залазили.

С обзиром да је само мало пре тога била турска окупација, није било чудно што су се људи и даље скривали од пописа, бојећи се за своје и за животе осталих чланова својих породица.

После аустријске окупације село је погодила куга, а само три жене које су преживеле епидемију - отишле су у манастир. Тада је село поново остало пусто. Дакле, до тог момента нестали су и последњи трагови о првобитном Десимировцу из средњег века.

Неки извори наводе да је убрзо после тога дошло до поновног насељавања Десимировца, али да их је поново поморила куга. Тако је село опет остало без живе душе.

Значајна улога кнеза Милоша

За данашњи Десимировоцац историјски извори наводе да је настао новим досељавањем које је почело у доба Кочине крајине (1788 – 1791) па до 1803. године, када су се доселила три рода: Гавриловићи, Марковићи и Срећковићи, чији су се потомци одржали доста дуго, а неки чак и до данашњих дана.

Сви новодошли су се већином

бавили сточарством, јер је за гајење стоке било обилних пашњака, а за свиње доста жира по густим храстовим шумама. У случају нужде стока је била лако покретна и са њом би се веома брзо прелазило на нова станишта.

Даља масовнија досељавања отпочела су за време Првог српског устанка, а највише у периоду од 1809. до 1813. године, па је због тога изостало и њихово учешће у устанку, осим појединаца који су се борили под туђим именом. И поред огромних тешкоћа, чак и у време Првог српског устанка, посебно захваљујући Доситеју Обрадовићу, чињени су неки кораци и подршка школама и школовању.

За време Другог српског устанка и прве владавине кнеза Милоша Обреновића, све до 1830. године, настављен је знатан прилив српског живља у ове крајеве, потом су се пресељавања постепено svela на уобичајена локална померања, најчешће ради спајања породица или мењања места ради отпочињања неке нове привредне активности (воденице, занатлије и др.).

Касније су се нови житељи на својим устаљеним боравиштима почели и груписати, пре свега ради сигурније заједничке заштите, али и из чисто економских разлога који су их на то нагонили.

Стабилизацији становништва пуно је допринела мудра политика кнеза Милоша под геслом да земља припада ономе ко је обрађује, а посебно објављени хатишерифи Порте из 1830. и 1833. године, када је дотле вазална Србија добила своју аутономију и када је земља почела да делује као права држава. Село је тада направило осетно велики напредак, јер се интерно полако почело организовати на породичном моделу. Стварају се породична домаћинства са домаћиним на челу, а после периода крчења шума формирају се поља на којима се сеју разне житарице. Поред првобитног и главног занимања сточарства и узгредног пчеларства, све већу улогу добија и пољопривредна производња, нарочито житарица, а онда и многа друга додатна занимања у оквиру домаће радности.

Импозантно делују драгоцени сачувани подаци о порезима које су домаћинства плаћала у периоду од 1823. до 1839. године за време прве владавине кнеза Милоша. Пажљивим праћењем може се уочити како су се по привредној снази још онда рангирала поједина домаћинства.

Кнез Милош, човек из народа, природно интелигентан, иако није био писмен одржавао је односе са нашим ученим појединцима који су живели ван Србије, као са Вуком Караџићем, Ђуром Даничићем и другима и био је информисан шта се у окружењу Србије ради, посебно у вези школа и школовања. Међутим, кнез Милош ништа није хтео ни да покушава на том подручју док је турска живела и управљала се по турским законима.

После 1930. године и усвајања првог Устава 1835. Године, кнез је покушао пуно тога да уради. Наредио је да се изврши први попис ста-

новништва у Србији, а 1837. године донео је одлуку о почетку вођења матичних књига, као и школа у Србији, које ће вршити цркве и манастири. Почело се затим са оснивањем бројних основних школа, а за предаваче су довођени учитељи „из прека“, при чему је он са њима лично преговарао одређивао им плате, али их и отпуштао када је било приговора на њихов рад.

Приватне школе по кућама

Аутор овог текста имао је прилику да са старима детаљније разговара и бележи појединости не само до времена живота свога прадеде, него преко њега и њему по старости сличнима у селу и о њиховим очевима и још старијима. За ову прилику осврнуће се само на проблем обучавања младих нараштаја и њихово оспособљавање за нормалан живот и рад, када школе у селу још није било.

Када је 1837. године умро наш родоносилац Милојко, са својих 50 година, оставио је за собом пет непунолетних синова са супругом. Вођење домаћинства преузео је најстарији син Петар, који још није имао 18 година. На његову срећу, у почетку, па и касније, пуно му је помогла снажна, храбра и одважна мајка Велика, која је умрла тек 1879. године.

Петар се брзо снашао у новој улози и постао велики домаћин, чак је био један од неколико најуспешнијих у селу. Сву своју енергију уложио је како би његово домаћинство било и остало на добром гласу. Успешно је усклађивао и међусобне односе са браћом и породица се брзо ширила, газдинство постајало све снажније.

Међутим, он је био неписмен и све више је увиђао да бар неко дете треба слати негде на школовање. Успео је да од своја три сина најстарији Урош научи читати и писати и да зна рачунати и све друго неопходно, како би сутра могао успешно да води своје домаћинство. Нема података како и где је син Урош учио. То би могло бити у манастиру Драча, или у Крагујевцу,

се звао „Услов за превоз путника аутобусима на територији града Крагујевца“ са потписима председника општине и шефа Техничког одељења, заведен је под датумом 7. новембар 1940. године, и гласи:

1. У циљу превоза путника Поглаварство града Крагујевца отвара неколико линија аутобуског саобраћаја и то:

- Железничка станица
- Војна болницабр. 1
- Палилула - Сушицабр. 2
- Лепеница
- Ердоглицабр. 1а

2. Аутобуски саобраћај почиње у летње доба од 5 часа изјутра, у зимско доба у 5,30, а свршава се у 21 час.

3. Путници се примају за превоз само са ручним стварима; тешки куфери и друге ствари за превоз не примају се.

4. Возне карте продају се у аутобусима од стране кондуктера и коштају:

- До 8 часова ујутру за сваку линију од почетка до краја 1 динар од особе.

б) Од 8 часова изјутра до 21 час карта кошта за целу линију 2 динара, а пола линије 1,5 динара.

в) Код сваке линије има карте са прелазом на укрштавању линија - са једне на другу и коштају 2 динара од особе.

г) За школску децу у униформи карта кошта за сваку линију и за сваки прелаз с једне на другу линију 1 динар.

Исто тако карта за децу од 6 до 10 година кошта за целу линију 1 динар. Деца испод 6 година старости, ако се превозе у пратњи одраслих, за превоз не плаћају.

5. Празницима превоз путника вршиће се за Национални парк Краља Александра првог - од Масарикове улице до парка по цени од 2,5 динара. Повратна карта за превоз у парк и натраг кошта 4 динара.

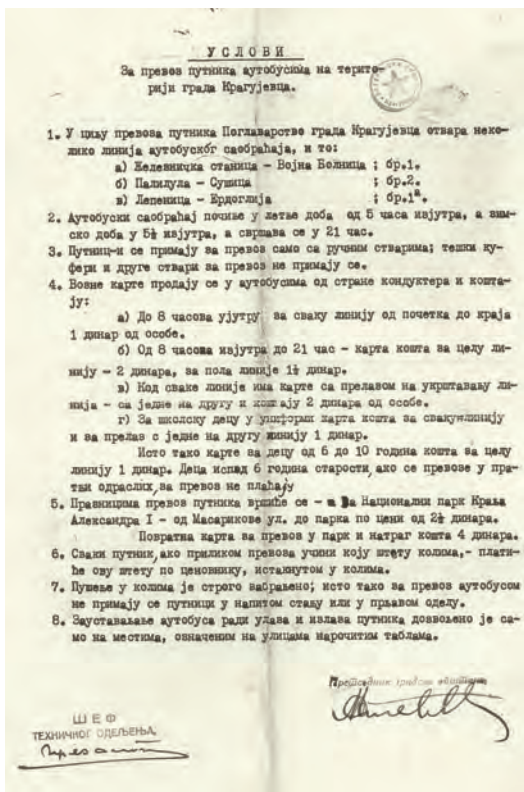
6. Сваки путник, ако приликом превоза учини коју штету колима, платиће ову штету по ценовнику истакнутом у колима.

7. Пушење у колима је строго забрањено; исто тако за превоз аутобусом не примају се путници у напиљеном одећу.

8. Заустављање аутобуса ради улаза и излаза путника дозвољено је само на местима означеним на улицама нарочитим таблама.

На крају, да је Крагујевац пре Другог светског рата озбиљно схваћено у вођење градског аутобуског превоза говори и општински документ из 1939. године у коме се наводи да се „воде преговори за закључење зајма од 15.000.000 динара код Државне хипотекарне банке“ за тачно побројане потребе. Под редним бројем осам је „набавка аутобуса за градски саобраћај“.

Нажалост, рат је омео све.

САЧУВАНИ ДОКУМЕНТ У КОМЕ СУ ДАТИ УСЛОВИ ЗА ПРЕВОЗ ПУТНИКА АУТОБУСИМА

ПОЧЕЦИ МЕЂУМЕСНОГ САОБРАЋАЈА

Аутобус за Београд од 1935.

Прва редовна аутобуска линија везана за Крагујевац успостављена је 1935. године, кад је аутобус марке „дош“, власника Љубе Петровића, почео да саобраћа за Београд. Полазио је ујутру у шест сати од Мале ваге, застајао је на станици у центру код Крста, па преко Трнавe, Тополе и Раље ишао до Трошарине у Београду. Из Београда се враћао у шест увече.

Исте године отворена је и линија за Горњи Милановац возилом „опел интернационал“.

По правилнику путници су морали да буду пристојно одевени, мушкарци у оделима и с краватама, а жене у сукњама које су морале да падају преко колена када седе.

Туристичке аутобуске линије почеле су 1940. године када је Марко Медаковић купио луксузни аутобус марке „спак“. Њиме су превожени путници до Врњачке бање, Жиче и Опленца.

Иначе, јавни градски превоз у Београду почео је 14. октобра 1892. године када је отворена прва трамвајска линија на коњску вучу од Калемегдана до Славије. Потом је 1904. кренуо трамвај на струју, а крајем 1927. године уведене су прве аутобуске линије, једна опет од Калемегдана до Славије, а друга од Теразија до Дедиња.

Нови Сад је трамвајски превоз добио 1911. године, а 1930. градски аутобуски превоз.

Хтели су да имају учену децу

ЗГРАДА У КОЈОЈ ЈЕ ПОЧЕЛА ДА РАДИ ШКОЛА У ДЕСИМИРОВЦУ

где је постојала школа. Када му је најстарији син одрастао, веома брзо се показао као нови рођени домаћин.

Када се Петар поделио са браћом, практично је био опет на почетку. Међутим, млади Урош веома је брзо показао своје квалитете и отац му је због старости и болести препустио да води домаћинство. И ново Петрово домаћинство поново је постало угледно и напредно. Куповала се земља, проширивале обрадиве површине, галила и продавала стока, неговали виногради, производила домаћа пића, и то од плодова из својих воћњака.

Када се и Петров најмлађи син Светозар оженио, на његову иницијативу отац Петар је поделио своје синове, а сам одлучио да остане код најмлађег Стојана, све до своје смрти. Петар је до краја живота био међу првима у селу који су се здушно залагали и заговарали да се у Десимировцу што пре отвори школа.

Најстарији Петров син Урош са средњим братом Александром по деоби одлуче да пређу у Бапску малу, где су од Луке Јовановића претходно купили кућу са окућницом, како би били ближе имању у Собовици. По договору са братом он је као старији преузео вођење заједничког домаћинства, које се веома успешно развијало.

Још док је у Мркојевцу водио очево домаћинство Урош је купио плац у Крагујевцу, на коме је потом саградио мању кућу, у којој су касније становали његов син Душан и старија ћерка Лепосава, док су учили школу у Крагујевцу, а најмлађа ћерка Ангелина живела је у Десимировцу са оцем и мајком, све док се није удала у суседно село Церовац.

Домаћин Урош, уз пуну сагласност свога брата Александра, од почетка је био један од главних заговорника да се у селу подигне основна школа, али по свему судећи, била је то сувише велика инвестиција. Поред тога, нису се сви у селу раније изјаснили да ли треба

да је граде. Одговарајућа школа у то време коштала је између 200 и 300 златника.

Међутим, имућнији домаћини су већ од половине 19. века почели индивидуално да шаљу своју децу у неку школу суседних села, у Драчу и Лужнице или у Крагујевцу. Доказ за то су пописи који су од кнеза Милоша почели да се воде и у којима је увек по неко лице „пописивано“, што значи да је било писмено.

Са порастом новоотворених школа почињу законски да се регулишу и односи у њима, прописују програми рада, а да би се задовољио број потребних учитеља отвара се и Учитељска школа у Београду, Крагујевцу, а касније и у другим градовима.

У недостатку званичних државних школа по већим селима отварају се приватне, а за наставу се користе веће приватне куће, каквих је било и у Десимировцу, у Горњој мали, а те школе су биле под ингеренцијом локалних органа управе.

Постоје подаци да је прва приватна основна школа у Десимировцу отворена још крајем шездесетих година 19. века, где се помиње и учитељ десимировачки.

■ Школска зграда на песковитој пољани

Велике промене настају после доношења закона Кнежевине Србије о обавезном школовању деце 1882. године. Министарство вера и просветних послова добија већу обавезу и код градње нових школа, одређују се услови које школске зграде морају испуњавати, пре свега код изградње, затим код њиховог опремања нужном опремом и ин-

школовању деце.

Треба разумети зашто је подизање школе трајало више година. Прво је требало обезбедити сав потребан грађевински материјал, а сама градња са копањем тла за постављање темеља, зидање, подизање крова и покривање са потпуним сређивањем свих детаља на згради извођени су искључиво ручним радом и са приученом радном снагом. На крају, за школу је требало обезбедити сав потребан инвентар, као битан предуслов да би се добила дозвола за почетак извођења наставе.

Тако је школа у Десимировцу званично основана 1888. године, али до набавке свега потребног, инвентара и средстава за рад, настава је први пут почела да се изводи од стране учитеља званично постављеног од стране Министарства

просвете у учионицама у приватној кући у Горњој мали, све док зграда нове школе на Песковитој пољани није била потпуно опремљена. Настава у њој почела се нормално одвијати тек од септембра 1892. године.

Дакле, датум оснивања прве Државне основне школе у Десимировцу је почетак септембра 1888. године.

Аутор је детаљније проучио период рада основне школе у Десимировцу све до избијања Другог светског рата и у доба окупације до 1945. године. Прегледао је доста тога за пола века успешног рада основне школе и регистровао све учитеље који су званично постављени од стране Министарства просвете који су у њој радили. Такође, евидентирао је ђаке који су после завршетка основне школе наставили даље школовање и својим успешним радом оставили видног трага у нашем друштву. Све ће то бити објављено у посебној књизи која се увелико припрема.

Иначе, по ослобођењу, 1945. године, после неопходних поправки и обезбеђења минимума потребних услова за нормално одвијање наставе, школа је наставила са радом.

Крајем педесетих година прошлог века школа је трансформирана од четворогодишње у осмогодишњу основну школу, са повећаним бројем наставног особља, што је означило велику промену.

У каснијем периоду школа је претворена у регионалну школу и у њој су вишу наставу похађали и ђаци неколико суседних села: Опорнице, Церовац, Лужница, Јарушица. Тиме је знатно проширила подручје свог рада.

У току последње две деценије прошлог века вођене су дискусије и о градњи нове школске зграде, које су доста дуго трајале. Крајем деведесетих година дошло се до одлуке, урађен је пројекат и заузимањем општинске управе града Крагујевца и надлежних органа просвете почела је градња нове савремене школске зграде, која је већ почетком двадесет првог века почела са нормалним радом.

Аутор се искрено нада да ће стићи да заврши и књигу о целокупном раду школе у поменутом педесетогодишњем периоду, од њеног званичног оснивања до завршетка Другог светског рата остављајући млађим нараштајима да, када буду сазрели услови и пошто одговарајући стручњаци просветно-васпитне струке обаве свој део посла, односно када обраде и послератни период развоја и рада школе и школства до данас. Велика је предност аутора била што је лично познавао неке учитеље који су радили последњих 20 година обрађиваног периода, па је могао и да допуни оно за шта је имао лична сазнања и да провери многе податке који су били важни за што правилнију коначну оцену.

Дакле, почетком септембра 2013. године навршава се и 125 година од почетка рада Државне основне школе у Десимировцу, која је у послератном периоду, као и целокупно школство, имала веома турбулентни ток у свом развоју. Наш дуг, али и обавеза, је да се великим прегаоцима, бројним учитељима, наставницима и професорима, ода заслужено признање за сав уложени рад, како у школи и раду са ђацима, тако и за све ваншколске активности које су у уз то обављали. При томе нико не би смео да се изоставе и бројни заслужни појединци из села Десимировца, као и са стране, који су својим личним залагањем много допринели овој школи од почетка њеног рада па све до данас.

ДАНАШЊА ОСМОГОДИШЊА ШКОЛА ДОВРШЕНА ПОЧЕТКОМ ОВОГ ВЕКА

КЊИЖЕВНА ЗОНА

Белетристика,
уџбеници
и књижевне
вечери

Овога пута асортиман представља десет издавача белетристике и уџбеника из целе Србије, а сваке вечери од 20 часова биће организовани сусрети са писцима који ће бити одржани на бини „Код крста”

Овдашња читалачка публика већ је навикла да пред почетак школске године у централној пешачкој зони сазна шта је најновије у издавачкој делатности код нас, те да на приступачан начин дође до јефтинијих наслова. Овога пута асортиман представља само десет издавача белетристике и уџбеника из целе Србије, а долазак су најавили и трговци школским прибором. Сајамске активности и ове године пратиће књижевне вечери на отвореном.

Између осталих, ове године на штандовима ће се наћи „Мали принц”, „Каирос”, „Беокњига”, „Бук”, „Феникс либрис”...

Као и сваке године, најзаступљенији ће бити белетристика и уџбеници, али и школски прибор и стручна литература.

Током „Књижевне зоне”, сваке вечери од 20 часова, биће организовани сусрети са писцима који ће бити одржани на бини „Код крста”, а програм „Књижевне зоне” отворен је промоцијом књиге „Кафане старог Крагујевца” Борише Радовановића. Потом су своје песничтво представили чланови Удружења писаца Крагујевца и Књижевног клуба „Абрашевић”.

У петак, 30. августа, од 18 часова, биће представљена књига „Саборник манастира српских”, аутора Пере Вишњића, а од 20 часова промоција љубавне поезије Весне Митровић. И у суботу је планиран дупли програм, па ће тако, од 18 часова, бити представљена књига „Збогом, последњи пут” Сузане Мијатовић, а од 20 часова „Сестре по крви” Стефане Бабовић.

Иначе, „Књижевна зона” ће бити отворена до 3 септембра.

РАЗГОВОР СА ПИСЦЕМ: МАЈА ТРИФУНОВИЋ

Љубав и пријатељство су
истинске велике теме

„Тркачи на дуге пруге” на јуриш су освојили читаоце. Иако је у питању роман првенац, духовит језик и јасна структура говори о великом књижевном искуству аутора који зна на који начин се води прича, иако се се ради тек о посвећеном читаоцу, али и преводиоцу петнаестак романа

Разговарала Марија Обреновић

У часу кад стара година напушта сцену, а нова на њу ступа, јунаци ове књиге, један основац, једна тинејџерка, једна пензионерка и седморо животних ударника у најбољим годинама, пребирају по сопственим животима у потрази за ослонцем, одскочном даском или силом која ће их водити даље. Овако се, у најкраћим цртама, може препричати прича романа првенца младе ауторке Маје Трифуновић, који се недавно појавио у „Лагуниним” књижарама.

Лепота „Тркача на дуге пруге” није само у питкој приповести која читаоцу не допушта да је испусти из руку док не стигне до последње странице, већ и у духовитом, бричком језику којим је написана, прецизно скројеним анализама свега што нас окружује, при том изненађујуће вешто уклопљеним у структуру романа.

Јунаци Маје Трифуновић, искусног књижевног преводиоца који се по први пут нашла у улози писца, су обични људи, актери или жртве великих тема који покушавају да чврсто задрже кормило свог живота, људи које читаоци свакога дана срећу на улици или само погледом у огледало, и у томе свакако треба тражити разлог што је овај роман „на јуриш” освојио симпатије.

„Лагуна” се најчешће одређује за „проверене” ауторе. Ко-

Чак и ако живите у граду великом као Београд, брзо ћете увидети да вас од већине суграђана дели две, највише три особе. Поживим ли довољно дуго, верујем да ћу познавати цео град, непосредно или посредно. Претпостављам да је у Крагујевцу слично – чак и ако особу не познајете лично, већ сте од неког чули шта јој се десило или шта је овом или оном приликом урадила

лико је за вас представљало изненађење када су прихватили рукопис вашег првенца? Да ли сте дуго тражили издавача?

За „Лагуну” сам до сада урадила више књижевних превода, те написавши књигу нисам ни размисљала коме бих је другом понудила. Није дуго прошло, добила сам потврдан одговор. Срећна сам што нисам морала из почетка да се представљам другим издавачима, јер не знам колико бих за такву потрагу имала упорности и

стрпљења. Овако, „Лагуна” остаје моја кућа – најпре као преводиоца, а сад и као писца.

„Тркачи на дуге пруге” су врло брзо придобили публику. Пријају ли вам коментари попут оног, који представља највећи комплимент који се може добити од српског читаоца, да се књига чита у једном даху?

Књига је написана у једном даху, драго ми је ако се тако и чита. Мада се мени чини да ју је боље читати натенане и мало предахнути између поглавља, дати прилику јунацима да се одомаће, оставе трага. У сваком случају, волим да чујем похвалу од неког ко ме не познаје, ко не чује мој глас у причама које чине роман, а које се могу читати и засебно, као заокружене целине. И сама се, као читалац, радујем кад у књизи коју читам наиђем на неку своју мисао или уверење које до тада сама нисам умела да изразим. То је лепо осећање. Као руковање истомишљеника.

Оно што свакоме ко је прочитао роман не може да не падне у очи јесте врцав и прецизан језик којим је писан, али и духовита поређења. На први поглед чини се да је писан са лакоћом, баш као и што се чита. Колико је уопште ваше књижевно искуство?

Моје читалачко искуство је дуго готово и колико животном, читам много, кад год уграбим време и

прилику. Књижевним превођењем бавим се годинама. Превела сам петнаестак наслова различитих аутора и разнородног садржаја, углавном се опредељујући за оне који представљају језички изазов. Што се писања тиче, пишем често, бележим којешта, али досад нисам имала потребу да то поделим с другима.

Роман, на неки начин, развија теорију о шест кругова раздвајања на основу које је конструисан фејсбук. Да ли заиста верујете да нас од било кога на свету дели само шест особа?

Чак и ако живите у граду великом као Београд, брзо ћете увидети да вас од већине суграђана дели две, највише три особе. Поживим ли довољно дуго, верујем да ћу познавати цео град, непосредно или посредно. Претпостављам да је у Крагујевцу слично – чак и ако особу не познајете лично, већ сте од неког чули шта јој се десило или шта је овом или оном приликом урадила. Неко математички писменији од мене смислио је ову теорију о шест особа које нас деле од сваког на планети и склона сам да у њу поверујем, допада ми се.

Вита, Лена, Миша, Наталија и остали јунаци прича које се на послетку склапају у једну целину су заправо обични људи који живе живот нимало другачији од живота просечног читаоца. Мислите ли да је кључ успеха „Тркача” управо то што се не бави такозваним великим темама којима су читаоци презасићени?

Главни актери или главне жртве тих великих тема које помињете управо су обични људи. А истински велике теме којима се ти људи баве јесу ове о којима волим да пишем – како савладати сопствене недостатке, како успоставити добар однос с партнером, родитељем, дететом, како „закрити” сломљено срце, како стати на ноге после пада, укратко, како преживети свакодневицу о којој не извештавају ни штампани ни електронски медији.

Питање које је немогуће избећи након прве успешне књиге је када ће пред публиком бити наредна?

За сада немам одговор на ово питање. Беше ли то песма „Бијелог дугмета” – За дан два, можда три, можда сто, не знам број...

„ЛАГУНА” НАГРАЂУЈЕ

Без длаке на језику

Издавачка кућа „Лагуна” објавила је роман првенац Маје Трифуновић, „Тркачи на дуге пруге”. Ова ауторка до сада је превела десетак књига за „Лагуну”, а овог пута се опробала и као аутор. Живот нам неминовно намеће горке пилуле које се морају прогутати, поручује ауторка, али не смемо никада одустајати од својих снова.

Два читаоца „Крагујевачких”, добиће ову књигу, а потребно је да у петак, 30. августа, позовете 333 116, после 11 часова ујутру. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижари „Делфи” у пешачкој зони.

У часу кад стара година напушта сцену, а нова на њу ступа, јунаци ове књиге пребирају по својим животима у потрази за ослонцем, одскочном даском и силом која ће их водити даље. Један основац, једна тинејџерка и осморо животних ударника у најбољим годинама, ухваћени у ходу, казују без длаке на језику шта им је на уму, увек везани дубоком људскошћу, каткад раздвојени немарном игром случаја.

У овој духовитој приповести, која се као клупко одмотава пред будним оком читаоца, писац вам срце хвата за гушу и не пушта га до краја, када сте слободни да се послужите вином и предахнете у тишини, с ликовима које од раније знате, крај језера на ком сте и раније били. Ко оклева, нека остане на сувом – ко жели, нека уђе у воду. Препоручљиво је, у оба случаја, понуђену чашу испакити до дна, вино је опорно, али питко, бистри мисао и не изазива мамурлук.

„ВУЛКАН ИЗДАВАШТВО” НАГРАЂУЈЕ

Мрачни трилер

Два најбржа читаоца „Крагујевачких” биће и овог петка у прилици да својој библиотеци додају занимљив наслов „Вулкан издаваштва”. Потребно је да у петак, 30. августа, позовете 034 333 116, после 10 часова и добићете роман „Снови у белом”, Монс Калентофт. Добитници ће своје књиге моћи да преузму у књижари „Вулкан”, која се налази у Тржном центру „Плаза”.

У рано јутро најхладније зиме коју Шведска памти, детективку Малин Форс дужност зове да изађе из тоглог стана који дели са својом кћерком тинејџерком. Наго тело мушкарца пронађено је како виси са дрвета у пустој, леденој пољани ван града. Од самог почетка, Малин се суочава са мноштвом питања без одговора: ко је жртва, како је доспела на дрво и одакле потичу необичне ране на њеном телу?

У заједници која делује решено да сачува своје тајне и која живи искључиво по сопственим правилима, Малин и њен тим морају се дати у потрагу за истином, пратећи ледене трагове убице до најтамнијих кутака људског срца.

Монс Калентофт шведски је аутор и новинар. За свој први роман, „Песетас”, добио је најпрестижнију шведску књижевну награду. Његов серијал о инспекторки Малин Форс преведен је на 28 језика, а публика и критика слажу се да је Монс један од најквалитетнијих скандинавских писаца данашњице. Живи и ради у Стокхолму.

НОВА КОНЦЕРТНА СЕЗОНА На отварању Инфинити

Нова сезона концерата на Универзитетској летњој сцени, у двориште ректората, почела је ове недеље концертом „Инфинити квинтета“, а наступили су Ивана Мандић (виолина), Владимир Уратаревић (виолина), Иван Симеуновић (виолина), Ана Јовановић (виола) и Невена Коњевић (виолончело).

Овај гудачки квинтет одура од стандардне форме гудачког оркестра, па за разлику од већине квинтета које чине заправо квинтет и контрабас, „Инфинити квинтет“ чине три виолине, виола и виолончело. Реч је о једином гудачком квинтету овог типа у Србији, а највероватније и у Европи.

Крагујевачка публика била је у прилици да чује музику различитих жанрова, од класичне до блуза, рока, цеза, прогресив рока, хеви и прогресив метала. На репертоару су биле различите обраде и аранжмани, али и ауторске композиције.

Овај састав има сасвим иновативни приступ класичној и филмској музици коју изводе у својим сопственим аранжманима.

НОВИ БЛОКБАСТЕР

Футуристичка драма

На репертоару биоскопа „Синеплекс“ од ове недеље крагујевачка публика може погледати нови филм редитеља Нила Бломкампа „Елизијум“. У акцији, која се бави социјалном правдом, класним разликама и расним везама, глумачку екипу чине оскаровци Мет Дејмон и Џоди Фостер. Јужноафрички редитељ Нил Бломkamp поново је заокупио пажњу љубитеља седме уметности својим новим научнофантастичним филмом – као и његова претходна, футуристичка драма „Дистрикт 9“, филм „Елизијум“ се бави темом друштвених подела у дистопијској будућности.

Елизијум (Јелисеј) је, по грчкој митологији, место у Хаду у које одлази свако ко умре. Хад је место вечне таме и туге, у коме само један део одише лепотом и благодејством, а у њега, после смрти одлазе полубогови, хероји и одабрани људи.

Ова акциона авантура води нас у не тако далеку годину 2159., постоје две класе људи. Једна, веома богата живи у свемирској станици, коју је човек направио и зове се

МЕЂУНАРОДНА СТРИП КОНФЕРЕНЦИЈА

Година трећа

Специјални гости овогодишње конференције су цртачи италијанских стрип-серијала „Мистер Но“, „Загор“, „Грејсторм“, „Дилан Дог“ – Паоло Бизи и Алесандро Бињамини

Међународна стрип конференција „Крагујевац године треће“ почеће у петак, 30. августа, у Студентском културном центру, наставиће се у суботу програмом у „Заставиној башти“, а завршетак тродневне манифестације планиран је за недељу, у Дому омладине.

Листа гостију биће и ове године богата именима људи који су на различите начине допринели развоју и промоцији стрипа, а између осталог гости Крагујевца ће бити Владимир Весовић, Здравко Зупан, Златко Миленковић, Зоран Стефановић, Предраг Иконић, Ми-

лан Јовановић, Харис Варајић, Ана Марија Заклан, Вук Марковић, Предраг Ђурић, Миљивоје Костић.

Организатори најављују и рекордан број издавачких кућа, стрипарница и редакција стрип-магазина које ће представити своја издавања, на једином стрип-фестивалу у Србији. То су „Дарквуд“, „Весели четвртак“, „Маркетпринт“, „Комико“, „Систем комикс“, „Финикс прес“, „Алан Форд“, „Омнибус“, „Макоondo“, „Бели Пут“, „Лавиринт“, „Розенкранц“, „Малагма“, „Знак Сагите“, „Стрип пресинг“, „Падора“, „Аркона“, „Клуб обожавалаца стрипа“, „Дагда“, „Градац“ и „Свет стрипа“.

Специјални гости овогодишње конференције су цртачи италијанских стрип-серијала „Мистер Но“, „Загор“, „Грејсторм“, „Дилан Дог“ – Паоло Бизи и Алесандро Бињамини.

Посетиоци ће моћи да погледају чак осам изложби, од поставке табли стрипа и илустрација Тихомира Челановића, табле стрипа „Дикан“ Лаза Средановића, табле стрипа и насловница магазина „Муња“ Здравка Зупана, илустрације Предрага Иконића урађених у сарадњи са крагујевачким бендом „Пропаганда 117“, илустрације за насловне страна ревије „Киша“, табле стрипа „Зузуко“ Здравка Зупана, као и изложбу фотографија са прошле конференције „Крагујевац, године друге“ крагујевачког фотографа Милоша Игњатовића и радове пристиглих на конкурс за кратки стрип.

Иначе, организатори ове манифестације су НВО „Милениум“ и Удружења љубитеља девете уметности „Свет стрипа“, а покровитељ манифестације је Министарство културе.

ГОСПОЈИНСКЕ СВЕЧАНОСТИ

Изложбе, концерти, представе

Поред изложбе фотографија „Мајка хиљаду деце“, публика ће моћи да види и поставку „Хиландар“, концерт древне српске и балканске вокалне музике, монодраму „Исповест Димитрија Карамазова“ у извођењу Небојше Дугалића

Програмом Госпојинских свечаности, братство Саборног храма Епархије шумадијске четврту годину заредом обележава „Успене пресвете Богородице“.

Свечаности су отворене изложбом фотографија у Епархијском центру, под називом „Мајка хиљаду деце“, аутора Ненада Ђорђевића и Марка Терзића. Реч је о поставци

посвећеној Диани Будисављевић, Аустријанки која је током Другог светског рата сачувала децу српске, ромске и јеврејске националности од страдања.

Ова поставка биће отворена до 5. септембра, за када је планиран округли сто на тему „Диана Будисављевић, чин храбрости – слобода или нужност“, чији ће домаћин бити Саша Миленић, председник Скупштине града, а на којем ће још говорити и његово преосвештенство епископ Јован Ђулибрк, академик Васил Крепић и Леон Којен.

Поред ове поставке, 6. септембра, биће отворена и изложба слика „Хиландар“, аутора Зорана Костића, академског сликара из Ниша, као и изложба најбољих радова ученика основних и средњих школа на тему „Богородичино коло – венац хришћанских врлина“. Поред изложби, програм садржи и концерт древне српске

и балканске вокалне музике, који ће 12. септембра у Епархијском центру извести дует браћа Теофиловићи, а у Књажевско-српском театру, 14. септембра, биће изведена монодрама „Исповест Димитрија Карамазова“ у извођењу Небојше Дугалића.

Централни догађај овогодишњег програма одржан је 28. августа, на сам дан Велике Госпојине, у порти Саборне цркве – „Великогоспојинско вече“ почело је беседом, а учествовали су и крагујевачки уметници Бора Дугић, Јелена Томашевић, глумци Књажевско-српског театра и подмладак Кола српских сестара и КУД „Смиље“.

Ову духовну манифестацију, која ће трајати до 21. септембра, организују Саборна црква и Епархија шумадијска, под покровитељством града Крагујевца и уз подршку Школске управе Шумадијског округа.

ФИЛМСКА АВАНТУРА

Други део Перси Цексона

Породична авантура „Перси Цексон – Море чудовишта“, нови биоскопски хит, наставак је филма „Перси Цексон – Крадљивац муње“ из 2010. године.

Филм је режирао Тор Феудентал који је заменио Криса Колумбуса, а у главним улогама поново су Логан Лерман, Александра Дадарио и Брендон Т. Цексон. У овом наставку појављују се и Стенли Тучи, у улози Диониса, и Нејтан Фиљон, који тумачи лик бога Хермеса.

Млади полубог Перси Цексон са пријатељима креће на пут до Мора чудовишта. Пошто је свет богова на рубу пропасти, мора да пронађе Златно руно. Прозлазећи кроз воде Мора чудовишта, којих нема ни на једној мапи (људима познатим као Бермудски троугао), они се боре са застрашујућим бићима, зомбијима и врхунским злом.

Филм „Перси Цексон – море чудовишта“ је адаптација бестселера писца Рика Риордана. Друга од пет књига у Риордановом серијалу „Перси Цексон и богови Олимпа“ објављена је 2006. године. Аутор, који је предавао грчку митологију у средњој школи, дошао је на идеју за прву књигу о Персију Цексону пошто је свом сину пред спавање читао саге о древним грчким херојима.

КОНКУРСИ

Фестивал српског филма фантастике

Организатори Фестивала српског филма фантастике расписали су конкурс за осмо издање ФСФФ-а, које ће, упркос ограниченој финансијској подршци, бити одржано од 16. до 19. октобра у Дому омладине Београда. Конкурс је отворен за филмове за који ће се надметати за награде „Коскар“ и „Пирамида“.

Награда „Коскар“ додељује се у националној селекцији у следећим категоријама: најбољи играни филм по избору стручног жирија, најбољи играни филм по избору публике, филм са најбољом причом, играни филм са најбољим визуелним ефектима и специјална награда за појединачно достигнуће, као и у регионалној селекцији, у категорији: најбољи филм снимљен на подручју бивше Југославије, а да није из Србије.

Награда „Пирамида“ додељује се за кратке филмове – минијатуре на тему „Нађени снимак“ снимљене у земљама бивше Југославије, укључујући Србију.

Филмови који се надмећу за „Коскара“ могу бити неограниченог трајања (краткометражни, средњеметражни и дугометражни) и могу бити направљени било каквом техником..

Рок за пријављивање свих филмова је 1. септембар, а све додатне информације могуће је добити на мејл адреси serbianfantasyfilmfestival@gmail.com.

Филмски фронт

Фестивал „Филмски фронт“ расписао је конкурс за филмове за своје овогодишње издање, које ће бити одржано крајем октобра у Новом Саду. Правила су иста као и претходних година, што значи да је конкурс отворен за кратке игране, експерименталне, анимиране и документарне филмове до 20 минута трајања, урађене током ове или прошле године.

Рок за слање филмова је 24. септембар, а селекција ће бити објављена до 10. октобра на сајту filmfront.wordpress.com.

Потребно је попунити пријаву, коју је могуће преузети са фестивалског сајта, а затим је треба послати са једном фотографијом из филма на адресу filmfront@gmail.com. Филм треба послати поштом на: НФЦ Кино Клуб Нови Сад (са назнаком за Филмски фронт), Поштански фах бр. 153, 21101 Нови Сад, Србија.

Мастерклас Косте Бунушевца

Мастерклас радионица Косте Бунушевца и Центра за ликовно образовање у Шуматовачкој у Београду, поводом јубилеја те установе, биће одржана од 6. до 16. септембра, а учешће је бесплатно.

Заинтересовани за учешће у радионици „Картон, зен, грађевински материјал“ могу се пријавити до 1. септембра. Број полазника је ограничен. Пријаве слаће Данијели Ранчић, стручној сарадници за програме Шуматовачке на: danijela@sumatovacka.rs.

ДВЕСТА ГОДИНА СРПСКОГ ПОЗОРИШТА

Чудо у Рондели

Отварањем изложбе фотографија, обраћањем министра Братислава Петковића и Небојше Брадића, беседом Саше Миленића, концертном, сонговима из комада „Чудо по Јоакиму“ и представом „„Ноћ у кафани Титаник“, у Крагујевцу обележено 200 година од првог извођења Јоакимове „Крешталице“

САША МИЛЕНИЋ, НЕБОЈША БРАДИЋ, ВОЈО ЛУЧИЋ, БРАТИСЛАВ ПЕТКОВИЋ

Уместо у Будимпешти, у „Рондели“ (где су запаљене свеће на једном од градских тргова и јавно прочитан текст „Чудо у Рондели“), централна прослава великог јубилеја, два века српског позоришта, одржана је једино у Крагујевцу. Додуше, скромно, али Крагујевац је био једини град који се није обрнуо на овако важан датум - два века од првог извођења Јоакимове „Крешталице“, 24. августа, 1813. године.

Лоше време и киша спречиле су организаторе да цео програм изведу на отвореном, па је прослава пресељена на велику сцену Књажевско-српског театра.

Све је почело изложбом фотографија под називом „Јоаким на сцени Књажевско-српског театра“

са избором слика из представа рађених по Вујићевим текстовима у крагујевачком позоришту. На десетак панова изложене су црно-беле фотографије, а по први пут изложен је и тестамент Јоакима Вујића.

Прослави је присуствовао и одлазећи министар културе Братислав Петковић (у првој посети Крагујевцу), који је на питање зашто овом великом јубилеју држава није дала већи значај одговорио:

- Наш народ често заборавља велике и важне датуме, а однос према овом јубилеју требало би да буде мало бољи. Нажалост, и гроб Јоакима Вујића је прекopan на Ташмајдану и ту се најбоље показује небрига према зачетнику српског позоришта. Уверен сам да је ова прослава требало да буде на националном нивоу, али Крагујевац се

одежује Јоакиму на најбољи начин, истакао је министар Петковић.

Он је додао да зна да је крагујевачко позориште добило тек симболична средства за одржавање „Јоакиминтерфеста“ и обећао знатну финансијску подршку.

МУЗИЧКИ ТРИО „АРТ КВАРТ“

„ЧУДО ПО ЈОАКИМУ“

- Међународни фестивал за службује већу финансијску подршку, од оних средстава које Комисија, која је независно радила, доделила овој значајној регионалној културној манифестацији у првој прерасподели средстава. У Министарству ћемо се потрудити да веома скоро одвојимо већа средства за „Јоакиминтерфест“, закључио је Петковић.

На отварању изложбе уметнички директор Театра Небојша Брадић рекао је да је овај јубилеј прилика да се помене сен Јоакима Вујића.

- Поклинећемо јој се и захвалити за мисију коју је он чинио у времену које је далеко иза нас, а које

је било изузетно тешко и веома захтевно, а он је ипак у професију каква је позориште успео да уведе српски језик. Од тада, па до данас, бројни глумци, редитељи, писци, остали позоришни радници и публика имају ту привилегију и задовољство да учествују у том „Чуду позоришта“ како га је Дорић у свом комаду „Чудо у Рондели“ назвао, посвећујући свој текст управо овом јубилеју, закључио је Брадић.

Беседу о стваралаштву Јоакима Вујића казивао је председник Скупштине града Саша Миленић, који је рекао да ми данас бирамо између фолклорног мита одржања, који је презрив према променама и Јоакимовог модерног мита - еманципације и напредовања, а на крају беседе поставио питање: „Јоакиме, да ли је вредело?“

Програм обележавања јубилеја настављен је концертном музичком трија „Арт кварт“, који је извело нумере познате филмске музике, а глумци Књажевско-српског театра извели су сонгове из представе „Чудо по Јоакиму“, коју је режирао Славенко Салетовић.

На самом крају изведена је представа „Ноћ у кафани Титаник“, по делу Иве Андрића у драматизацији и режији Небојше Брадића.

НЕБОЈША БРАДИЋ: О ЈЕДНОМ СКРАЈНУТОМ ЈУБИЛЕЈУ

Крешталица, прва професионална позоришна представа на српском језику

Има једна истина: вероватно се без многих глумаца, писца и позоришних људи могло, али без Јоакима није, јер без њега би позоришна уметност и култура Србије била сасвим другачија. Двеста година од прве представе Јоакима Вујића на српском језику повод је да се осветли Јоакимов рад и да се поново сагледа његова позиција.

Напустивши Сентадреју и прешавши у Пешту, Јоаким Вујић је, без сумње, редовно ишао у позориште. Ослобођен свакодневног учитељског посла, а обезбеђен жениним имањем, могао је да се прихвати списатељског рада. Превод Крешталице на српски језик био је брзо готов и крајем јуна 1813. прошао цензуру. Српска универзитетска младеж 30. јула тражила је дозволу од Намесничког већа у Пешти да игра три представе Крешталице у градском позоришту у Пешти у корист новоосноване препарандије у Сент Андреји. Дозвола је добијена и прво извођење било је 24. августа у згради Мађарског позоришта, у „Рондели“.

Најављена је само плакатом Мађарског позоришног друштва: „У вторник, то јест 24. августа, у Мађарском позоришту, по милости одобрењу Високог краљевског намесничког већа, једна рацка дилетантска дружина, у корист института сентад্রেјске рацке препарандије, извешће на рацком језику једну позоришну игру у три чина под насловом Крешталица (Папагај).“

Избор Папагаја био је логичан. Омиљени писац Јоакима Вујића био је Август фон Коцебу, од кога је за своје позоришне прераде узео осам дела. Коцебу је, са својих 211 драмских дела, владао европским позорницама на почетку 19. века. Његова популарност се приписује вештом повлађивању укусу широке публике, драматуршкој уметности, разноврсности тема и жанрова и атрактивности његове личности. Немачко и мађарско позориште у Пешти је веома често играло Папагаја, и тамо га је Вујић могао видети на сцени.

Извођење Крешталице је пропраћено вешћу у Новинама сербским из царствујућег града Виене број 12, од суботе 28. августа: „С великом радостију саопштавамо читатељем нашим да је 24. августа содружество једног ученика гимназије пештанске весело идући у г. Јоакимом Вујићем с немачкога преведену под именом Крешталица у Пешти у мађарском позоришту српски представило. Содружество је игру ову, с особитом радостију и великим восклицањем присуствујућим овде многочисленим зрителима, тако дало да је цела скупштина вече ово весело и задовољно провела. О да би игра ова претеча и претсказаније била да ће се вкус Себаља развити - чувство-

ванија којима општеј ползи да жртвује и со тим инутрење и внешне достојинство и цену своју подигне и укрепи!“

Учеснике прве представе Вујић је поименично навео у „предисловију“, штампачу драму 1814: госпожа Пелагија Жеравичка, госпожа Јулијана Балог, господин Стефан Дилбер, господин Јефтимиј Стојадиновић, господин Тома Фехер, господин Петар Трифић, господин Стефан Балог и сам списатељ, Јоаким Вујић. Да ли је и колико пута поновљена ова представа, не може се прецизно рећи. Сам Вујић није потврдио да ли су одржане све три представе за које је добијено одобрење.

Вујићева представа Крешталице је граничник у историји Српског позоришта. До тада, а почевши од 1734. када је Емануел Козачински извео своју Траедокомедију у Сремским Карловцима, било је повремених представа, али само у школама. Поједини учитељи припремали су их са својим ђацима, са децом. Публику су чинили остали ђаци, ђачки родитељи и позвани угледници. Улазница није било, представе су се држале као део школских свечаности у школским зградама или на отвореном простору. Вујићева Крешталица је сасвим друге врсте - играла се у правој позоришној згради, са улазницама, у извођењу одраслих, међу којима је било и троје професионалаца. Због ове представе и због свог каснијег позоришног рада Вујић је назван „оцем српског позоришта“.

Штампачу Крешталицу, Вујић је на књигу ставио мото: „Fama sicut aquila volat, et volando crescit - Глас како орао високо лети и летећи умножава се“. На први поглед ова латинска изрека нема никакве везе са драмом. Међутим ако мото повежемо са речима из Вујићевог предговора: „...велики глас и слава сербског рода, посредством овога мојег позоришта, и код чуждаг рода прочула се“, биће јасно да Вујић не алудира на саму драму, већ на позоришни чин, на прву српску јавну позоришну представу 24. августа 1813. у Пешти. Гледајући са историјске дистанце, глас о представљању Крешталице није тако орловски високо летео, али то је највише што се код Срба тада могло.

Ако би се поставило питање избора драмског дела, Август фон Коцебу сасвим извесно није оставио значајније драме које би га наживеле на позорницама и учинила важним аутором светске драматургије. Он је био плодан и успешан писац, али не и уметник. Данашњим речником говорећи, Коцебуова дела припадају комерцијалном театру, текстовима које се за премијеру припремају свега неколико дана, са врло мало новца и пуно очекивања да се од прихода представе исплате за-

куп позоришта, сценографско-костимска опрема, глумачки хонорари и оглашавање представе. Вујић је то знао и као позоришни практичар рационално бирао драмске текстове, преводио, адаптирао их и постављао на сцену према позоришним условима у којима је живео и стварао.

Упоређењу са осталим облицима уметности, у светској драмској литератури постоји мали број ремек дела. Када се упућују примедбе Вујићевом избору, заборавља се чињеница да је у неком врло конвенционалном позоришту можемо да видимо баналан комад осредњег садржаја, који има огроман успех и доноси много новца, и да у њему пронађемо искру даха и духа живог позоришта. Истовремено, велики аутори, као што је Шекспир или као што су велика оперска дела, могу да представљају опасност. Квалитет ових дела може да произведе најбоље и најгоре. Што је дело веће, тим ће и досада бити већа - уколико извођење и тумачење није на његовом нивоу. Али, ако погледамо пажљивије, открићемо где је слабост: велико дело је приказано без оног једног дела који може да га повеже с публиком - неодрживог присуства живота.

Врло је важно да овоме приђемо рационално уколико желимо да избегнемо утицај снобизма такзованих културних критеријума. У том светлу читамо и посмртне стихове које је о Вујићу написао његов савременик Јован Стерија Поповић. Стерија са жаљењем пише о Вујићу, истиче његов ентузијазам и пожртвованост, али не улази у оцену његовог дела:

„Слаб си, чемеран, јадан, но ревност,

Све, што си народу дао, дао си бадава,

Црном јоште штетом, трпећи много глад и оскудност,

Бедниј Вујићу наш, земља ти мека буди.“

То што је Јоаким Вујић организовао прву позоришну представу на српском језику значило је да је овај језик постао позоришни језик и да је српско позориште ушло у историју позоришне културе света. Представа „Крешталице“ је на симболичан начин указала да свет преко позорнице може да дође у Србију, али и да Србија може да оде у свет. После двеста година од ове представе, позорнице српског позоришта омогућавају чудесни сусрет глумаца и гледалаца. На те позорнице стигли су и оригинални ликови српског позоришта: Кир Јање, Феме и Ружичићи, Смрдићи и Шербулићи, Максими Црнојевићи, Јованче Мицићи, Илије Чворовићи, Боре Шнајдери... Тако се наставило чудо позоришта у Србији.

(Аутор је уметнички директор Књажевско-српског позоришта из Крагујевца.)

Renault Nissan Srbija d.o.o, uvoznik i distributer vozila **Renault, Nissan i Dacia** za teritoriju Srbije, zbog proširenja komercijalnih aktivnosti raspisuje

KONKURS ZA NOVE DISTRIBUTERE

u sledećim gradovima/teritorijama:

- Beograd, opština Voždovac ili Savski Venac
- Kragujevac
- Niš
- Teritorija Negotin/Bor/Zaječar

POTREBNI USLOVI:

- Poželjno iskustvo u autoindustriji ili sličnoj delatnosti
- Atraktivna lokacija
- Objekat za prodaju i postprodaju
- Finansijski stabilno pravno lice
- Obaveza ispunjenja standarda propisanih od strane Renault-a

Molimo sve zainteresovane da svoje prijave sa što više detalja pošalju najkasnije do 15.09.2013. na konkurs@renault.rs

ИЗГРАДЊА СПОМЕНИКА ПАЛИМ ШУМАДИНЦИМА У КРАГУЈЕВЦУ

Дуг према ослободиоцима и ујединитељима

Пише: Предраг Илић, архивски саветник

Као и много пута до сада били смо сведоци да се неки догађај помиње у различитим контекстима, на више места, па неретко стижемо утисак да о њему доста знамо. Међутим, када треба да синтезиремо знање, видимо да сем основних информација ништа више не можемо да кажемо о томе. Таква случај је и са подизањем споменика палим Шумадинцима. На више места помињан, а када треба да кажемо – напишемо нешто о томе, наша сазнања се свде на неколико чињеница, да је подигнут 1932. године, да велика заслуга припада професору Милоју Павловићу, да је на самом откривању споменика било присутно више од десет хиљада људи и ту се обично завршава са навођењем конкретних чињеница.

Међутим, овом темом, колико нам је познато, нико се није посебно бавио, па је и широкој јавности мало познато да се у Историјском архиву Шумадије у Крагујевцу чува књига "Записник Одбора за подизање споменика изгинулим Шумадинцима", укупно 33 записника за период од 22. марта 1925. до 17. децембра 1933. године. Уз помоћ ових драгоцених записника, преписке Одбора са градским властима и другим институцијама у Србији, а која је сачувана у фонду Поглаварства града Крагујевца, као и штампе из периода двадесетих и тридесетих година прошлог века, успели смо са великом прецизношћу да реконструиремо комплетан развој идеје, иницијативе и реализацију споменика који је временом постао један од симбола Крагујевца.

Са сигурношћу можемо да тврдимо да је Одбор за подизање споменика изгинулим Шумадинцима постојао доста пре 1925. године, али због недостатка докумената не можемо да утврдимо када је формиран, какве су биле његове активности и ко су били његови чланови. На годишњој скупштини "Пододбора У-

Одмах по завршетку Првог светског рата у Крагујевцу је рођена идеја о подизању трајног спомен обележја Шумадинцима који су изгинули у претходним ратовима, али је 1925. године формиран одбор који је озбиљно почео да се бави њеном реализацијом.

Формиран је засебан одбор који су чинили угледни Крагујевчани, а међу њима најистакнутије место имао је професор Милоје Павловић, директор Учитељске школе

дружења резервних официра и свих ратника за округ Крагујевачки" (у даљем тексту: Удружење резервних официра), 22 марта 1925. године, покренуто је питање о обнови Одбора за подизање споменика изгинулим Шумадинцима. Идеја је једногласно усвојена и наложено новој управи Удружења резервних официра да "узме иницијативу у обнављању старог Одбора, ако постоји или у стварању новог, ако стари не постоји". Из ове реченице записника закључује се да је Одбор за подизање споменика вероватно фигурирао само на папиру.

Већ на наредној седници управе Пододбора Удружења резервних официра, која је одржана 29. маја 1925. године, одлучено је "да Управа позове једну конференцију свих представника власти и удружења, да изнесе мисао подизања споменика изгинулим Шумадинцима и да тражи образовање Одбора, који би у томе смислу имао да ради". У складу са овом Одлуком састављено је циркуларно писмо, а уједно и позив следеће садржине:

*Поштовани тосјодине,
У овдашњем граду доста давно (поодвукао аутор шекста) основан је Одбор за подизање споменика изгинулим Шумадинцима у минулом Светском рату. Како тај Одбор услед разних незгода до данас није био у могућности да ошито раде, био је Пододбор Удружења резервних официра и свих райника округа крагујевачког, на својој седници од 29. маја 1925. године решио да ишито прivedе у дело подизање споменског обележја.*

Сјога, да би се овом Удружењу у неколико олакшало у извођењу ове идеје, молише се да изволише неизоставно доћи на конференцију 5. јула шек. год. у овд. Официрски Дом, на који ће се решити начин на који ће се најбоље извести ова идеја.

Почетак конференције у 10 часова пре подне."

Као што је и било предвиђено, конференција представника удружења и власти одржана је 5. јула 1925. године у крагујевачком Официрском дому. Конференцију је у име Удружења резервних официра отворио члан управе професор Милоје Павловић и својим кратким говором "захвалио се на великој посети ове конференције која јасно показује да је Управа Удружења погодила заједничку мисао захвалности према онима који су погинули за ослобођење и уједињење... Сви народи одужили су свој дуг захвалности подизањем споменика, да је велики број споменика и спомен плоча подиг-

нут и у нашем народу и у нашем округу, али да је све то локалног значаја. Шумадија која је била за 120 година вођа у борби за ослобођење и уједињење, која је дала највише жртава, треба да има један заједнички велики споменик, који ће да персонализира цело напор у остварењу великог дела".

На овој конференцији развила се жива и конструктивна дискусија представника власти у којој су учествовали - Војислав Калановић, председник општине, Стеван Нешић, државни саветник и представник Соколског друштва и Јадранске страже, трговачких удружења - Милоје Јевтић, трговац и представник трговачког удружења, Михаило Благојевић, трговац и секретар истог удружења, Јерина Ст. Нешић - представница Женске занатске школе и други. У основи свих предлога стајало је да споменик треба да представља уметничко дело, а не задужбину, као и да треба да се формира нови одбор за подизање споменика изгинулим Шумадинцима, а не обнављати стари. Ови предлози скоро једногласно су прихваћени с образложењем да се у међувремену дошло до сазнања да је стари одбор ликвидирани и самим тим више не постоји.

На конференцији је потом извршен упис у Одбор 55 истакнутих појединаца и представника удружења грађана, еснафа и других организација. У Одбор су ушли:

велики жупан - Станоје Бељић, Командант дивизије - Ђенерал Добросав Миленковић, Помоћник команданта дивизије - Ђенерал Јован Јовановић, Управник Војно-техничког завода - Ђенерал Живојин Терзибашић, Председник општине - Војислав Калановић, адвокат, Командант Пешадијске бригаде - пуковник Владимир Скубица, Командант Артиљеријске бригаде - пуковник Радомир Јовановић, Командант Крагујевачког пуковског војног округа - пуковник Божидар Загорчић, Командант 19. пешадијског пука - пуковник Душан Радојичић, Командант Артиљеријског пука - пуковник Радивоје Златановић, Командант инжењерије - пуковник Стојан Беговић, Трговац Урош Симић, Шеф секције за грађење путева - инжењер Војин Братуљевић, Инжењер Илија Николић, За Јадранску стражу - Стеван Нешић, Деса Терзибашић и Петар Александровић, За Соколско друштво - Ђура Брзаковић, За Дом милосрђа - Ленка Бошковић - Боровић, За Трговачку омладину - Алекса Обрадовић, За породице у рату погинулих - Јела Домановић, За Трговачко удружење - Милоје Јевтић, За Трговачки пензиони фонд - Божа Павловић, индустријалац, За Стрељачку дружину - Драг. Симовић, трговац, За Окружни одбор Округа Крагујевачког - Срећко Максимовић, економ,

За Хришћанску заједницу младих људи - Комнен Поповић, свештеник, За Пиљарско удружење - Благоје Симић, пиљар, За Инвалидско удружење - Стеван Јовановић, професор, За Бакалски еснаф - Добросав Марјановић, За Еснаф свију заната - Коста Томић, пекар, За Опанчарску задругу - Живојин Сретенковић, опанчар, За Клуб свршених ученика Војно-занатлијске школе - Драгомир Јовановић, надзорник, За Коло српских сестара - Драга Бојацић и М. Загорчић, За Хлебарско удружење - Александар Хофмановић, За Женско друштво - Милица У. Симићка, За Шумадијско коло јачака - (није уписан представник) За Пожарну дружину - Драгутин Николајевић, За Руску колонију - Константин Егер, ђенерал, За Занатлијску школу Женског друштва - Јерина Ст. Нешићка, За Извршни одбор инвалида - Михаило Нешић, пензионер, За Заједничку спортску управу - Јован Павловић, индустријалац, За Академско позориште - Милорад Милић, адвокат, За овдашње гимназије - Квинтилијан Томов, За основне школе - Тодор Петковић и Влада Марковић, За Женски покрет - Катарина Огњановић, За Адвокатско удружење - (није уписан представник) За Фонд раденика Војно-техничког завода - Михаило Русовић и Ц. Ристић, За Управу Нове цркве - Димитрије Стевановић, За Управу Старе цркве - Радован Димитријевић, За Црвени крст - Панта Милановић, За Банкарско удружење Милан Јер. Павловић, За Гостионичарско удружење - Веселин Жикић, За Болеснички фонд државних мајстора Војно-техничког завода - Божидар Павловић, За Удружење резервних официра и ратника - Коста Пантић, Милоје Павловић, Д. Апостоловић, П. Топаловић, Милош Богдановић и Б. Ацковић, За индустријачко удружење - Рака Павловић индустријалац, За прво Ловачко удружење - Душан Ђурић адвокат, За друго Ловачко удружење - Жика Томић директор.

Такође је одлучено да се у Одбор накнадно могу уписати представници других удружења и организација који нису присуствовали овој конференцији. За председника збора изабран је Милоје Павловић, професор и члан управе Удружења резервних официра, за секретара Милош Богдановић, секретар Удружења резервних официра, а за овераче записника Милица У. Симић, представница Женског друштва,

МИЛОЈЕ ПАВЛОВИЋ ЈЕДАН ЈЕ ОД НАЈЗАСЛУЖНИЈИХ ЗА ПОДИЗАЊЕ СПОМЕНИКА

Ђура Брзаковић, предстаник Соколског друштва, Милош Јер. Павловић, представник Банкарског удружења и Александар Хофмановић, представник Хлебарског удружења.

Већ 9. јула одржана је прва седница новоизабраног Одбора за подизање споменика изгинулим Шумадинцима, који је отворио Милоје Павловић. Он је одмах предложио да се ради брже и лакшег рада, а да се не би позивали сви чланови одбора, изаберу две секције и то: финансијска и уметничко техничка. Прва би имала да се бави набавком финансијских средстава за подизање споменика, а друга, у складу са финансијама, да решава питање места и форме споменика. Обе секције треба да буду у вези и да председник ширег Одбора сазива заједничке седнице када то буде било потребно. Овакв предлог концепта рада према предлогу Милоја Павловића једногласно је усвојен. Затим је Милоје Павловић предложио да се одбор конституишу на следећи начин:

ШИРИ ОДБОР

Председници: Станоје Бељић, велики жупан, и Добросав Миленковић, дивизијски ђенерал - командант Шумадијске дивизијске области,

Пошћпредседници: Драга Павловић-Бојацић и Милица У. Симић, **Блајтајници:** Милош Јер. Павловић и Борислав Ацковић, **Секретари:** Катарина Огњановић и Стеван Јовановић

УЖИ ОДБОР

ФИНАНСИЈСКА СЕКЦИЈА
Председник: Живојин Терзибашић, ђенерал,
Пошћпредседник: Војислав Калановић, адвокат - председник крагујевачке општине,
Секретар: Милош Богдановић, правник,
Чланови: Милоје Павловић, Борислав Ацковић, Милоје Јевтић, Милош Јер. Павловић и Петар Топаловић.

УМЕТНИЧКО-ТЕХНИЧКА СЕКЦИЈА

Председник: Ђура Брзаковић, велики жупан у пензији,
Пошћпредседник: Јерина Ст. Нешићка, професорка,
Секретар: Коста Пантић, инжењер,
Чланови: Илија Николић, инжењер, Милорад Милић, адвокат и Квинтилијан Томов, директор гимназије.

Оставка коју је понудила на истој седници Драга Павловић-Бојацић, на предложено место потпредседника ширег Одбора, желећи да га уступи Милоју Павловићу, није усвојена, а Милоје Павловић је изабран за потпредседника ширег Одбора и члана Финансијске секције. На истој седници најављено је да Удружење резервних официра и свих ратника Округа крагујевачког приређује кермес са забавом 12. јула 1925. године у Официрском дому и да ће чист приход са те забаве бити намењен подизању споменика изгинулим Шумадинцима.

Наставиће се

**ШУМАДИЈСКЕ
ПРИЧЕ**

Влакимир Јаџличит

Конопци

КРОЗ зидове келија допире молитвен ромор. Зуји, зуји кошница, расте звук. Не бих се изненадио да брују звона. Августовске ноћи су толико топле да танки чаршаф преко тела пребацујеш тек око три сата, кад са језера лине свежина и креснице будућег освета отерају комарце из собе. Запањује ме помисао да је овде, у манастиру, на језеру, све исто као и хиљаду година раније, у време српских краљева, витезова, чауша и себара. Мене у тим данима није било, иако је сва моја душа испуњена осећајем да је то део и мог сопственог, давно прошлог живота. Зато звона звоне и за мене. Мене неће бити - и то веома, веома ускоро - а звоно ће ипак позивати још хиљаду година нове, мени непознате људе.

Лешкарио сам, ни уснуо, ни будан, потом гледао према Галичици - њене врхове у сунчаној измаглици... Боже мој, па дословце исто било је и за време Римљана! За Галичицу хиљаду година не значи апсолутно ништа, а за мене и један додатни месец у земној судбини рачуна се у прекобројне. То осећање је још ужасније зато што сам, овог трену, бескрајно срећан јер ми је Бог дао да макар мало поживим усред овакве лепоте. Ко зна није ли ово последње моје лето, не само овде - већ и уопште на земљи!

На симсу две-три саксије с мушкатлама, један бокалчић међу њима боје рујног воска, одакле се раскудрао црвени смотуљак - неки цвет, са оситним, мазуљавим, тамно-зеленим листићима на стабљичици. Цветови су се нагнули преко прозора, као да би, само да их пусте, преко голе и стрме стеновите падине, бућнули главичорке у језеро. Одједном је, пред расвит, захладело.

ДА сам разумео оца Филимона - нисам. Мислим да га ни монаси не разумеју најбоље, то што он говори на једно уво им уђе, на друго изађе. Најчешће одмахују руком, а један је у пролазу, ако сам га добро чуо, рекао да је отац Филимон "преучио". Не само да је преучио, рече му други, него је и намћор. Кад тај нешто зацепи, доладе трећи, не можеш га одумити. Да је бар мало политичар, као Пајсије, одавно би и игуман постао. Само што није додао да отац Филимон, за разлику од њих, колико је шашав - можда и верује у оно због чега су се сви они овде сакупили!

Разумео сам да језеро морам да превеслам на чамцу, сам. То ми је Филимон саопштио више пута (као да једанпут није довољно). А онда је, кад је дошао по мене, уздахнуо и рекао да ће, разуме се, поћи са мном. Мора да врати чамца. Кренућемо из ноћи, да нас нико са обале не би приметио.

Тек на обали сам схватио да је од зоре далеко - зраци су замирили на врховима планина, малочас у соби је, заправо, светлила месечина. Унутар манастирских зидова благовторна, напољу је постајала сабласна. Отац Филимон је хуктао. Мислио сам да се умара због петљавине око распремања чамца, бирања здравих весала у магацину и поринућа, па сам се трудио да будем од помоћи. Али, док смо се отискивали, схватио сам да хукће због нечег другог. Помишљао сам да ме, сигурно, окривљује због тога што, по оштрикавом јутру, мора да весла с незнацем тамо и овамо, уместо да се на миру моли, чита, или одмара душу на тврдом манастирском лежачу. Због тога сам се извињавао, али он је одмахивао руком, и напакон поче да прича о чудима воде и планине.

Човек живи с водом и са стенама, а не размишља о њима, јер су постали продужени део његовог тела. Тако не размишљаш о длану или стопалу, док сложе. Ако те вода и планина приме, ти си постао њихов. Али, не значи да ће те пустити да прођеш, поготово сад кад се враћаш. Нико не зна шта живи у утробама огромних бића. И он поче да прича о Јони.

Јона је, рече, поступио мимо воље Господове, није проповедао против грешног града Ниниве, већ је усхтео да бежи у Тарзис. Ку-

пио је карту и укрцао се у лађу. Сад сваки грешник с купљеном картом може стићи било где, док врлину без карте задржавају на свакој граници. Али је разгневени Господ дигао буру, сви морнари су клекали да се моле за избављење, осим Јоне: како да се моли ономе кога је увредио? И сви посумњаше у њега и он признаде да се успротивио сили небеској. Књига каже да је сам тражио да га у море баце, мада ће ближе истини бити да га, пре бацања у море, нису питали да ли му се то свиђа. Бура је, потом, престала, а Јону је прогутала велика риба у чијој утроби је провео три дана и три ноћи, молећи се да га риба избљује на копно.

И рече: завапих у невољи својој ка Господу, и услиши ме; из утробе гробне повиках, и ти чу глас мој. Јер си ме бацио у дубине, у срце мору, и вода ме оптече; све поплаве твоје и вали твоји прелазеше преко мене. И рекох, одбачен, сам, испред очију твојих, али ћу још гледати свету цркву твоју. Оптекоше ме воде до дна душе, бездан ме опколи, сита омота ми се око главе. И Господ заповеди риби, те избљува Јону на земљу.

Слушајући, ја сам придремао - по навици, махинално виглајући веслом, али ме Филимон укори, повисивши тон:

- Јеси ли ишта чуо, веселниче? Да те задремалог не клећем веслом по глави, пробуди се! Тешко онима који, сопствене сласти ради, крену против других, тешко слепим путницима на олујном путу, тешко онима који главе невиних излажу пропасти; тешко осоницима који се дрзнуше да на свету избегавају понижења и самилост! Тешко ономе који не говори истину у часу кад би га лаж могла спасити! Тешко оном који проповеда другима, а сам је недостојан проповеди!

Нисам га најбоље схватио, али сам добро схватао да ме је, хладног ваздуха ради, обузела дрхтавица.

ПОСЛЕ петнаестак минута вожње по мирном светлуцавом језеру, тамо где је вода од бисерно зелене почела да се плави и тамни (због недогледних дубина у чији предео смо зашли), док се преко планине успињало праскзорје, Филимон се саже, напипа нешто што шкољцу - отвори ковчежић у удубини чамца (стајао је законић, на сувом месту) и из њега извади нешто кучине и воска. Саби восак у грудвицу, а грудвицу сподби у ушне шкољке и још их затисну кучином, да се восак не развлажи прштавом водом и не исцури. На све то, додатно, подвеза прегачу (мараму коју је извадио из цера) преко чела и ушију.

Ништа ми не рече, пружи ми восак, кучину и једну полупрљаву крпу. После онакве проповеди нисам ништа смео ни да питам, само сам прихватио пружене ствари, учинио што и он.

Стављати восак у уши има смисла ако потом желиш да их копаши, па ти треба изговор. Има људи којима звони у ушима и који их често копају, као једна моја познаница из Драче, Марина. Та копа уши по вазан чачкалицама, а кад нема чачкалица, виљушкама и кашикама. Тако да се за њен ручак нико не граби, чак ни укућани. Да не будем неучтив, на заповедни Филимонов поглед и ја затиснух уши - с једне стране, коју је он видео - како треба - а са друге стране главе - тек да забедим. Па и кад сам подвезивао чамцу, подвезах је тако да ми уво које је он могао видети буде преушено, а оно друго остане слободно (чамцу сам кришом просекао прстом - она је прошла изнад и испод ува, тако да је слушна труба остала слободна за пријем спољних звукова). Да будем искрен, и ја сам о Филимону мислио исто што и његова монашка сабраћа: да је на своју руку, да не кажем луцкаст.

Ни то му није било доста, тражио је да, сигурности ради, руку завежем за весло којим сам веслао. И кад сам, реда ради, омотао неку крпу око доручја, он бешумно из чамцевог потпалубља извади котур плетеног конопца, најпре конопца ови себи око ногу и паса, а онда, на мој ужас, брзо умота, најпре једну, па другу моју ногу - и још ме додатно заобручи око струка - бешумно и брзо привезавши мртвачки чвор око чамцевог металног сидреног држача, завареног на кљуноу. Кад је опет сео наспрам мене изгледало је да се претворио у кип.

Расвит је отворио видик уз планине које су, једним делим језера, оним ужим и левкастим, сада образовале кланац. На изласку из кланца језеро се ширило, а планина се спуштала према пешчаном јалу који се назирало, помало издигнут, на обали, преко шеварја и језерских трава плуталица. Тамо се, очито, завршавало наше путовање.

ЈЕЗЕРО, изненада, као белим прекривачем, застре магла. На једној страни растопљено злато, а на другој - облак дима. Надрла је са стрмих обала Галичице, допирући као лебдива, до малочас невидљива, а сад остварљива претња. Веслани смо у сусрет њој, трудећи се да будемо тихи, јер смо по образима осетили да се подижу ветрови хукачи. Као да је неко отворио мех у који су били спаковани - они су сад почели да пире одозго, најпре слабашино, па јаче, више се трудећи да певају него да подижу таласе, као да одустају од тог заморног посла, да би се пребацили на виши, цењенији, горе у ваздуху, одакле су слали незнану мелодију.

Та мелодија није била сама. Одједном постаде подржана одоздо, из саме воде, одакле се око чамца, као тискајући, окупише светле и лепе косате главе. Лице спажено испод воде чува нешто страховно и задивљујуће - као да постоји, истовремено, у оба света, у свету над водом и свету у води.

И, одиста, русалке, као на команду ветра у висини, изронише из воде, окупљене око чамца, повремено плускајући својим реповима око весала, трудећи се да нас одврате од обале, или да чак преврну чамца. Повремено би испружили обе руке из воде, тражећи судбоносни загрљај.

Филимон је и даље веслао истим ритмом, не обраћајући пажњу на голе руке утопљеница које су се сламале око весла. Ја сам, међутим, скоро обамро, зачувши у даљини, из шеварја, нежну призивну песму. Пожелех да сам галијот, закован за дно лађе, да су ми руке ланцем приковане за крму - јер одједном зажелех да скочим међу русалке, обгрлим их и с њима отпловим у дубину. Оне су, млечне и голе, певале, плускајући у ритму песме својим рукама, шуштећи златним косама налик на мазне траве, док их је ветар пратио, пирећи из самог почела звука. Њихова песма је тражила да заборавиш све: одакле си кренуо, куда идеш, ко си, шта си, да останеш где јеси и отпочнеш нов живот какав се може отпочети само после смрти.

Та песма беше свилен конач о који се једва држао живот. Било је немогуће не оставити весло, не изврнути чамца, не утопити се међу њима. Хтео сам, уједно, да скачем у воду, да се верем уз планину, да полетим по небу, да се пустим у дубину. Цимао сам свој конопцац и једном и другом руком, и сигурно бих успео да се ослободим оног дела конопа који сам

подвезао сам, али ме је Филимонов обруч држао тако јако, као да ме ни по коју цену не жели дати. Одувек ме, дакле, мамило нешто зло и нечисто, давало ми махниту слободу, а оно добро и честито ме везивало и није дозвољавало да потонем и изгубим се у хаосу света. Без обзира на то, ја сам му жудио - свим силама свог бића. Све бих дао за тај један трен сладострасти, да могу да се придружим тим рибликим влажним бићима и с њима проведем остатак ноћи на прелазу у дан.

Сигурно бих скочио у воду да се отац Филимон, миран и леден, не попридиже, не дохвати тешко резервно весло и - тако ме њиме млатну, најпре преко леђа (мора бити да није хтео да ме удари у главу), а кад се пових под силовом ударца, опаучи ме и по врату, после чега се немоћно скљоках у ужеглу воду, на дно чамца, истог трену заборавивши не само на русалке, него и на сав бели свет. Само повремено бих се будио због притиска у зглобовима, од стеге конопца који ме и обеућеног није пуштао. Очито, отац Филимон није баш све што ради радио по типичку, нити се уздао само у молитву! Молитве ће помоћи ако учиниш оно што треба чинити.

ПРОБУДИТИ ме није било тешко: довољно ме било два-три пута плуснути бокалом језерске воде, а барем је воде на језеру у обиљу. Није је, богме, жалио: кад смо се опраштали, морао сам да скинем одело и сат-два га сушим на јутарњем сунцу. Био је то пријатан задатак, јер сам притом доручковао барена јаја и сланину које ми је Филимон тутнуо у смотуљку за пут, да се прехраним прва два-три дана путовања.

Потом, осушен и окрепљен, опипавајући дангу на врату од снажног ударца, потражих закопане ствари - машинку, одело, ранац и сат. Нисам им могао прићи преко дана, то место су походили многобројни сељани, па сам увребао згодан час о подневу, кад се житељи посакривају од врућине у своја сеновита дворишта.

Пред вече сам већ био на врху планине. Филимон је имао право: постојао је стрми, узани, али ипак јасно видљиви дрвени пут - као и кроз свако беспуће. Пут се често губио очима, али се откривао кораку. И ја сам газио стазу као краљ пустих места која су водила, како сам се надао, кући, загрљају ближњих што живота вреди - Јона, из чељусти немани стена и воде, избљуван на суво.

megabelt

Kneza Mihaila 106, Kragujevac

radio vreme od **8h** do **19h**

SVE VRSTE REMENJA (Optibelt, Borovo, Good Year, Sava, Unibelt...)
 klasično klinasto remenje, nazubljeno, polu-v P/J/PH remenje, transportno remenje, sintetičko remenje, zupčasto remenje, varijatorsko remenje, šestougaono remenje, okruglo remenje, extremultusi...
SVE VRSTE GUMA (Michelin, BF Goodrich, Tigar, Kleber, Continental, Barum, ...)
 Ulja, auto delovi i autokozmetika...

Telefon 325-236

САТИРА

Нико нема што Србин имаде, свега има само нема наде!

Радмило МИЉКОВИЋ

Орвел

Србија, 2023. године.

Избори.

Новим савршеним изборним законом омогућено је, не само да један човек представља један глас, него и да један човек буде једна партија.

Број партија које излазе на изборе и није тако велики. Око два милиона. Толико је, наима, према проценама статистичара и аналитичара, радно способног становништва у Србији. Тиме се ова мала балканска земља од земље сељака преко ноћи претворила у земљу политичара.

У демократском свету наступа права пометња изазвана зломом и завишћу. Опет Србија има што нико нема. Јер се нико, у тобоже паметном свету, тога још није сетио. Тога није било ни у доба златне грчке демократије.

Сви људи у Србији су најзад радно ангажовани. Период пуне незапослености преко ноћи је замењен временом пуне запослености.

Србија, на овај начин, добија снажан државни апарат. Један од највећих и најмоћнијих у свету.

Нема тога стручњака из било које области који није у влади. Нема више избора сваке четири, три, две или пола године, како се то уобичајило почетком трећег миленијума.

Нема телевизиских дуела, туча и испред Скупштине.

Огромни трошкови, који су неминовни при сваком избору, једним потезом су избрисани.

На изборима 2023. сви бивају избрани. Нема преварених и незадовољних. ОЕБС је ужаснут. То се још није догодило у историји парламентарних избора у Србији. Нема вешања политичких противника ухваћених у крађи гласова. Избори у Србији уопште више нису потребни. Изабрани су сви они који су и теоретски могли да буду избрани.

У земљи наступа период великог политичког процвата и политичке, као и грађанске стабилности. Израђено је на хиљаде и хиљаде скупштинских и владиних здања.

Прича се да само Мали Мокри Луг, на пример, има три Дедиња.

Идеални геометријски облик у Србији: округло па на ћоше!

Ивко МИХАЈЛОВИЋ

Некада смо хранили пола Европе. Данас хранимо само нашу мафију!

Милан Р. СИМИЋ

Хотели, ресторани и кафане бележе процват. Сви једу, пију и са љубавницама спавају у хотелима о државном трошку.

Америка поздравља регуларност избора у Србији.

Генерални секретар Уједињених нација долази у главни град Србије са намером да лично пожели народу Србије свако даље благостање. На аеродрому постројена чета голобрадих генерала, јер у Србији више нема обичних војника.

Генерални секретар Уједињених нација погледом тражи српски народ да му изрази поштовање и дивљење за просперитет до сада незапамћен у историји демократских друштава. На носилима доносе неког усуканог чичу у мешаној народној ношњи: опанци, шалваре, банатска шубара, мађарска блуза... Чича последњим атомом снаге високом госту даје чутуру са кока-колом.

Ова слика одлази у свет са потписом: СРБИЈА, ТО ЈЕ ОНО ПРАВО.

Милан ТОДОРОВ

ВИЦОТЕКА**Поклони**

Хвали се Енглез како је купио жени за рођендан „порше“ који од нуле до сто стигне за седам секунди. На то ће Француз:

- Ја сам својој купио „Ферари“ који за пет секунди иде од нуле до сто.

Онда се похвали Србин:

- Ја сам мојој купио поклон и од нуле до сто стигне за једну секунду.

- Немогуће, причаш глупости, шта си јој купио - у глас ће Енглез и Француз.

- Кућну вагу - одговори Србин.

Службени пут

Директор компаније, старији господин, позива секретарицу и каже јој да се спреми јер заједно иду седам дана на службени пут у иностранство. Секретарица долази кући и каже мужу:

- Драги, идем седам дана на пут, мораћеш сам да бринеш о себи.

Муж одмах позива своју љубавницу:

- Жена ми је седам дана на путу, то време провешћемо заједно.

Љубавница, иначе наставница математике, телефонира Перици коме даје приватне часове:

- Заузета сам и седам дана немамо наставу.

Перица, сав срећан, обраћа се дедици, иначе директору компаније:

- Слободан сам недељу дана и мораш да ме водиш на пецање, као што си ми обећао.

Дедица, немајући куд, позива секретарицу:

- Имам других обавеза, отказујемо пут.

Секретарица зове мужа:

- Драги, отказано је службено путовање.

Онда муж јавља љубавници:

- Жао ми је, ова моја не путује.

Љубавница зове Перицу:

- Променио се распоред, ипак ћемо имати часове.

Перица, разочаран саопштава деди да неће бити слободан наредних седам дана.

Деда зове своју секретарицу:

- Ипак путујемо ове недеље!

Удаваче

Разговарају двојица нежења и један пита друга:

- Да ли би радије оженио матору сељанку или младу Београђанку?

- Матору сељанку - одговори му овај.

- А зашто?

- Па, матора сељанка има 22, а млада Београђанка 37 година.

Људоджери

Каже један људоджер:

- Појео сам једног Енглеза и смучило ми се. Мршав, кошчат, тврд к'о ђон.

Укључује се други људоджер:

- Ја сам појео Американца. Дебео, масан, дошло ми да постанем вегетеријанац.

Јавља се трећи људоджер, задовољан и пресећан.

- Ја сам у сласт појео једног српског политичара. Почнем од главе, а оно гомила путера, дођем до кичме, а она без костију, на крају пређем на гузицу, а унутра још њих петоро.

Пецање

Пита жена мужа:

- Сећаш ли се када си оно био у риболову пре шест месеци?

- Како да не, било је супер - каже муж.

- Е, па звала те та риба коју си уловио, каже да очекује рибице.

Штете

Има мафијаш велику кућу у близини попове, која је била још већа. Једног дана букне пожар и изгори цела мафијашева кућа. Сретне он попа и пожали му се:

- Попе, све што сам стекао однео је пожар.

Поп му одговори:

- Тако ти је то у животу - ђаво донео, ђаво однео.

Међутим, после неколико дана удари велика поплава и срани са земљом попову кућу. Пожали се он мафијашу:

- Комшија, све што сам имао однесе ми вода.

На то ће мафијаш:

- Тако је то у животу, мој попе - водица донела, водица однела.

Мало ћачемо, колико смо намагарчени!

Раге ЂЕРГОВИЋ

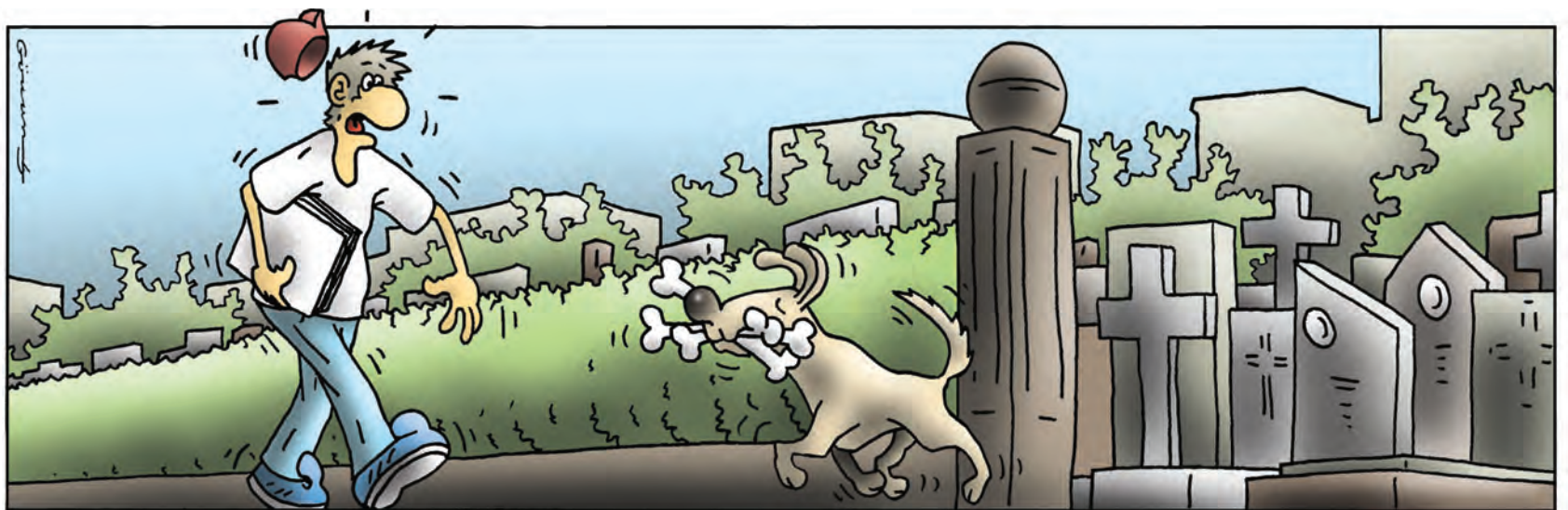
Карикашур Горан МИЛЕНКОВИЋ

Примитивни људи се свађају на пијаци. Образовани то чине на телевизији!

Александар ЧОТРИЋ

Горан Миленковић

БОШКО НИЧИЋ (УРС), бивши градоначелник, о председнику Скупштине Зајечара, Саши Мирковићу:
- Мирковићева власт је елементарно зло и непогода која је погодила Зајечар. Он је циркузант, естрадни преварант и во.

САША МИРКОВИЋ (СНС), председник Скупштине Зајечара, о бившем градоначелнику Ничићу:
- Шта рећи о човеку који је увео порез на бандере, а да бих наставио полемику са њим преко новина треба или ја да се напијем или он да се отрезни.

МАРИЈАНА МАТЕУС, дизајнерка и „успешна жена“:
- У Србији влада предрасуда да је успешан мушкарац лопов, а успешна жена курва.

ДЕЈАН МИЈАЧ, редитељ:
- Нама је потребан Худини. Србија је у таквој ситуацији да једино чудотворац може да нам помогне.

МАРИНА ТАДИЋ, певачица:
- Не волим да једем суве шљиве, иако су здраве за гласне жице. Више волим ујутру да попијем ракију од ове воћке.

ДАРА БУБАМАРА, певачица, на приче да су јој груди превелике:
- Која будала смањује груди? Сви воле моје груди: мој муж, моји фанови, па и мој син, који ме једном питао: „Мама, кад сам био мали, јесам ли ја сисао те сике“?

АЛЕКСАНДАР ТИЈАНИЋ, први човек РТС-а:
- Већина Срба лаже кад каже да воли Косово. Увек постављам исто питање: ако га воле зашто не живе на њему?

РАДОШ БАЈИЋ, глумца и редитељ:
- О серији „Равна гора“ у Хрватској се пише као о птичјем грипу, порођају принцезе Кејт и злочину Ал Каиде 11. септембра у Америци. Хрвати ме толико нападају да сам славнији од Северине!

ДАМИР ОКАНОВИЋ, Комитет за безбедност саобраћаја:

- Према званичним подацима, прошле године нико није погинуо због небезбедних путева, тако да Србија изгледа има најбезбедније путеве у Европи..

Тезге са дроњцима

Одавно се прича да место Зеленој пијаци није тамо где се налази, јер се граничи са заштићеном историјском целином „Милошев венац“, а објекат Тржнице је такође вредан и пре би требало да служи неким културним потребама, него за продају јаја. Али, шта је - ту је.

Кад је већ тако, овај простор ваљало би бар уљудити, јер сада делује, у најмању руку, ружно. Тезге прекривене најлонима који висе као дроњци и „аранжирање“ по потреби пијачних продаваца заиста не приличе месту на коме се налазе.

CityVision
MESTO OGLAŠAVANJA USPEŠNIH!
LED EKRAN U CENTRU GRADA

NOVA ERA
SPOLJAŠNJEG OGLAŠAVANJA

**Bilbordi
kakve ste
oduvek
želeli!**

TOP LOKACIJA:
STROGI CENTAR KRAGUJEVCA
Najprometnija raskrsnica i
početak pešačke zone

**POZOVITE
302-852
i uz nagradni
kod: "kgnovine"
dobićete
10% popusta
za reklamu**

Мали огласи

МАТЕМАТИКА, механика, физика – сви узрасти. Студенти свих виших и високих школа и факултета (септембар). Тел: 034-360-202, 063-77-11-002, Арсић.

ОГЛАШАВАМ неважећом диплому основне школе за образовање одраслих у Младеновцу, на име Станојевић Радослав.

МАРКЕТИНГ
333 111
333 116

marketing@kragujevacke.rs

Дана 29. августа 2913. године навршило се три године од смрти наше драге

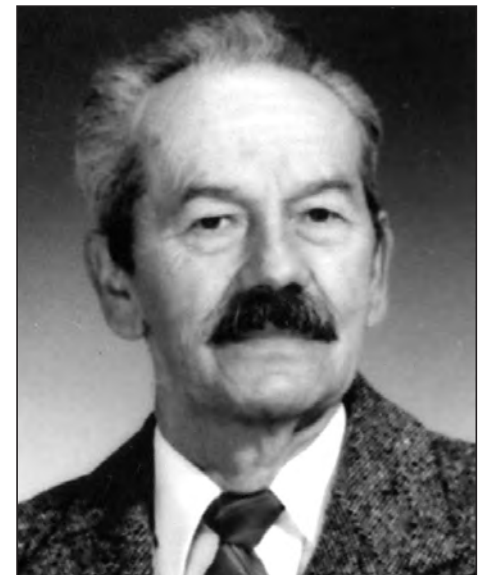

Слободанке Саковић
1946 – 2010.

Слобо, успомену на твоју неизмерну љубав, племенитост, и доброту чуваћемо заувек.

Радован, Ненад, Наташа Тијана, Јован, Немања, Огњен, Лела и Горан

Мирно, скромно, достојанствено и тихо, као што је и живео, напустио нас је наш вољени

**Милош
И. Рацић**

професор књижевности у пензији

Сахрана је обављена 23. августа 2013. године на Варошком гробљу.

Са поштовањем и тугом
Породица Рацић

Захвалница

Поштујући аманет свог недавно преминулог оца Милоша И. Рацића, професора, на овај начин желим да се захвалим свим екипама Хитне помоћи које су се годинама, по киши, снегу и сунцу, дању и ноћу, трудиле да продуже живот мом оцу.

Такође смо као породица дубоко захвални лекарима и свом особљу Грудног одељења, као и екипама кућног лечења амбуланте у Чегарској.

Посебну захвалност и доживотни дуг имамо према др Тањи Петровић са Грудног одељења, др Александри Безаревић из амбуланте број 4, др Љубодрагу Милићевићу, урологу.

Син Небојша Рацић

Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе града Крагујевца, на основу члана 50. став 1. Закона о планирању и изградњи («Службени гласник РС» бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10 одлука УС и 24/11) и Извештаја Комисије за планове Скупштине Града Крагујевца-број: 060-413/13-1/02 од 20.08.2013. године, оглашава

ЈАВНИ УВИД У

**НАЦРТ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ
РЕГУЛАЦИЈЕ «РАДНА ЗОНА
КРАГУЈЕВАЦ И ЗОНА
ПОСЛОВАЊА» СА ИЗВЕШТАЈЕМ
О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

Јавни увид обавиће се у периоду од 30.08.2013. године, закључно са 30.09.2013. године, у просторијама Града Крагујевца, Градска управа за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам и заштиту животне средине, Одељење за просторно планирање (V спрат), радним данима од 8,00 до 15,00 сати.

Заинтересованим физичким и правним лицима која врше увид у изложене планове, стручна служба Одељења за просторно планирање пружиће потребне информације и стручну помоћ приликом тумачења планског документа.

Примедбе на планска документа у току јавног увида могу се у писаној форми препорученом пошиљком упутити Градској управи за послове локалне самоуправе и опште управе, Секретаријат за грађевинарство, урбанизам и заштиту животне средине, Одељење за просторно планирање (канцеларија 515) Трг слободе 3, 34000 Крагујевац, закључно са 30.09.2013. године до 15,00 сати.

Јавна седница Комисије за планове Скупштине Града Крагујевца одржаће се у згради Градске управе за послове локалне самоуправе и опште управе, Трг слободе 3 (сала 105), 03.10.2013.године у 11 часова. У току јавне седнице, сва присутна физичка и правна лица која су поднела примедбе у вези са Нацртом плана у писаном облику, могу образложити примедбе пред Комисијом за планове Скупштине града Крагујевца.

ЈКП „Зеленило“
Крагујевац
расписује

ОГЛАС

1. Даје се у закуп са накнадом, путем јавног надметања пословни простор – киоск на локацији између Општинског суда и Р.К. „22. Децембар“, у Крагујевцу, ул. Трг Слободе бб. у укупној површини од 28 квм, на неодређено време.

2. Утврђује се почетна лицитациона цена у укупном износу од 196 евра (7евра/1 квм) у динарској противвредности обрачунатој по средњем курсу НБС на дан јавног надметања.

3. Право учешћа у јавном надметању имају сва правна и физичка лица која су у обавези да уплате депозит на дан јавног надметања у висини 19,6 евра (10%) обрачунатој по средњем курсу НБС.
-Положени депозит враћа се учесницима јавног надметања који нису били најповољнији понуђачи.

4. Закупнина се по правилу плаћа унапред за период од 3 (три) месеца.

5. Јавна лицитација одржаће се дана 05.09. 2013. године, са почетком од 11 часова у просторијама Управе ЈКП „Зеленило“, ул. Светозара Марковића 109, Крагујевац. Просторија која се даје у закуп може се разгледати на адреси локала, Трг Слободе бб, сваког дана до дана јавног надметања.

6. Пријаве за јавно надметање-лицитацију у писаном облику подносе се Комисији за спровођење поступка јавног надметања, најкасније 24 сата пре почетка јавног надметања на адресу: ЈКП „Зеленило“, Светозара Марковића 109, 34000 Крагујевац, са назнаком: „Пријава за лицитацију за киоск "Циклама", Трг Слободе бб, Крагујевац.

7. Пријава мора садржати следеће податке:

- назив учесника јавног надметања,
- пословна делатност за коју је учесник јавног надметања регистрован, уз обавезу достављања Решења о регистрацији,
- доказ о уплати депозита и доказ о средствима обезбеђења,

У суботи, 31. августа 2013. године, у 12. 30 сати, на гробљу у Шљивовцу, даваћемо годишњи помен нашем драгом

**Јовану
Милановићу**
потпуковнику у пензији

Позивамо родбину и пријатеље да присуствују овом тужном помену.

Ожалошћена породица

Обавештавамо родбину и пријатеље да ћемо нашем драгом

**Николи
Лазовићу**
1923 – 2012.

Давати годишњи помен дана 31. августа 2013. године, на гробљу Бозман.

С љубављу и поштовањем
породица Лазовић

СЕЊАЊЕ

**Недељковић
Милосав
Шале**

3.9.1993 – 3.9.2013.

Двадесет година како се преселио у вечност, али је остао у мислима и сећањима своје породице

Лекић

Драгољуб
1922 – 1983.

Џура
1924 – 2008.

Увек их се радо сећа
Породица

У суботу, 31. августа 2013. године, у 11 сати, даваћемо полугодишњи помен нашем драгом

Митру Алексићу

Прошло је шест месеци како си у земљи светлој, у земљи цветној, где нема лажи, злобе и нечовештва, у земљи одмора, где нема патње и бола.

Позивамо родбину и пријатеље да присуствују овом тужном помену.

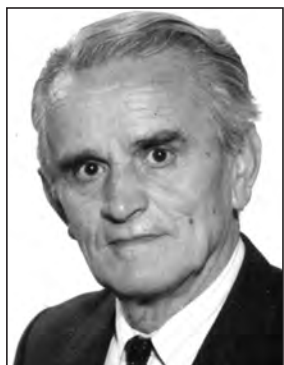
Тако нам недостајеш Велики, тихи човече.
Нека те Бог и анђели чувају, ти си то заслужио.

Твоји Алексићи

Трогодишњи помен

Новаковић Војислав Лола

31.8.2010 – 31.8.2013.

Љубав наша не признаје време.
У срцу те носе, а у души чувају
твоји најмилији што осташе за тобом

Драгана, Каћа и Маја,
с поносом и поштовањем

СКАНДИНАВКА

195	ПЛОЧНИК	ГЛАВНИ ГРАД МАРОКА	НИЈЕ ЈЕФТИН	ТОНА	УЖИЧАНИ	ИМЕ ГЛУМИЦЕ НИНКОВИЋ	ИЗВУЋИ СИСАЈУБИ	ПРЕМА
ГРАДИЋ НА СЛИЦИ								
ЗНАК У ХОРОСКОПУ				ВРСТА, СОЈ РЕКА КОЈА ПРОТИЧЕ КРОЗ ГРАД НА СЛИЦИ				
ОБУХВАТИТИ, СПОПАСТИ								СЈЕДИЊЕЊЕ, ПРИПАЈАЊЕ ФИРМИ
ГРАД У ЕСТОНИЈИ					ЈУДЕЈСКИ ВЛАДАР КЛИНОВИ			
ОСНОВНА ТАРИФА			ШАХОВСКА ФИГУРА, ПИОН					
АМПЕР		КЉАСТО						
		ГЛДНО, ОДВРАТНО						
АМЕРИЧКА ГЛУМИЦА СИНТИЈА						ИРИДИЈУМ		
						ПЛАНИНА У ИСТОЧНОЈ СРБИЈИ		
	ЗВЕЗДА У САЗВЕЖЂУ ЛАБУДА						ПОВРШИНА РАДНИК КОЈИ ВЕЈЕ ЖИТО	
	СПЛЕТ, УПЛЕТ							
СТАРО ИМЕ ЈАДРАНСКЕ ЛУКЕ ПЛОЧЕ								
РОБНЕ РЕЗЕРВЕ			ПИСАЦ АРТУР					
			РОД МЕСТО МИХАЛА ПУПИНА					
ИМЕ КОМПОЗИТОРА МОРИКОНЕА					БАЛЕРИНА ПЛАВИЋ-ЈУЊ			
					МУСЛИМАН МУШ. ИМЕ			
ЧОВЕК ИЗ ПОДРАВИНЕ								
ЛУМЕН		ПОДАНИЦИ						
		ПОЛ ЕНКА						
ЈУНАЧКЕ ПЕСМЕ						УЗВИК БОЛА		
						САСТАВНИ ВЕЗНИК		
МАЛА ТЕРАСА								

ОСМОСМЕРКА

У мрежи осмосмерке налазе се појмови са доњег списка. Када их све пронађете, преостала слова дају коначно решење осмосмерке.

К	А	П	И	Л	А	Р	М	М	З
Р	Т	Р	О	Б	Р	О	Ј	Е	Ф
А	Ц	Е	Т	А	Т	И	М	Д	У
В	Н	В	Ч	Е	Н	У	Л	Е	Д
А	С	О	Т	А	Н	А	Т	Њ	Б
Р	К	Ј	З	К	В	И	Р	А	А
А	Р	И	А	И	Е	И	С	К	Л
З	Л	А	Т	А	Р	А	Ђ	Е	Е
В	Р	Д	З	О	Н				
М	Л	А	Д	И	Ц	А	М	А	Р
И	С	И	В	Е	Р				
Р	А	С	К	О	Л	А	Ч	А	Р
А	Л	И	М	А	К				
Е	Њ	А	В	А	С	А	П	С	А
З	С	А	Ј	О	П				
Ф	А	Р	Б	А	Р	А	Н	О	В
З	И	А	М	И	О				
М	О	Х	Р	М	З	Т	В	А	И
А	Ц	Ц	Р	В	З				
А	Ј	И	Ц	А	З	И	Л	А	Т
И	П	А	К	О	Д				
Т	К	М	У	Ш	М	У	Л	А	Р
С	Ч	Л	И	Л	Р				
И	В	Е	Т	Х	А	З	Р	А	И
А	Е	А	Ј	А	А				
Ч	У	Д	О	В	И	Ш	Т	Е	Н
О	Д	Р	А	Ш	В				
А	А	Н	И	Б	О	С	О	И	А
Т	А	А	М	Л	А				
Р	Т	И	И	С	Ј	Е	Н	И	Ц
А	Љ	В	Е	Љ	П				
С	И	Р	И	Ј	К	А	Н	Д	О
В	Р	А	Т	А	К				

- АЗИЛАНТ
- КАМИЛАР
- ПЉЕВЉА
- АЛАКАРТ
- КАПИЛАР
- ПРЕВОЈИ
- АЛМА АТА
- КИЈАМЕТ
- РАДОСАВ
- АНАЛИТИКА
- КОЛАЧАРА
- РАСКОЛ
- АРИЗОНА
- КРАВАРА
- РИБИЗЛА
- АРХИМЕД
- МАЛИ ЕКРАН
- РИСИВЕР
- АЦЕТАТИ
- МАСАРИК
- СИРИЈКА
- ВАРАЛАЦ
- МАТИЧАР
- СЈЕНИЦА
- ВИТРИНА
- МЕДЕЊАК
- СТАРИЦА
- ДОВРАТАК
- МЛАДИЦА
- ТАНАТОС
- ДОКАПИТАЛИЗАЦИЈА
- МОТЕТ
- ТЕНИСЕР
- ЗАХТЕВ
- МРЕСТ
- ТРОБРОЈ
- ЗЕМУНКА
- МУШМУЛА
- ФАРБАРА
- ЗЛАТАРА
- НОЗДРВЕ
- ФУДБАЛЕР
- ЗВОНАРА
- ОСОБИНА
- ЧУДОВИШТЕ
- ИЗРАЂИВАЧ
- ПОЗДРАВ
- ШАЛОВИ
- ИРАЧАНИН
- ПОЈАС ЗА СПАСАВАЊЕ
- ШАРДОНЕ

РЕШЕЊА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

СКАНДИНАВКА: мај, аре, рол, име, нан, та, хит, око за око, л, манаус, абарт, пв, гуш, ебуе, обесност, гаврас, н, мјантани, нићи, ноц, ор, циста, мареска, ине, тело, новка, ид, авар, јсв, литерате, аћимовић. **МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА:** гробари, ропот, с, есен, дк, штрикер, ири, рпа, тостао, ипак, за, дот, низ, увидети, шисел, ј, ученица. **САЂЕ:** нептун, ритерн, патрик, пергла, реноар, напори, револт, раоник, иријан, весник, спаски, сајгон, шаргин, шапица, торино, сатара, просац, промет, татари, маторо, потеря, легура, ладлам, паскал.

СУДОКУ: а) 189-726-543, 745-839-126, 362-415-789, 673-954-812, 524-183-697, 891-267-435, 416-592-378, 237-648-951, 958-371-264. б) 819-345-762, 256-871-439, 473-692-851, 942-137-685, 637-589-124, 581-426-973, 725-918-346, 164-753-298, 398-264-517. ц) 356-814-927, 984-327-561, 217-965-483, 623-149-758, 198-576-342, 745-283-196, 469-732-815, 832-451-679, 571-698-234.

СУДОКУ

НИВО ТЕЖИНЕ: ●●●○ НИВО ТЕЖИНЕ ●●●●

8	3				2	
		5			2	8
						7
	4					9
			3	9		7
	7		4	1		3
			3			1
3	5	6	8			
2						8

	6					1
		8			6	9
					4	
4			7	3		5
						7
3	2	7				8
						9
			2			4
	7			6		3
8		9				
				5		

31.8. i 1.9.
VAŠI & NAŠI
SREĆNI DANI

slavimo
5.
rođendan

Sjajni rođendanski popusti

RODA MEGAMARKET 10% popusta na kupovinu veću od 1.000 dinara 31.08. za svaki 100. račun poklon paket		Tehnika 10% popusta na kupovinu veću od 1.000 dinara	INTERSPORT kupiš 3, platiš 2
MOSCHINO. uz svako feniranje GRATIS dubinsko pranje kose	URBAN SHOP završno sniženje do 50%	MODIANA kupiš 3, platiš 2	BEAUTIQUE Happy Day 20% popusta
LAZAR 20% popusta <small>*Popust ne važi na već snižene artikle</small>	OFFICE SHOES dodatnih 20% popusta na već snižene cene	me/da do 50% popusta	Oculus 20% popusta na sve okvire dioptrijskih naočara, 30% popusta na sve naočare za sunce
APOTEKA 10% popusta	GALAXY COOL za svaku kupovinu od 599 dinara poklanjamo foliju za telefon	ALTER SHOES 10% popusta	alpina 10% popusta
		Planika popusti na pojedine artikle + Ciciban poklon iznenađenja	handy promotivni telefoni za samo 1 dinar: Nokia 100 uz kupljeni notebook Packard Bell Tet11B2, Samsung E1200 uz ostale kupljene notebook računare

*Dodatni popust na kasi se ne odobrava na akcijske cene, prilikom odloženog plaćanja čekovima ili Pika kreditom i ne upisuju se Pika bodovi. Popusti se ne sabiraju i važe za fizička lica.

U RODA MEGAMARKETU
NAJNIŽE
CENE
U GRADU

30.8.
DUPLI PIKA BODOVI
RODA MEGAMARKET
Tehnika

Ponuda važi od 26.8. do 1.9.

Jogurt Sensia natur, 2,8% mm, 1kg

Dodatak jelima Začin C 500g * cena za kg 219.00

Kafa Doncafe Strong 200g * cena za kg 849.00

Dečedžent za pranje veša Fax aquamarine, 6kg cena za kg 108.00

Crni luk cena za kg

Pileća kobasica Poli sa sirom 500g * cena za kg 579.00

Sardina IL Capitano u ulju, 125g * cena za kg 535.00

Toalet papir Zewa jasmín, troslojni, 10 komada cena za kom 29.99

RODA CENTAR

Save Kovačevića 48a, Kragujevac. Svakog dana od 8 do 22h.
www.roda.rs www.facebook.com/roda.rs

Srećna kupovina :)

АМЕРИЧКИ ФУДБАЛ

Вейрови у државном тиму

ИГРАЧИ крагујевачких Дивљих Вепрова, њих 12, учествоваће у саставу репрезентације Србије на Европском првенству "Б" групе, које се игра од 31. августа до 7. септембра у Италији.

На списку селектора Шона Ембрија су: Никола Симовић, Филип Недељковић, Михаило и Милорад Новаковић, Милош Ракоњац, Предраг Шћекић, Александар Јовановић, Милан Марјановић, Владимир Раденовић, Иван Радочић, Дарко Цветковић и Ђорђе Петровић.

Наш тим у суботу, од 17.30, игра са Данском, а у понедељак у исто време са Чешком. За пласман у прву европску лигу, победник наше групе играће финале са најбољим из групе "А", у којој се налазе домаћа селекција, те Шпанија и Велика Британија.

М. М.

АТЛЕТИКА

Јуниори владају регионом

СТОПАМА сениорског атлетског тима, који је недавно постао првак државе, полако иду и јуниори Радничког. Наиме, наследници садашњих ведета "црвених", у дводневном такмичењу на стадиону "Чика Дача", показали су се бољим од осталих 25 клубова и освојили Куп Атлетског савеза централне Србије.

Њихове колегинице такође су биле веома добре, четврте, са исто толико освојених медаља. Оне су припале Марији Милутиновић, златној у скоку удаљ, двапут бронзаног Ани Бракус, у ходању на пет километара и скоку увис, те такође трећепласираног Љубице Симовић на 100 метара.

Код мушкараца, појединачно, од наших такмичара до одличја су стигли најбољи у троскоку Јован Мицић, као и другопласирани Милан Младеновић. Са два сребра окитио се Лазар Матић, у тркама на 100 и 400, а бронзу је заслужио на 200 метара. Златне су биле и штафете Радничког на 4x100 и прва екипа штафете 4x400, док је друга штафета на истој деоници завршила као трећа.

Како су ово уједно биле и квалификације за Куп Србије, а истовремено су се надметања одржала у Новом Саду и Београду, по 12 укупно најуспешнијих атлетичара са ова три такмичења, у свакој дисциплини, изборила су пласман у финале Купа, које је на програму 7. и 8. септембра у Сремској Митровици.

В. У. К.

КОШАРКА

КК РАДНИЧКИ И ДАЉЕ ЗАНАВЉА ТИМ

И Ера под обручем

У ОЧЕКИВАЊУ „главног“ појачања на позицији пет, дакле искусног центра, највероватније преко „баре“, уговор са Кошаркашким клубом Раднички потписао је још један младић. Реч је о играчу ужичке Слободе Николи Јевтовићу, који се наметнуо борбеношћу и несегичним залагањем за екипу у којој је играо последње три сезоне. Висок је 208 сантиметара, има 24 године и најбоље се сналази на позицији крилног центра. У протеклој Супер лиги Србије по утакмици бележио је 9,9 поена, 4,3 скока и 1,3 блокаде, са просечно 25 минута проведених на терену. Сарадња је уговорена на четири године.

Коцкице се полако склапају, али утисак је да клуб још увек није завршио кадровски посао. У последњих неколико сезона неуралгична је била позиција непосредно под кошом са којом Раднички никако није имао среће и, чини се, био најслабији. Најављено ангажовање искусног Американца, који би са Буњићем чинио центарски пар, још увек се не остварује. Уколико се пажљиво бира - у реду, али време неумитно тече.

У БАСКЕТУ "ТРИ НА ТРИ"

Студентима сребро

ЕКИПА крагујевачког Универзитета освојила је друго место на првом Европском студентском првенству у баскету три на три, одржаном у Холандији.

Марко Петровић, Филип Лаловић и Петар Росић изгубили су финални меч од сплитског састава - 21:18 - и тако донели у Крагујевац сребрну медаљу.

Подсећамо да је наш тим недавно био и у финалу Светског првенства у Мајамију у Сједињеним Америчким државама.

Други континентални шампионат у овој дисциплини одржаће се јула 2015. године у Крагујевцу.

М. М.

И ДЕВОЈКЕ СВЕ СПРЕМНИЈЕ

Припреме при крају

ПОЛАКО приводе крају припреме за нову прволигашку сезону кошаркашице Радничког. Главни посао

ОДБОЈКА

За сада - усмено

ПРИПРЕМЕ у Одбојкашком клубу Раднички у пуном су жеку. Ради се на „штимовању“ снаге и кондиције, уз два нова играча. Усмена сагласност, папири ће бити потписани доцније, постигнута је

са Марком Максимовићем и Угљешом Илићем.

Први је наш суграђанин, поникао и каријеру направио у Радничком, који је последње две сезоне провео у иностранству, а игра на месту средњег блокера. Илић је „дете“ Црвене звезде. И он је две године „печалбаро“ у иностранству на позицији коректора, мада је у „црвено-белима“ био техничар. Са овом двојицом играча екипа је за сада попуњена, те се, барем у наредном периоду, не оче-

кују знатне кадрове промене.

Провере са суперлигашком конкуренцијом кренуће од наредног четвртка. За сада су договорене три утакмице, 5. са Младим радничком у Крагујевцу, а затим 11. и 14. септембра двомеч са Рибницом, најпре код нас, па у Краљеву. Зна се да ће и београдски Партизан одмерити снаге са Крагујевчанима, али термин и место одигравања утакмице још увек нису утврђени.

М. М.

БИЦИКЛИЗАМ

Марић шампион

ПРВО место на првенству Србије у планинском бициклизму, које је прошле недеље одржано у Ваљеву, у конкуренцији возача до 23 године освојио је такмичар Радничког Дејан Марић. Он је тиме одбранио титулу, јер је баш у тој дисциплини био најбољи и прошле сезоне.

Уз то, овај талентовани Крагујевчанин и репрезентативац, освојио је и бронзану медаљу у старијој узрасној групи - сениори, где се корак испред њега нашао најбољи српски маунтин бајкер Бојан Ђурђић, такође члан "црвених".

И Хасановић први

ОДЛИЧНА друмска трка вожена је прошле недеље на Дивчибарама, а још је лепше то што су се за титулу најбољег на првенству Србије у војњи на хронометар, надметали бициклисти Радничког. Прво место освојио је Есад Хасановић, са 40 секунди предности у односу на свог клупског колегу и прошлогodiшњег победника Небојшу Јовановића.

Хасановићу је ово, иначе, друга титула, пошто је тријумфовао и 2011. године, прошле био трећи, а 2010. вицешампион.

С. М. С.

За сада је пун погодак направљен довођењем Николе Калинића. Овај младић, а у то је могла да се увери публика широм земље, има огроман потенцијал. Видело се то на припремним утакмицама репрезентације Србије које увелико трају, на којима је млади Суботичанин, захваљујући свом таленту и раду, добио неочекивано велико поверење Душана Ивковића. Све и ако не уђе у коначан избор, шансу је искористио на најбољу могући начин, а Муту Николића и Крагујевчане веома обрадовао.

М. М.

Почињу провере

ПОСЛЕ 18 дана вежби и тренинга под диригентском палицом Мирослава Николића, на ред су дошле и припремне утакмице. Прва је на програму сутра увече у Чачку, а ривал је румунски Темишвар. Већ сутрадан, дакле у суботу од 19 сати у „Језеру“, Крагујевчани ће по први пут у овој сезони видети „но-

во рухо“ свог клуба. Ривал ће бити румунски представник у Евро купу и могући ривал у том такмичењу, Асесофт из Плоештија.

Оквирни термин за следећу евентуалну утакмицу, за коју се ривал се још увек тражи, јесте 3. септембар, поново у нашем граду, а два дана након тога уследиће сусрет са турском екипом Пинар Каршијака у Београду.

М. М.

обавиле су на Златибору, где су, осим рада на стицању кондиције, имале прилику и да одмере снаге за московским ЦСКА, и забележе убедљиву победу од 15 кошева разлике.

Са друге стране, нешто боље услове за припреме имале су кошаркашице Шумадије, које су тренирале на словеначком Похорју одакле су се јуче вратиле.

До почетка првенства и једнима и другима сада следи одигравање контролних утакмица и уигравање екипа.

Шпикић заменила Чковрић

ЖЕНСКИ кошаркашки клуб Раднички напустила је Јована Чковрић, које је прешла у редове комшијског тима - Шумадије.

Опет, у своје редове "црвене" су довеле Милицу Шпикић, играчицу Старе Пазове, родом из Јагодине, где је и почела каријеру одакле је касније отишла у Партизан.

Рођена је 1991. године и игра на позицијама два и три. Била је на ширим списковима свих млађих селекција Србије.

С. М. С.

ШАХ

Водовод кренуо силовито

ЕКИПНО првенство Србије у шаху сада већ увелико траје. Почело је 24. августа, а завршиће се 3. септембра, партијама 11. кола. У овдашњем хотелу „Шумарице“ надмеће се по 12 екипа у обе конкуренције, међу којима су, код мушкараца, и два крагујевачка представника - Водовод и Раднички.

Како се и очекивало, у два уводна кола Водовод, иначе тим са шампионским амбицијама, остварио је две победе. Најпре је врло убедљиво савладао Ваљевски ШК Свети Николај Српски - 5:1, да би одмах сутрадан резултатски исто проша и екипа Ниша.

Иначе, Водовод наступа у саставу: руски велемајстор Борис Грачев, те велемајстори из Србије Иван Иванишевић, Милош Перуновић, Бобан Богосављевић, Бошко Абрамовић и Данило Милановић. Ту је још и ФИДЕ мајстор Борољуб Златановић.

На другој страни, Раднички, који јури опстанак, у првом колу поражен је од београдске Ласте са 2,5:3,5. Ипак, у другом је стигао до ремија против Јасенице из Смедеревске Паланке - 3:3.

Екипу "црвених" чине: велемајстори Бранко Дамљановић и Драган Барлов, црногорски репрезентативац, такође велемајстор Драгиша Благојевић, те млади мајсторски кандидат Никола Радовановић, четвртопласирани на недавно завршеном Омладинском првенству Србије, као и колеге по титули Бојан Јовановић, Никола Радовановић и Горан Павловић. Пријављени су још и интернационални мајстор Зоран Новоселски, ФИДЕ мајстор Миодраг Милићевић и Јанко и Лука Радовић.

Табела после два кола изгледала је овако: Водовод, Словен, Ласта 6, Новосадски ШК, Југовић 4, Делфин, Спартак 3, Раднички, Јасеница 1, Металац, Ниш, ВШК Свети Николај 0.

В. У. К.

ВАТЕРПОЛО

Квалификације Лиге шампиона у Крагујевцу

ПОПУТ прошлогodiшње квалификационе фазе за Европа куп, овога пута пред Крагујевчанима играће се квалификације за Лигу шампиона групе "Б". У оквиру ње, наиме, Ватерполо клуб Раднички биће домаћин руском Волгограду, Орадеи из Румуније, црногорској Будви, Монпељеу из Француске и немачком ХанOVERу.

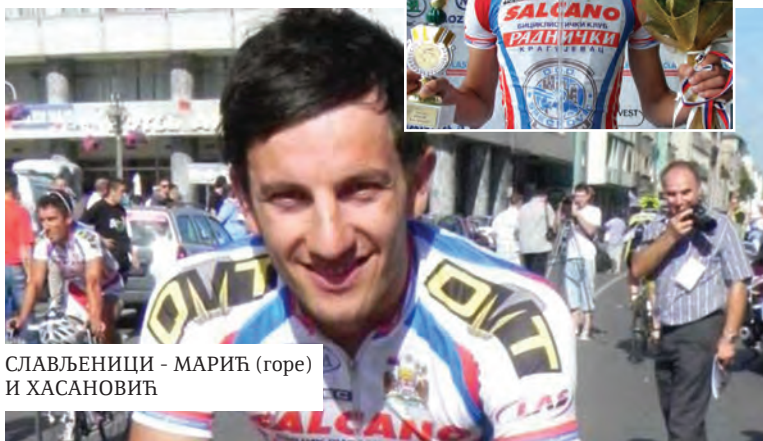
Ти сусрети, планирано је, биће на програму од 26. до 29. септембра.

Дошао Стругар да ствара

ЖЕЉА руководства Ватерполо клуба Раднички да стопама успеха старијих крену и играчи из млађих категорија, довела је до ангажовања Драгана Стругара, бившег повременог репрезентативца, који је био и тренер млађих селекција Србије. Он ће бити одговоран за рад са млађим селекцијама, ватерполом школом, а у плану је да му се ускоро приклучи још један тренер.

Подсећамо, са првим тимом ће радити у прошлој сезони помоћник Дејана Удовичића, Дејан Јововић.

В. У. К.

СЛАВЉЕНИЦИ - МАРИЋ (горе) И ХАСАНОВИЋ

ФУДБАЛ

ПАРТИЗАН - РАДНИЧКИ 1923 5:1 (2:0)

Ау, боли к'о у око

БЕОГРАД - Стадион: ФК Партизан. Гледалаца: 2.000. Судија: Нинко Сисаић (Сурдулица). Помоћници: Милан Милић (Ниш) и Милош Гајић (Непоштин). Сирелци: Фофана у 17, Волков у 35, Нинковић у 51, А. Живковић у 83. и Мишировић у 89. минути за Партизан, а Марић у 58. минути за Раднички. Жути картиони: Волков, Илић, Малбашић (Партизан), Фејса, Тиншор, Стојмировић, И. Пешировић (Раднички).

ПАРТИЗАН: Стојковић, Аксентијевић, Обрадовић, Сијанковић, Волков, Марковић, Илић (ог 77. Бемба Бемба), Нинковић (ог 66. А. Живковић), Малбашић, Јојић, Фофана (ог 71. Мишировић).

РАДНИЧКИ 1923: Чанчаревић, С. Пешировић, Оташевић, Тиншор, Фејса (ог 84. Павловић), И. Пешировић, Недовић (ог 46. Пеширонијевић), Марић (ог 75. Поркари), Бељић, Стојмировић, Сиалевић.

ПРЕТЊЕ "црвених" посрнуло Партизану да ће му на гостовању откинути бод, после дуела деловале су као врло лоша шала. Раднички је практично демолиран у Београду, као никад, са убедљивих 5:1.

Јесте да је падала киша, али не само нашим фудбалерима, па то, наравно, не може и није изговор за катастрофално одиграно прво полувреме. Крагујевчани, једноставно, у првих 45 минута као да нису постојали на терену. Шпартали су домаћи својом травом како су хтели, без видног отпора, па је већ у

17. минуту, после прозора и додавања везисте Партизана Нинковића, са пет метара Фофана лако убацио лопту у мрежу Чанчаревића. Иако је могло свашта да се догоди да су били прецизнији и присебнији Малбашић и Јојић, до истека првог дела игре, ипак је пао само још један гол. У 35. минуту стрелац је био Волков, главом после корнера.

Друго полувреме обележила су два промаша пенала, по један за сваки тим. Међутим, између та два догађаја, Нинковић се у 51. минуту искупио за промашај са беле тачке, док је неуспех Бељића надоместио Марић, у 58. минуту, када је прецизно шутирао са двадесетак метара.

До краја утакмице није било значајније промене снага, па је Чанчаревић још два пута "капитулирао". У 83. минуту 17-годишњи Андрија Живковић је првенцем обрадовао себе и челике свог клуба, док се већ одлазећи Митровић, поготком у 89. минуту, практично опростио од Партизановог дреса пред прелазак у белгијски Андерлехт.

Ништа "згодније" неће бити Крагујевчанима ни ове суботе, од 17 часова. У госте им долази нико други до - Црвена звезда. **В. У. К.**

ПУШТЕНЕ У ПРОДАЈУ СЕЗОНСКЕ КАРТЕ

Ваљда ће неко да их купи

ФУДБАЛСКИ клуб Раднички 1923 пустио је у продају сезонске улазнице за шампионат 2013/2014. Продаја ће се вршити у историјама клуба, на стадиону „Чика

ка Дача“, у периоду од 10 до 17 сати, као и на рецепцији Хотела Зелентора, 24 часа дневно.

Цена за запад је 3.000 динара, исток 2.000, а југ 1.000 динара, и верује се да ће, и поред бледих издања "црвених" на старту Супер лиге, ипак бити заинтересованих да у континуитету испрате учинак својих љубимаца.

Напомињемо, приликом куповине карата обавезна је лична карта.

ФУТСАЛ

Преслишавање редно

АКО се по јутру дан познаје, што би рекла наша стара пословица, Економца се озбиљно спрема за предстојећа такмичења на домаћој и међународној сцени. Наиме, после добро спроведених припрема, све иде по плану и што се тиче одигравања квалитетних пријатељских утакмица.

Тако је, пре десетак дана, савладан македонски шампион Железарец, а прошле недеље пред "студентима" је поклекао и првак Босне и Херцеговине, екипа Танга и то у два наврата. Првог дана виђен је само један погодак, када је Економца тријумфовао голом Младена Коцића - 1:0. У другој утакмици било је чак 10 голова - 7:3 - за наше момке.

ИВАНЧЕВИЋ ПОСЛЕ КРАХА:

Извући поуке

Наравно да је катастрофално издање "црвених" у сусрету са Партизаном, а посебно крајњи резултат, увелико разочарало стварица нашег тима Радмила Иванчевића. Ипак, и поред штоа што је поновио већ више пута изречену фразу "морамо извући поуке", најавио је и да одређени фудбалери више неће играју док је он на клупи.

- Не смемо дозволити себи да играмо овако лоше, морамо извући неке поуке. Одирали смо катастрофално у првом делу, нисмо успели да саставимо три таса, а иримили смо голове после кардиналних грешака. У наставку смо се мало поправили, имали пенал, дали гол, али у последњих 10 минута оиет имали паг који је Партизан искористио. Неки дечаки неће моћи да играју више код мене - закључио је Иванчевић.

ДА СЕ НИКАД НЕ ПОНОВИ

СТРЕЉАШТВО

Невени - два злата

ТАЛЕНТОВАНА кадеткиња "Чика Мате", Невена Армуш, освојила је две златне медаље на регионалном првенству Србије у гађању серијском малокалибарском пушком.

Она је прошле недеље у Ђуприји била најбоља у дисциплинама три пута 10 метара и 30 метара лежећи.

С. М. С.

Једна од њих је реализација пројеката из фондова Европске уније, који се, пре свега, односе на међудржавну сарадњу, све у циљу промоције не само фудзала у окружењу већ и потенцијала градова Крагујевца и Источног Сарајева.

Отуда и позив челника Економца, иначе пуних хвале за гостопримство и пажњу која им је пружена, за узвратну посету и наставак заједничке фудзалске приче на плану његовог развоја у региону.

С. М. С.

СУПЕР ЛИГА - Ж

Равноправно са Јагодинкама

ФУДБАЛЕРКЕ крагујевачког Тријумфа испоштовале су краћу паузу у првенству Супер лиге за даме, услед обавеза репрезентације Србије која је обавила припреме пред квалификације за првенство Света у Канади 2015. године.

Тако, ове суботе, у оквиру трећег такмичарског кола, на стадиону у Бадњевцу дочекују екипу Јагодине.

С. М. С.

НИЖЕ ЛИГЕ

Српска лига „Зайаг“, 2. коло: Партизан (ББ) - Победа Белошевац 0:2, Рудар (К) - Железничар 1:1, Бане - Млади радник 2:0, Шайине - Јасеница 1911 1:1, Слобода (Ч) - Полећ (ЈБ) 1:1, Лозница - Мачва 1:1, Шумадија (А) - Крушик 0:0, Јошаница - Селак (М) 4:0.

Табела: Рудар (К) 4, Железничар 4, Јасеница 1811 4, Лозница 4, Јошаница 3, Победа Белошевац 3, Бане 3, Млади радник 3, Селак (М) 3, Шайине 2, Полећ (ЈБ) 2, Слобода (Ч) 2, Мачва 2, Шумадија (А) 1, Крушик 1, Партизан (ББ) 0 бодова.

3. коло: Победа Белошевац - Бане (недеља, 16.30), Селак (М) - Рудар (К), Крушик - Јошаница, Мачва - Шумадија (А), Полећ (ЈБ) - Лозница, Јасеница 1911 - Слобода (Ч), Млади радник - Шайине, Железничар - Партизан (ББ).

Зона „Морава“, 2. коло: Мешалац - Карађорђе 1:1, Трепча - Слобода (Г) 3:1, Мокра Гора - Орловац 3:0, Славија - Тушин 4:2, Водојажа - Рудар (Б) 1:1, Шумадија 1903 - Таково 1:0, Драгачево - Полећ (Т) 0:1, Арсенал - Омлагинац 1:1.

Табела: Полећ (Т) 6, Славија 4, Карађорђе 4, Омлагинац 4, Мешалац 4, Орловац 3, Мокра Гора 3, Тушин 3, Шумадија 1903 3, Трепча 3, Водојажа 2, Рудар (Б) 2, Арсенал 1, Таково 1, Драгачево 0, Слобода (Г) 0 бодова.

3. коло: Рудар - Шумадија 1903 (субота, 16.30), Полећ (Т) - Арсенал, Тушин - Водојажа, Орловац - Славија, Арсенал - Мокра Гора (недеља, 16.30), Омлагинац - Мешалац, Таково - Драгачево, Карађорђе - Трепча.

Прва градска лига, 2. коло: Бава - Колонија 1:1, Шумадија - Србија 2:4, Виногради ДБ - Маршић 2:0, Слоја (Д) - Корићани 1:2, Бајремар - Јединство 4:4, Шумадија (Ч) - Сушица 2:2, Селак (МП) - Јагран 1:2, Будућност - Партизан (Ц) 1:2.

Табела: Јагран 6, Партизан (Ц) 6, Корићани 6, Јединство 4, Колонија 4, Будућност 3, Србија 3, Виногради ДБ 3, Маршић 3, Сушица 1, Бајремар 1, Бава 1, Слоја (Д) 0, Шумадија 0, Селак (МП) 0, Шумадија (Ч) - 2 бода.

3. коло: Партизан (Ц) - Шумадија, Маршић - Србија (субота, 17.00), Будућност - Шумадија, Јагран - Шумадија (Ч), Сушица - Бајремар, Јединство - Бава, Колонија - Слоја (Д), Корићани - Виногради ДБ (недеља, 17.00)

Друга градска лига, 2. коло: Шумадија 1934 - Младосић Теферич 1:1, Селак (Ц) - Бошунје 1:1, Застава - 21. октобар 0:3, Кушлово - Хајдук 1:2, Борац - Жељез 5:3, Азбест - Кременац 2:1, Слоја (Л) - Кошуньяк 6:1. Меч Младосић - Добрача играће се накнадно.

Табела: Слоја (Л) 6, Хајдук 6, Азбест 6, Кушлово 3, 21. октобар 3, Борац 3, Младосић 3, Бошунје 1, Шумадија 1934 1, Младосић Теферич 1, Селак (Ц) 1, Добрача 0, Кременац 0, Кошуньяк 0, Жељез 0, Застава 0 бодова.

3. коло (недеља, 17.00): Кошуньяк - Шумадија 1934, Кременац - Слоја (Л), Жељез - Азбест, Хајдук - Борац, 21. октобар - Кушлово, Младосић - Застава, Бошунје - Добрача, Младосић Теферич - Селак (Ц).

АУТОМОБИЛИЗАМ

Крајње неозбиљни

ВИШЕ је него јасно да је аутомобилски спорт у Србији у опасној кризи. Важније од тога што постоји подела на два савеза САКС (Спортски ауто картинг савез Србије) у коме је, иначе, и АСК Крагујевац, односно САС (Спортски ауто Савез), јесте чињеница да су у оптицају и два различита календара такмичења, те више ни сами савези не знају када је које такмичење. Најави се, па се одустане, помери, па опет не одржи трка, било кружна или брдска. И све то иако је крајем јула најављивана кратка пауза и „консолидација редова“.

За крај, само кратко - ни брдска трка, заказана за прошлу недељу у Брусу - није одржана. Разлог, како смо сазнали, лежи у необјављивању правилника и пријаве за трку од стране организатора.

С. М. С.

ТРИАТЛОН

Душану поново сребро

КОЛЕКЦИЈУ овогодишњих медаља на триатлонским такмичењима у Србији, кадет Клуба екстремних спортова Крагујевац Душан Петковић допунио је протекле недеље новим сребром. И то на надметању за Куп Србије у Сомбору, где су дистанце биле 400 метара пливања, 10 километара вожње бициклом и 2,5 трчања.

Младом Крагујевчанину предстоји тронедељна пауза, па затим Балканско првенство у овом спорту, чији ће домаћин бити Кладово.

М. М.

ВИСИНСКИ СКОКОВИ

Победа у Дервенти

ИАКО је раније најављен крај, сезона у висинским скоковима у воду за такмичаре Клуба екстремних спортова Крагујевац, ненадано је продужена за протекли викенд. Наиме, организатори из Дервенте позвали су наше суграђане на свој базен.

Марко Павловић је надвладао конкуренцију и освојио прво место, док Младен Цветковић и Марјан Миловановић нису успели да дођу до финала.

М. М.

NAJBOLJE CENE STANOVA!

Dvosobni stanovi i stanovi na 5. i 6. spratu
za samo 833 evra/m² + PDV.

SAMO
833 €/m²
+PDV

•GRATIS•
garažno
mesto

SLATKI PAKET
ZA USELJENJE
10Kg ČOKOLADE
NA POKLON

• SMALLVILLE •
Kragujevac

Prodaja i informacije: +381 34 635 2641
info@smallville.rs, www.smallville.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА КРАГУЈЕВАЦ

ТВ ПРОГРАМ

од 29. августа до 4. септембра

Четвртак
29. август

18.50 Хроника књижевне зоне
07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм р.
09.00 Вести
09.05 Музички програм
10.00 Жене ван закона р. □
11.00 Преваранти р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Кућица у цвећу р.
13.00 Музички програм
14.00 Комунални сервис р.
15.00 Цртани филм р.
15.30 Вино и виноградарство р.
16.00 Вести
16.05 <i>Серија</i> р. □
17.00 Мозаик
18.00 Жене ван закона □
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм р.
20.00 Од тренутка до тренутка
20.40 Музички програм
21.00 <i>Серија</i> □
22.00 Хроника 2
22.30 Хроника шампионата у шаху
23.00 <i>Преваранти</i> □
00.00 Вести
00.05 Хит дана

Петак
30. август

17.00 Моја Шумадија
07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм р.
09.00 Вести
09.05 Музички програм
10.00 Жене ван закона р. □
11.00 <i>Преваранти</i> р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 АБС шоу
13.00 Музички програм
14.00 Од тренутка до тренутка р.
14.30 Музички програм
15.00 Цртани филм р.
15.30 Атлас р.
16.00 Вести
16.05 <i>Серија</i> р. □
17.00 Моја Шумадија
18.00 Жене ван закона □
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Акција
20.30 Нокаут
21.00 <i>Серија</i> □
22.00 Хроника 2
22.30 Хроника шампионата у шаху
23.00 <i>Преваранти</i> □
00.00 Вести
00.05 Хит дана

Субота
31. август

23.00 Домбе и синови 1. део
08.45 Најава програма
09.00 Вести
09.05 Цртани филм
10.00 Megaфон Music р.
11.00 Документарни програм р.
12.00 Вести
12.05 Шумадијски праг р.
13.00 Кућица у цвећу
13.30 Fashion files
14.00 Shopping avantura
15.00 Документарни програм
16.00 Вести
16.05 <i>Посејдонова авантура</i> 1. део
18.00 Акција р.
18.30 Нокаут р.
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Лек из природе
20.30 Илузиониста
21.00 Концерт
21.50 Хит дана
22.00 Хроника 2
22.30 Хроника шампионата у шаху
23.00 <i>Домбе и синови</i> 2. део
00.00 Вести
01.00 Хит дана

Недеља
1. септембар

12.05 Шумадијски праг
09.00 Вести
09.05 Цртани филм
09.35 Најсмешније животиње р.
10.00 Документарни програм
11.00 Кућица у цвећу
11.30 Лек из природе р.
12.00 Вести
12.05 Шумадијски праг
13.00 Агродневник
13.30 Кућица у цвећу
14.00 Филм
16.00 Вести
16.05 <i>Посејдонова авантура</i> 2. део
18.00 Документарни програм
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Стаклено звоно
20.30 Најсмешније животиње
21.00 Концерт
21.50 Хит дана
22.00 Хроника 2
22.30 Хроника шампионата у шаху
23.00 <i>Домбе и синови</i> 2. део
00.00 Вести
01.00 Хит дана

Понедељак
2. септембар

17.00 Мозаик
07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Жене ван закона р. □
11.00 <i>Преваранти</i> р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Стаклено звоно р.
13.00 Музички програм
14.00 Shopping avantura р.
15.00 G.E.T. Report
16.00 Вести
16.05 <i>Серија</i> р. □
17.00 Мозаик
18.00 Жене ван закона □
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Спортски програм: Фудбал
22:30 Хроника шампионата у шаху
23:00 <i>Преваранти</i> □
00:00 Вести
00:35 Хит дана

Уторак
3. септембар

20.30 Суграђани
07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Жене ван закона р. □
11.00 <i>Преваранти</i> р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Агродневник р.
13.00 Музички програм
14.00 Спортски програм: Фудбал р.
16.00 Вести
16.05 G.E.T. Report р.
17.00 Мозаик
18.00 Жене ван закона □
18.50 Хроника књижевне зоне
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Здравље је лек
20.30 Суграђани
21.00 <i>Серија</i>
22.00 Хроника 2
22.30 Хроника шампионата у шаху
23.00 <i>Преваранти</i> □
00.00 Вести
00:30 Хит дана

Среда
4. септембар

20.00 Комунални сервис
07.00 Јутарњи програм
08.30 Цртани филм
09.00 Вести
09.05 Музички програм р.
10.00 Жене ван закона р. □
11.00 <i>Преваранти</i> р. □
12.00 Вести
12.05 Кухињица
12.35 Цркве брвнаре р.
13.00 Музички програм
14.00 Здравље је лек р.
14.30 Суграђани р.
15.00 Цртани филм р.
15.30 Fashion files р.
16.00 Вести
16.05 <i>Серија</i> р.
17.00 Мозаик
18.00 Жене ван закона □
18.50 Хит дана
19.00 Хроника 1
19.30 Цртани филм
20.00 Комунални сервис
21.00 <i>Серија</i>
22.00 Хроника 2
22.30 <i>Преваранти</i> □
23.30 Вино и виноградарство
00.00 Вести
00.05 Хит дана

■ филм □ серија

НАМА СЕ НАЈВИШЕ ВЕРУЈЕ

www.rtk.co.rs